

Digitaliseret af | Digitised by

Forfatter(e) | Author(s):

Krag, Thomas P.; af Thomas P. Krag ; med Illustrationer af Thorolf Holmboe.

Titel | Title:

Vesterfra : Fortællinger, Skildringer og Eventyr

Udgivet år og sted | Publication time and place:

Kristiania : J.W. Cappelen, 1897

Fysiske størrelse | Physical extent:

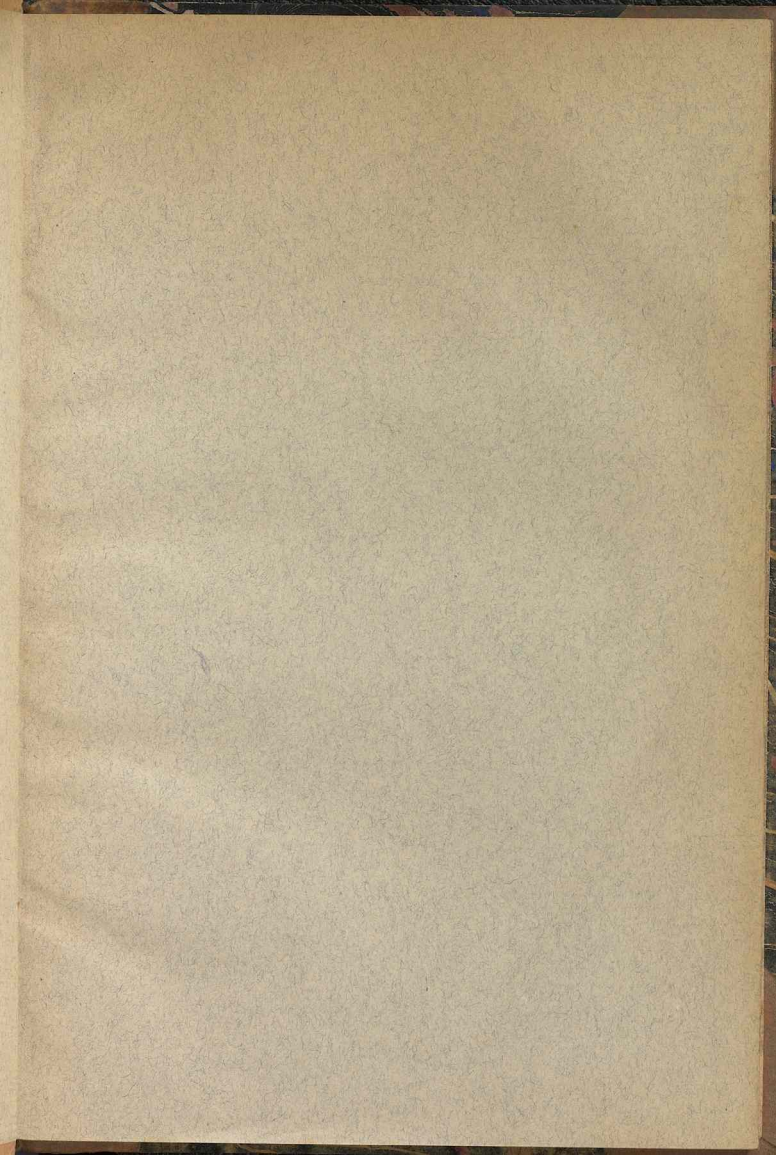
VI, 155 s. :

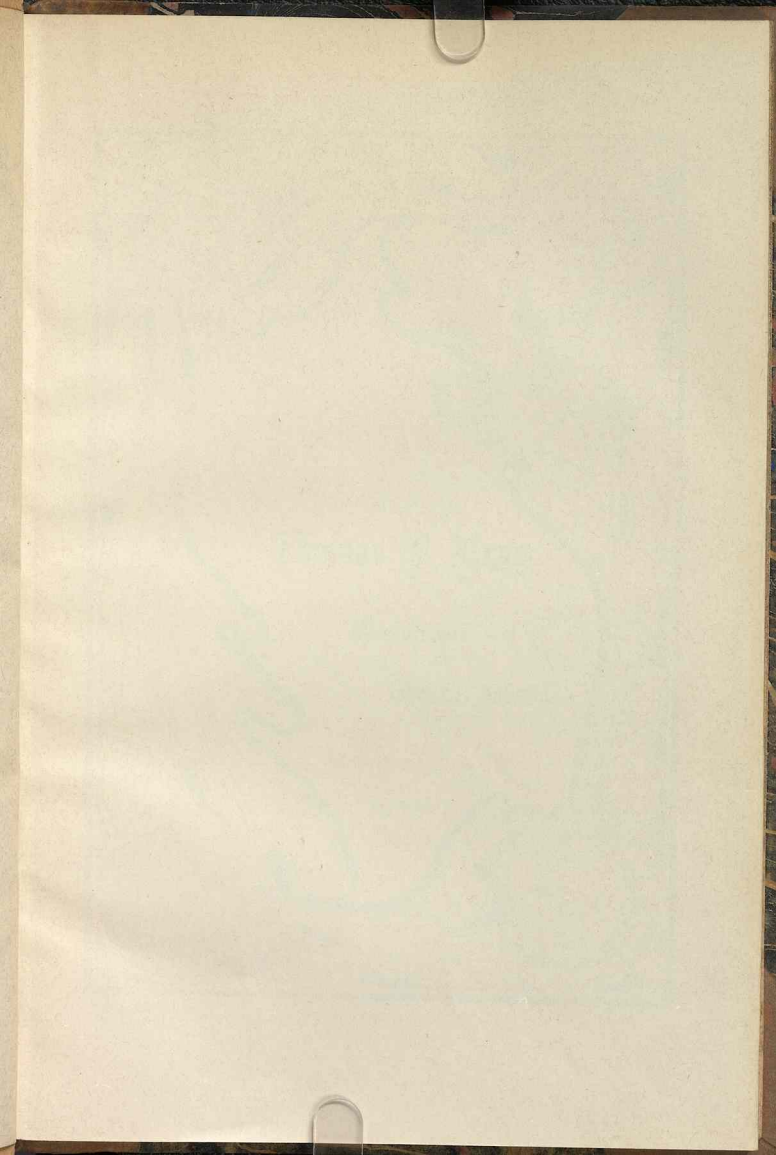
DK

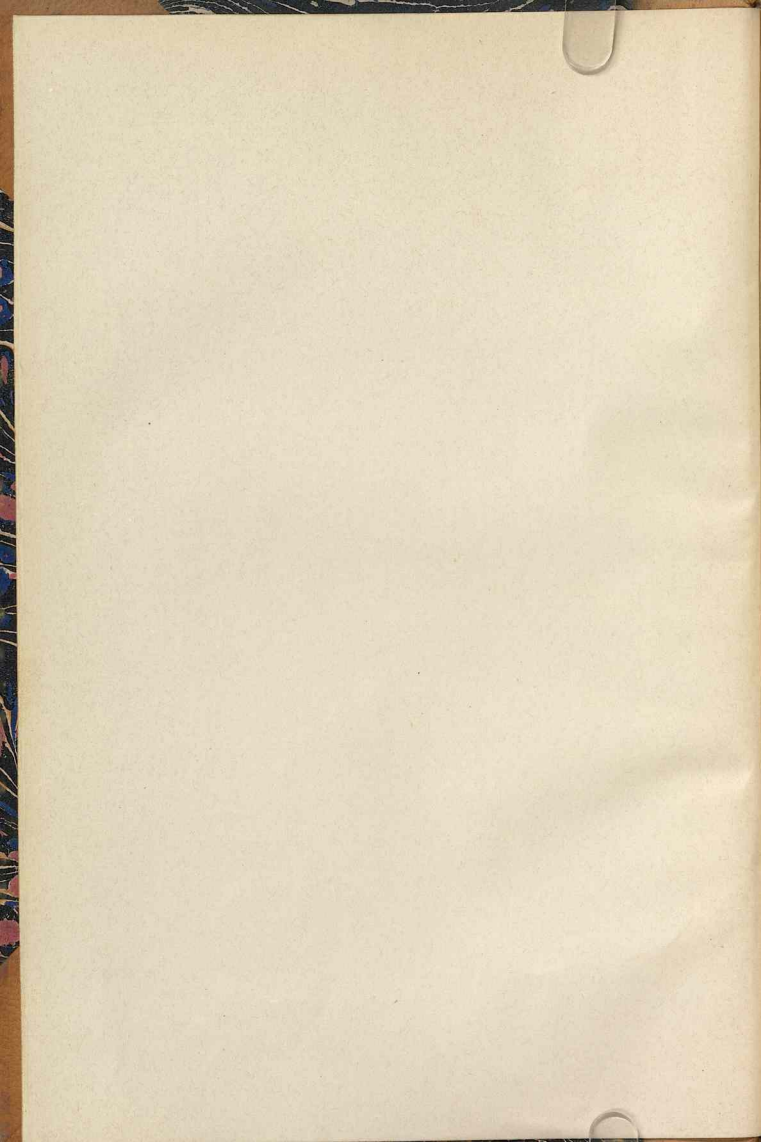
Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

A decorative border in green ink frames the text. It features stylized mushrooms with fan-like caps and long, flowing, vine-like stems that resemble seaweed or coral. The design is symmetrical and fills the corners and sides of the page.

Vesterfra

af

Thomas P. Krag

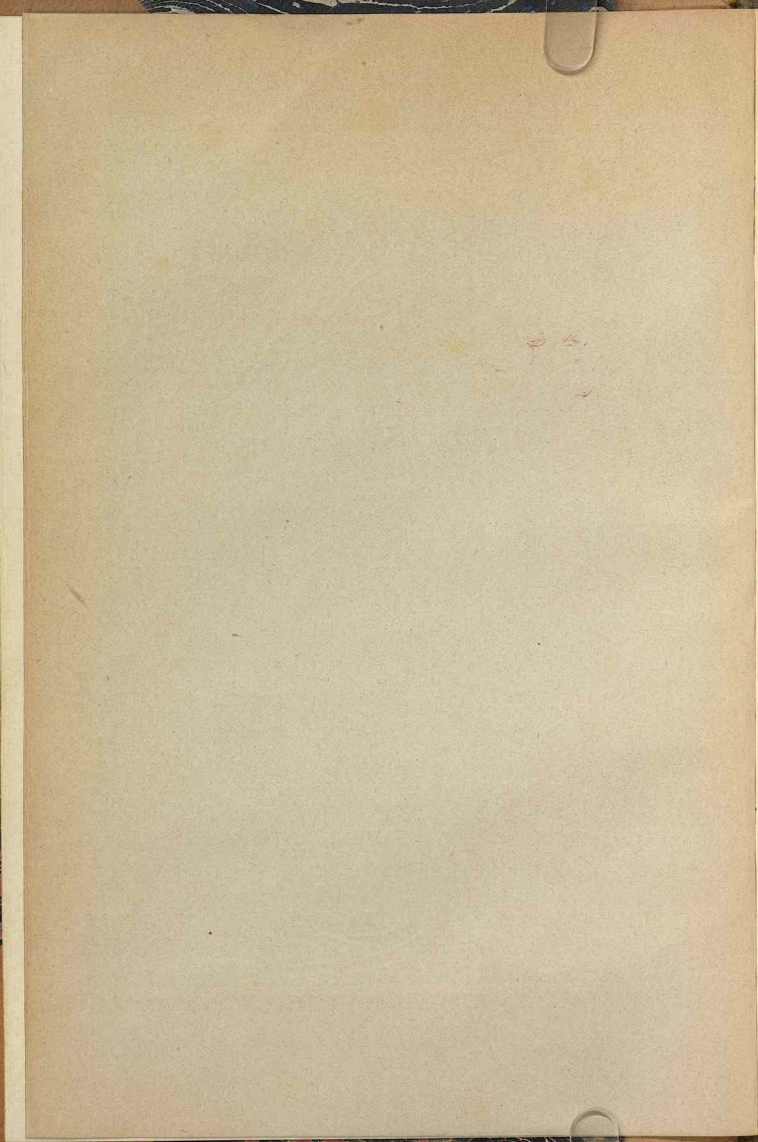
Illustrationer

af

Thorolf Holmboe

J. W. Cappelens Forlag

Kristiania

Vesterfra.

Fortællinger, Skildringer og Eventyr

af

Thomas P. Krag.

Med Illustrationer

af

Thorolf Holmboe.

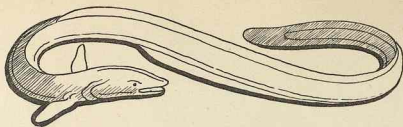
Kristiania.

J. W. Cappelens Forlag.

1897.

Centraltrykkeriet — Kristiania.

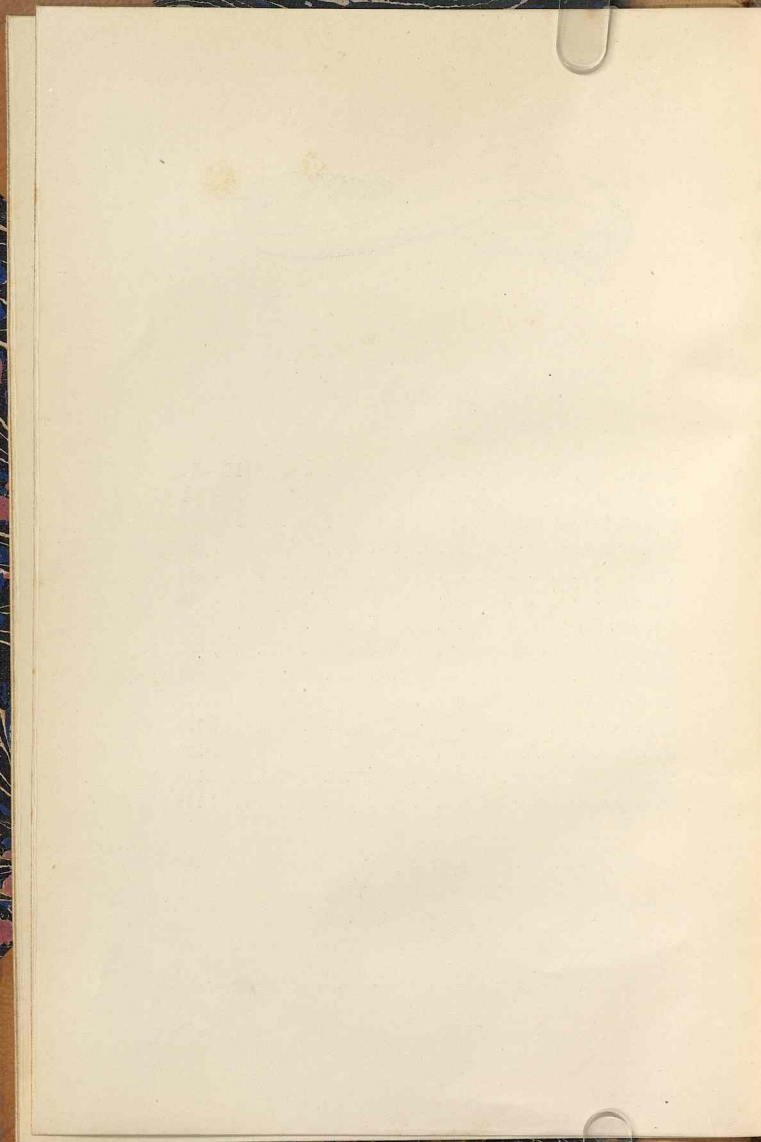

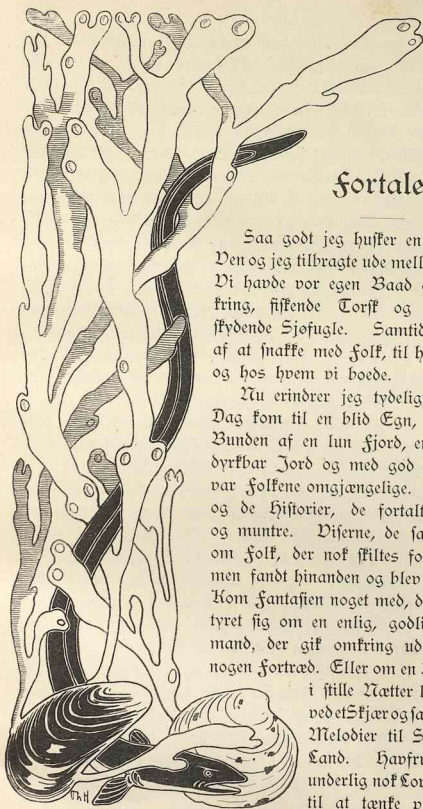

Indhold.

Fortale.	III—VI
To Brødre	1
Gulberkloften ved Rokka	13
Bolman Røst og Brugden	22
Benner	33
Skjæbne	48
Den røde Vin	63
Petter Jonas, som gif igjen	87
Jan Grubbe	91
De To og den Ene	117
Børre Hansen	129
Sfarv	135
Døden	140
Ved Havet	148

Fortale.

Saa godt jeg husker en Sommer, en Ven og jeg tilbragte ude mellem Skjærene. Vi havde vor egen Baad og drev omkring, fiskende Torst og Makrel og skydende Sjøfugle. Samtidig holdt vi af at snakke med folk, til hvem vi kom, og hos hvem vi boede.

Nu erindrer jeg tydeligt, at vi en Dag kom til en blid Egn, en Egn ved Bunden af en lun Fjord, en Egn med dyrkbar Jord og med god Havn. Her var folkene omgængelige. De lo høit, og de Historier, de fortalte, var lyse og muntre. Viserne, de sang, fortalte om folk, der nok skiltes for en Stund, men fandt hinanden og blev velstaaende. Kom Fantasien noget med, drejede Eventyret sig om en enlig, godlidende Havmand, der gik omkring uden at gjøre nogen fortræd. Eller om en Havfrue, der i stille Nætter lettede sig op ved et Skjær og sang forelskede Melodier til Sjøgutterne i Land. Havfruen kaldtes underlig nok Corlen (jeg kom til at tænke paa Corley).

Men nogle Dage efter kom vi til en Egn, der straffe sig stejl mod Himlen, fattig og øde. Vi forstod, at Folk her i alle Tider havde levet under Nøje og Farer. Deres Aar var gaaet besværligt, og ulykkelige Hændelser og mørke Skjæbner ramte mange blandt dem. Saa godt jeg husker den Kvæld, da vi styrede mod Land. Landskabet laa forladt. Langt ude drog en Damphaad forbi, varskoende med en rød Lanterne, og nær Land sad en sort Dykkerfugl paa en Klippe. Den sad uden at skrig, uden at slaa med Vingerne, sad kun stille lige op og ned.

Her leved vi et Par Dage, og vi hørte, hvilken tung Undertone der laa i Folkenes Tale. Fortalte de noget fra Egnen, var det Beretningen om Død paa Havet. Tog fortællingen Fantasi til Hjælp, kom besynderlige Historier frem om Draug og Sjøgast, der skreg i den vilde Høstnat og skoggerlo, naar Vaad gik under. Hvor godt jeg mærked forfjællingen paa de Sagn og fortællinger, jeg havde hørt for nogle Dage siden i den venlige Egn og paa dem, jeg nu hørte.

Noget vil jeg ogsaa bemærke: Tidt naar jeg sad og talte med en gammel Krabbe fra Egnen, en rigtig ægte Urindvaaner, og havde faaet hans Mund paa Glid, saa han kom med Egnens Eventyr, saa syntes jeg nok, at jeg havde hørt Historierne før, og ved nærmere Eftertanke blev jeg var, at de selvsamme Historier stod at læse i Asbjørnsens og Møes Folkeeventyr. Kun at Huldren her var Havfrue, Fjeld og Skovtroldet her var Draug eller Havmand. Og den Tanke greb mig uvilkaarlig: hvis Asbjørnsen og Moe havde fisket med Saltvandsredskaber i Steden for med Stang og Flue, hvis de havde drevet om blandt Skjærene istedenfor mellem Skove og Fjeld, saa havde vi maaske haft disse Eventyr, indrammede af Skjærgaard og Hav. Og hvem ved om ikke disse Sagn, der lever ved Havet, er de oprindelige? Mange Ting synes at tale herfor. Sæt at disse Sagn, hvad mange tror, skriver sig i sin egentlige Skikkelse fra fremmede Lande, da er de sikkert bragt hid ved Sjøfolk, og Sjøbonden har hørt dem og bevaret dem indtil de møjsomme-

ligt har naaet Fjeldets og Dalens Afkroge, efterhaanden til-
dannet efter disse Menneskers aandelige Behov. Og er de op-
komne i Landet selv, hvad mange med fuldt saa stor Ret tror
(og hvorfor ikke? Norges Befolkning staar da ikke tilbage for
andre Landes Befolkning i Fantasi: de kan da godt danne sig
sine egne Sagn), saa er der al Grund, til at tro at disse Eventyr
fra Havet, er ældre end Eventyrene fra Fjeldene. Havbefolk-
ningen er fantasirigere end Fjeldbefolkningen. Fjeldets Magt og
Skovens Mystik er vistnok stor og kan nok i Folks Bevidsthed
danne levende Væsener; men Havet ikke mindre. Det er jo selv
halvt levende. Det rører sig. Og langt lettere aner og fanta-
serer den ængstelige Fiskerkone, naar hun venter paa sin Mand,
der er ude i Storm og i Fare for Livet, end Bondekonen, der
nok aldrig har følt Fiskerkonens og Sjomandskonens Angst, er
end Vejret meget daarligt.

Mangt og meget rørte ens Tanke, bandt ens Opmærk-
somhed derude. Mest dog, hvor Sagnene og Fortællingerne stifter
efter den Egn, der frembragte dem.

Saa var det, jeg kom paa den Tanke, at tage Historier og
Sagn fra Norges Kyst's forskellige Dele, vise, hvor alle havde
den Egns Præg, hvorfra de kom — ligesaa naturlig som den
ene Jordbund avled Korn og Blomster, den anden avled Dværge-
birk og mager Lyng.

Planen blev fremsat, og det Cammermeyer'ske Forlag gif
ind paa den. Men det viste sig snart, at jeg havde undervurderet
de mangehaande Vanskeligheder, der var forbunden med „Norges
Kyst's“ fuldbendelse. Saa nævnte jeg ved Juletider sidste Aar
Planen for Hr. J. W. Cappelen og viste ham de Skitser, jeg
dengang havde taget: vilde han kunne bruge dem? de repræsen-
terede ikke i nogen Maade „Norges Kyst“; var forstørstedelen
vesterfra og fra Sjoen. (Naar undtages „den røde Vin“, der
er fra Evje Præstegjæld, Hornæs Sogn, fortalt af en gammel
Bonde for at vise Turisttrafikens, den fremmede, letbundne Rig-
doms Fordærvelighed).

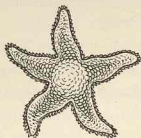
VI

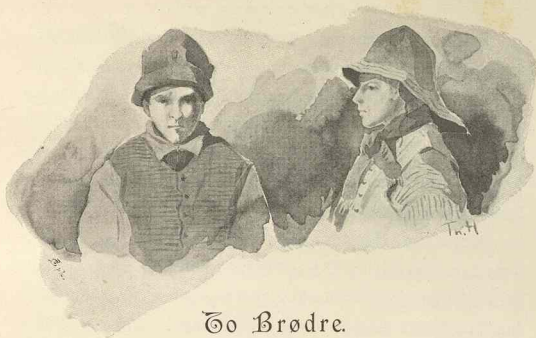
Med stor Iver tog Hr. Cappelen sig af dem, og paatog sig med elskværdig Imødekommenhed at lade dem illustrere af Hr. Thorolf Holmboe.

Skitserne er for Størstedelen bleven til i 1892. Udsaa omtrent samtidig med mine første Bøger „Jon Græff“ og „Ensomme Mennesker“.

— En enkelt af dem „Jan Grubbe“ er skrevet tidligere end de øvrige og danner første Udkast til „Jon Græff“ og „Den Døde“.

Thomas P. Arag.

To Brødre.

I.

Hall og Endre Lodal var to Brødre, som boede langt inde i Svartsundet. De var ikke lige; Hall var svær, havde sort Haar og Skjæg og smaa hvasse Dine, men Endre var lys og vakker.

De havde altid været gode Venner. Da de begge var Børn, hjalp Hall sin Bror, som var yngre og svagere. Han bar ham paa sin Ryg, om Veien blev lang; han tog begge Aarerne, om Sjøen blev strid. Og andre Folk end bare Forældrene sagde tit: „Na Herregub, se for Kjærlighed!“

Der, de boede, havde Vinden megen Magt om Høsten. Den sænkede sig langt ude i Havbrynet og kom ind, uden nogen vidste Ordet af det. Da brummede Bølgerne, og Uveirsfuglen skreg. Al den paa Gruen blev liden, og Nøg spredtes i Værelset.

I saadanne Stunder var Endre ræd; han vilde ikke blive Sjømand, sagde han, for de maatte bruges til alting; nei han vilde til Byen og lære noget med sine Hænder. Og bestandig i sorte Kvelder gif han tidligt til Sengs og bad Herrens Bøn og lagde til: „Fri dem af Nød, o Gud! som er stedte i Havsnød, og fri enhver fra Sorg og hastig Død.“ Det var noget af en gammel Salme, han havde lært af Moren.

Men Broren Hall bad aldrig. Han kunde klare for sig selv, sagde han. Han for sin Del vilde til Sjøs og tjene mange Penge; siden vilde han se til at faa sit eget Skib at styre; med det vilde han fare Verden rundt, der han selv helst vilde.

Og tidt naar det stormed som værst gif han ned til Stranden og morede sig med at se Bølgerne bryde.

Men en Eftermiddag han stod slig, syntes han at høre et Skud; det lød dumpt og mat og blev næsten borte i Vinden. Hall var dengang en stor sterk Gut paa tyve Aar; han sprang i Baaden sin og drog den frem med rappe Areflag. Aldrig havde han roet slig som nu. Han syntes, han blev sterkere for hvert Dag, han tog. Og det skjante han, at der maatte være noget galt paa Færde. Sværtholmen stængte for Synet endnu, men kom han bare den forbi, saa vilde han faa vid Udsigt rundtten om.

Omsider svingede han om Pynten, og nu stirred han skarpt gennem Skodde og Sjørøg; men intet blev han var. Han tænkte sig om: Skulde han vende tilbage eller skulde han holde Kursen frem endda en Stund? Men medens han overveiede, hørte han atter et dumpt Kvalb. Det lød, som om det kom fra Sør. Han

vendte Blikket did, og ganske rigtig: Nu syntes han, at han saa noget mørkt derborte, noget endnu mørkere end den skyede Horisont. Han vendte Ryggen imod det, og stred og sled med Marerne, alt han kunde: jo, det var klart nok, en Skude maatte ha stødt paa Værestjærene, de lumske Skjær, som laa i Vandskorpen, og som næsten ikke mærkedes selv ved Lavvande.

Men efter hvert som han holdt ved at ro, mærkede han, at han vistnok trængte megen Tid idag. Vinden havde han mod sig, og Afstanden var lang. Imidlertid holdt han godt ud, naar kun Skuden derborte kunde holde ud. Han tog kraftige, seige Tag og pustet bare gennem Næsen for ei at bli anpusten. Og saa gik det fremover stødigt og trygt, og endelig var han saa nær, at han saa Masterne og Rigger. Det var en Skonnertbrig, som maatte ha faat Læk: den laa under Vandet med Størstedelen af Skroget.

Pludselig hørte han et Raab et Stykke forud. Han vendte hastig Hodet og blev var en fantret Vaad med en Mand paa Hvalvet. Som gjaldt det hans eget Liv, saa roede han; Skumspøtten gjorde ham gennemvaad; thi det brød meget heromkring. Det varede ikke et Minut, før Vaaden var naaet; men nu saa han, at Manden var Døden nær: han havde et besynderligt Udtryk i Ansigtet; Dinene bad, store og rædde, han ligesom pegte paa noget, han holdt fast i paa Vaadens anden Side. Hall flævned did og blev var en ung Pige, der næsten var gledet ned af Hvalvet, og som holdtes oven Blande ved den døendes sidste Kraft.

Her midt ude paa Havet, hvor Brændingerne brød, blev hun reddet af Hall. Han prøvede ogsaa paa at redde den døende Mand;

men denne vinkede, at han ikke skulde. Og han smilte til den unge Gut og gjorde Tegn mod ham som til Velsignelse; og saa lod han sig langsomt glide ned i Dybet.

II.

Hall roede hjem og bar Pigen op til sine Forældres Hus. Der tog Halls Mor sig af hende, rullede hende i varme Tæpper og bankede paa hendes Bryst; men om end Livet var tilstede, laa hun som i en lang Besvimelse. Og da hun endelig vaagnebe, var hun endnu daarlig og svag og magtede ikke at røre sig stort.

Men alt Dagen efter kunde hun reise sig og gaa omkring. Hun talte meget og spurgte vistnok om afstilligt, men ingen kunde svare hende; thi ingen forstod hendes Sprog. Saa satte hun sig til at græde med sine smaa Hænder trykket mod Ansigtet. Hytens Beboere stod omkring og saa hendes Sorg, men kunde intet gjøre. Men omfiden sagde Endre: „Gamle Skipper Holas har jo været paa Langfart i sine Dage; kanske han forstaar, hvad hun siger.“ Ja, saa blev Skipperen hentet; Hall gif selv efter ham og bad ham komme.

Skipperen stod foran hende, den fremmede Pige, og snakkede baade længe og vel, og de forstod hinanden. Saa vendte han sig mod de andre, som stod bag: „Hun er fra Engeland,“ sa han, „hun er Datteren til første Styrmand paa Skonnertbriggen. Hendes Mor er død, stakkars Ting. Faren var den eneste, hun havde i Verden, og han drukned ved Skibbruddet.“

„Det, som kommer paa det Vis,“ sa gamle Lobal, „er sendt af Herren, selv om det er sendt i Storm.“

Saaledes gif det til, at den unge fremmede Pige med det forunderligt vakre Haar blev hos Folkene inderst i Svartsundet. Og de angrebde ikke, at de havde taget hende til sig; thi hun var som en Guldfugl, der fluffede og sang fra andre Riger og Lande. Naar hun smilte, naar hun sprang omkring, saa fik en Vyst til at bede Solen skinne paa hende, for at Haaret og de store Dine kunde funkke. Hun saa saa vakker ud her, netop her blandt de fattige, rene Klipper, blandt de tunge, bedrøvede Menneſter. Hall kjendte hun bedst, og hun kunde godt sige til ham: „Tak, du som frelst mig. Jeg takker dig.“

Men da rystede den store, mørke Gut paa Hovedet og smilte lykkelig og næsten undselig.

Nogle Maanedes efter døde gamle Lobal, og den ene af Sønnerne maatte ud at sørge for sig selv. Endre reiste; han skulde snart komme i Farten, bare han kom ud. Hall blev hjemme endnu et Aar, saa reiste han ogsaa, og Mary eller Marie, som de kaldte den fremmede Pige, blev igjen hos Gutternes Mor.

Men medens Endre blev væk meget længe, vendte Hall tilbage Aaret efter. Marie helst blev glad, da han kom; hun var bleven sorgfuld i Ensomheden hos den gamle Kone. Hun gif nu meget sammen med Hall, og han sa til hende mange vanskelige Ting, som nu den, at hun var vakrest nu, da hun var alvorlig. Selv troede hun, alle Menneſter var vakrest, naar de lo og var fornøiede.

Smidlertid blev de to unge godt kjendte med hinanden, og Marie kom til at holde af Hall. Men om Hall kunde ikke det Ord bruges. Nei, han brændte efter hende; hans store, stærke Krop skald, naar hun smøg op paa hans Fang, hans Dine saa paa hende saa stumme og tunge, at hun ofte frygtede. Og naar han omfavnede hende, kjendte hun, at han var for sterk; disse haarde Arme kunde blive farlige. De kunde dræbe et svagt Menneſke ſom hende.

Og ofte kunde hun ligesom føle Længſel bort fra dette enſomme Hus og den mørke Mand. Hun kunde ønske at komme til fjerne Lande, af dem, ſom ligger og bukker bag Havets Skyer.

Men noget havde alligevel ſaaet Magt med hende her. Og deraf kom det, at Hall ogſaa havde Magt over hende: da han reifte, havde hun givet ham ſin Troſtkab; hun havde lovet at vente paa ham; thi næſte Gang, han kom, ſkulde han komme ſtoltelig og tage hende med ſig.

Og ſaa reifte han, og alt gik ſom før. Marie maatte gjøre meget Arbejde. Thi den gamle Kone var bleven affældig og næſten blind, og hun gik altid og var meget bekymret ſelv for Ting, hun ikke behøvede at bekymre ſig om, og hun ſnaakkede tidt rent bort i Natten, ſamtalede med Folk, ſom Marie ikke ſaa noget til, og ſom hun forſtod maatte være døde.

Men en Dag kom hun hjem og var bleven uſædvanlig klar: „Ikveld kommer Endre,“ ſa hun, „Nabo-Katrine har ſet ham; han kommer for at ſe, haasſen vi har det paa Lag.“

Dg Endre kom; han var bleven en vakker Mand med lyst Skjæg og Smil til alting. Dinene var ganske blaa, og de saa en lige i Ansigtet omtrent som Barnet gjør. Dg han snakkede og blev aldrig færdig med at snakke; havde ualmindelig meget oplevet, men var sluppen godt fra det som Helhed. Kom nu li'e fra Holland, hvor han havde drevet det som Snedker i fire Aar. Men nu var han træt af den Sjau; nu skulde han være hjemme hos Gamlemor Næsten et Aar ialfald og saa fik han se Tiden an. Han blev længe siddende og snakke, fortalte om store Huse og om Jernbanerne, som løb for Damp.

Tilslut sov gamle Mor af, og Endre og Marie sad og snakkede paa Tomandshaand, rigtig som gamle Kjendinger. Hun havde ikke meget at fortælle, men alligevel snakkede hun og fik Svar. Hun behøvede ikke at tænke sig om, naar hun talte med Endre; alt blev ganske ligetil. Og saa Sproget, han talte, syntes hun var vakkert: det var saa nyt med mange Ord imellem, der løb saa fremmede og forjættende. Han talte ikke som nogen af de andre her; deres Ord var alvorlige, vel betænkte og tunge, men hans lette og lyse — som han selv var.

Endre blev hjemme baade et Aar og to Aar. Han kunde ikke komme sig til at reise, omend hans gamle Mor skjændte. Men paa det tredie Aaret begyndte han at sture. Dg Marie med. Hun var kommen den lysshaarede, fremmede Manden imøde, noget i hende sang, naar hun var sammen med ham. Dg en Sommerkveld, de roede en Tur over til Holmen, tilstod de det for hinanden. Men Marie frygtede: hun havde bundet sig alt, og det til hans egen Bror.

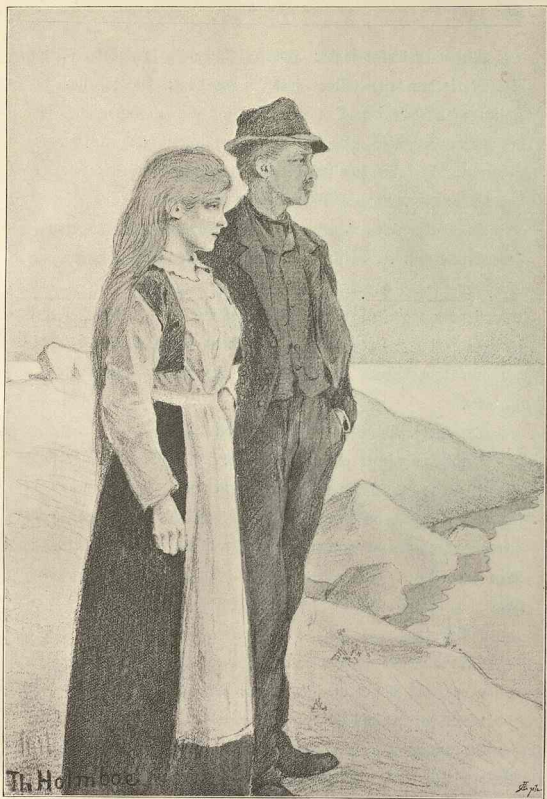
Bludselig døde den gamle Kone, Endres Mor. De fandt hende en Morgen, stiv og kold, og begge blev forfækkede; thi om Kvelden havde hun været ganske som ellers. Tre Dage efter begrov de hende paa Kirkegaarden nærmest ved, did de roede i en Baad. De to var alene i Kirken, da den gamle Præst læste Bønnen over den døde.

Men underligt nok: midt i Herrens Hus og med Døden for Die fødtes hos dem begge en saar Længsel efter Livet. Sommeren vilde snart komme med Sol og Varme, og Havet vilde i lyse Nætter rulle tunge, lunkvarme Dønninger mod Stranden.

Deraf kom det maaske, at de efter Vigfærden gik til Præsten og begjærede Lysning.

De havde tænkt at rejse bort efter Bryllupet, at forlade den skumle Holme, det gamle Hus. Og dog var det, som noget holdt dem tilbage. De turde ikke. De blev siddende og lytte her. Tidt saa de udover Havet, som ventede de noget sælsomt der udefra.

Og noget i deres Kjerlighed var ligesom i Slægt med Død og Angst. Hvoraf kom det? Var det den gamle Mor, som var bleven fortørnet, fordi Bryllupet blev til ved hendes Dødsbaare? Var det Herren, som var vred, fordi de havde bestjæmmet hans Hus? . . . Eller var det en fremmed, som blandede sig ind? Ja, den fremmede Bror frygtede de mest. Han, der kunde komme hver Dag. Han, der vilde komme som Dommen, og fra hvem de ei kunde flygte.

J. H. M. 1900

J. H. M.

Men naar Endre sagde: Hvorfor skulde jeg komme hjem? saa blev Marie den besynderlige Guldflugt for ham: hun tog ham om Halsen og hvistte søde Ord i hans Øre. Alt, alt kunde gaa, som det vilde. Bestandig vilde hun takke ham, fordi han var kommen til hende! Da viste hun sig som den, hun i grunden var; hun var som de fremmede Landes Piger, tænkte han.

Som de en Dag stod udenfor, siger Endre: „Se, der kommer nogen roende“ „Hvem er det?“ siger Marie ganske sagte. „Jeg ved ikke — han kommer nærmere.“

Baaden lagde til, og en Mand, de ikke kjendte, kom op med et Brev, som han leverede, hvorpaa han atter gik. Der saldt Stillehed over dem begge. Ganste sagtelig rev Marie Konvolutten op og læste.

Det var et Brev som ikke var at bli klog paa.

Der stod saaledes etsteds: „Nu ved jeg, at Vorherre har skabt mig til en, som er ond paa Jorden. Men naa vil jeg seile ud og jeg vil saa Taage og Malm, og det er ogsaa noget. Men jeg vil være fræk og fri, og jeg vil være Dævel, om jeg skal være det. Men jeg vil ikke være alene, men du har noget af det samme, Marie, og det har du faat fra mig saa du skal ikke svige, og du skulde ha biet.“

Der stod mere af samme Slags, og det var dem begge, som de saa en mørk Mand bide Tænderne sammen i Smerte.

„Saa har det ikke godt,“ sa Endre.

En anden Dag — omtrent en Uge efter, — kom samme Manden med et nyt Brev. Det havde ogsaa mange Ting, som ikke

kunde svares paa. Ordene flød ogsaa her sammen, men Skriget var der, ligesaa tungt som forrige Gang. Et Steds hød det:

„Men nu siger jeg dig, at du gaar med min Bror i Fryd og i Lyst og i Solens Skin, og du følger mig, thi du er min Brud, og jeg har hentet dig fra Havets Dyb.“

Saadanne Bud kom, og det blev ikke med dem alene. Mange, som boede omkring, havde kjendt en stor sortfjægget Mand, en Kjæmpe, der saa ud, som var han vokset ud af Havet og Strandens Klipper. Det var Hall. Han gif, som den der grunder over noget. Marie sagde mangen Gang, at hun troede, det var bedst for dem begge, at hun søgte ham op og talte med ham; men Endre rystede paa Hovedet: „en kan ikke snaffe ham til Rette — han vil det, han vil.“

Men en Aften savnede Endre sin unge Kone. Han blev urolig for hende, gif udenfor og raabte, men ingen svarede. Saa løb han ned til Stranden, men heller ikke der saaes nogen. Alt var saa tykt, at han hørte en Sjøfugls langelige Skrig. Hvor var hun bleven af? Skulde hun være gaaet afsted for at søge Hall op alligevel? Skulde hun være kommen tilbage igjen. Han løb hjem, men hun var der ikke nu heller. Saa for han atter ud og søgte overalt. Han blev ude den hele Nat og sov ikke et Dieblid. Men da han tidlig den næste Morgen, elendig og værfbrudnen, søgte hjem, var hun endnu ikke kommen — — — — —

Endelig en Uge efter fandtes hun, drivende i det sorte Vand bag Svartholmen. Men hun fandtes ikke alene; Hall, hendes første Brudgom, laa ved hendes Side, død, med blaa, sammenbidte Læber

og brustne Dine. Han omfavnebe hende vilbt med hendes gylbenrøde Haar faltet ind mellem sine Fingre. Hun saa ud, som hun værgebe sig, hendes Ansigt udtrykte Næbsel, om hendes Læber laa et stivnet Skrig. Ingen havde hørt noget; ingen havde seet hendes Kamp mod den mørke Mand og det kolde Hav, dem hun ikke tilhørte — hun, den syngende Fugl fra det fremmede Land.

Bulderklokken ved Rokka.

Langt ude paa Havet hang Gulderklokken. — Den varsled for de farlige Stjær om Rokka, og hver Skipper, som hørte Klangen, maatte gjøre Bant i det snarest. — — —

Men hvordan gif det til, at den Klokken hang derude midt paa vildeste Sjøen —?

Jo, hiv paa Barmen to rigtig tykke Træstubber, som kan varme godt og brænde længe, saa fortæller vi om Gulderklokken ved Rokka.

*

*

*

Nils Stofte var bare en fattig Fister.

Han boede i en rødmalet Hytte, omtrent der Graaholmen løber ud i Søen. Engang laa han ude og fisked. Han holdt paa at angle fra Morgenens tidlig til ud paa Eftermiddagen; men ligevel fik han ikke Venet. Saa troede han, at nogen aad Anglen af Krogen, og han mente, det var Silben. Og derfor, naar han syntes, det rørte ved Krogen, huffed han til og sagde: „Sligt noget skrøbeligt Sildefram!“

Men mens han nu sidder og venter, ser han et langt Haar paa Trøien sin. Det maatte være faldt af Kjerringen hans, da hun bødde paa Klæderne hans tidlig i Morges. Det var rigtig et kleint Haar, baade graat og magert, og det var ikke uligt Teodine i saa Maade. Og med én Gang kom han paa Tanken om hende og de fire Børn, de havde sammen: „Naa sidder de derhjemme og mener, jeg faar han, — og saa faar jeg ikke Biddet!“

Han syntes saa saart i, at der ikke kom Fisk paa Krogen.

Halte han op endda engang og saa, at Anglen igjen var borte. Men da han saa det, gav han sig rent over; for dette maatte være Troldskab, og sligt er der ikke Udkomme med.

Saa inderlig træt var han af at sidde og angle til ingen Nytte, at han tænkte at vinde Snøret paa Grinden og ro hjem. Men saa fik han igjen Die paa Haaret, og tilsidst fandt han ud, at han skulde binde Anglen fast med dette og lade det staa til endda en Gang.

„Det kan kanske hjælpe, naar jeg ta'r Haaret fra Teodine,“ tænkte han. „Sun er et kristeligt Menneſke, ja ligefrem gudsfrygtig.

saa hvissom noe skulde holde mod Trolleri, saa maatte det være fra hinner."

Han ledte ud det friskeste Skjæl i hele Tinen. Det delte han i to, tog den ene Halvpart paa Krogen, bandt Haaret om det, saalangt det rak, og lod det gaa tilbunds. En Stund sad han og kjendte og formelig lyde efter Vid, og længe varte det ikke, før noget tyngede. Han halte til; men det var saa voldselig drægtigt, at han var ræd for, at Snøret ikke skulde holde. Men det var ikke andet for end at lade staa til; han tog forsigtige Tag, og det holdt. Men da han havde det helt oppe i Skorpen, saa han, det var en Messing-kloffe saa svær, at hun gjerne kunde henge i et Kirfetaarn.

Dette undrede ham, saa han næsten misted Mælet. Han havde saa sikkert tænkt, at det var en stor Jlyndre eller en af de svære graa Bundstiftene, som ligger og dovner sig dybt nede i Tangen og bare tynger imod, naar de skal for en Dag. — Men sli en Kloffe var vel altid nogle Marks Penge værd, saa han jo ingen Marsag havde til at klage. Kunde han bare saa solgt den som snarest, fik de leve paa Saltstift saa længe.

Han roede hjem og viste Konen den og fortalte hende, paa hvad Maade han havde faat den. Teodine blev ikke glad over dette. „Den er ikke kommen paa nogen naturlig Vis," sa' hun. „Hvis du gjorde mig til Vilje, gif du hen og søtte hinner ner, der du fandt hinner."

Men dette syntes Nils var rent uvørent Snak. Naa havde han ligget og stiftet hele Dagen for at faa den Messingkloffen — og saa skulde han søtte hende ner igjen? Konen gav sig paa dette, og hun hentede Sand og Kluder og pubsed al den grønne Vedder af,

som laa udenpaa. Siden blanked hun den med Klæde og Afte, saa den skint som det fineste Guld. Men under dette kom Kloffen stundimellem til at klinge, og det slog hende, at den sang ganske mageløst vakkert. —

Den, som likte Kloffen bedst af alle, var Gutten deres; han hedte Teodor efter Moren. Han gif og klinged og ringed fra Solrending og til Kveld. Tidt stillede han sig paa den høieste Knatten, han fandt, og ding — dang — ud bar det i det vide og brede. Og en Kveld kom Faren hjem og fortalte, at han havde hørt Klofferingning, endda han var halve Milen borte.

Og da ingen kjøbte Kloffen, lod han Gutten have den; for om han laa aldrig saa langt tilhjos, hørte han ligesuldt som tiest Tonerne fra Messingkloffen, og Lyden hørtes saa klar, der han sad, at han tidt blev siddende lange Stunder og lye uden at kende efter, om Fisken bed over.

Men én Dag lød ikke Klangen ud til ham, og heller ikke den næste. Og om Kvelden, da han kom hjem, var Teodor sørgmodig og sturen. Faren spurgte om Grunden, og da begyndte Gutten at græde og fortalte, at han havde mistet Messingkloffen. Forrige Dagen havde han gaat saa langt, til han var kommen til den svære Skogen lige ved Tangen. Saa havde han fundet paa at binde Kloffen høit oppe i en Furu og ladet den klinge som fra et Taarn. Men med det samme havde noget rørt sig ligeved, og en stor Fugl havde fløiet op, en underlig en, med svær Kam paa Ho'det og lange hvide Rovfjær. Teodor sprang efter for at se paa Fuglen; men da blev den borte. Saa vendte han tilbage igjen for at finde

Kloffen, men det var ikke Raad. Alt, hvad han stræved, hjalp ikke, og idag havde han ogsaa været henne i Skogen og ledet; men han gik bare i Ring. Furuen var og blev borte.

Nils Stofte var en god Far. Han agtede Salomons Ord for vise, men ikke for visere, end at han gik paa Raad med sig selv, naar han skulde bruge Nis paa Teodor. Se derfor brugte han det ikke nu, men sagde bare: „Ja, ja, det var galt, at du var saa vimsen, at du ikke mærkede dig, hvor Furuen stod, naar du endelig skulde se paa den Hanen; men nu faar jo Kloffen hænge, der den hænger.“

Og Kloffen blev hængende; men baade Far og Søn savned den. Teodor gik til Skogen for at finde den; ja en Gang gik Nils selv derhen og vandede om en god Kloffetime og kikkede op i alle Trær, han kom forbi; men Kloffen fandt han ikke. —

Men en Gang ved Solsald, da Nils laa derude, trak der op nogle stygge Skyer, som ikke varsled godt for Veiret. De laa Side om Side, gule og grønne og røde, affurat som Striberne paa Vedderfisten, og de blinkede og truede baade med Storm og Torden. Nils halte Dræggen op og roede indover, det forreste han kunde; men han var ikke kommen halvveis, før Stormen tog i og brynte Sjøen, saa den blev skarp og farlig; og dertil kom, at alting blev saa ugodsligt mørkt, at Nils knapt kunde vide, hvad Vei han skulde.

Lavt i Vester havde de fulorte Skyerne klemte sig ned til en lang Stribe, og der laa de og gav fra sig med Lyn, saa Himmelen og Sjøen var en eneste Blomørje, som en næsten kunde blive blind af at se paa.

Men som det gik allerværst med Storm og Lynild, hørte Nils med en Gang, at det klang derindefra, først et Slag, saa flere, og tilslut stadig og jevnt, som naar Klokkeren staar og kimer til Høimesse. Det lød ganske rigtig fra Tangen, der Teodor havde hængt Klokken fra sig, og Klangen var den, han saa inderlig godt kjendte. Se, nu behøved han ikke at snu og vende Ho'det for at se, om Kursen gik rigtig; det gjaldt bare at ro efter Lyden. Det gjorde han og klarte sig ind saa fint som ved en Dag.

Men da han omsider stod paa Stranden og saa ud, var alt hælgmørkt som den svarteste Vinternat, og nu skjønte han, at uden Klokken var det vist gaaet galt.

Inde i Kammeret sad de og ventede paa ham med Angst og Bæven, og da han kom ind, var der ingen Maade med Glæde. Kjærringen stilte ham af med Frakken, og Teodor halte Sjøstøvlerne af ham, og begge fandt, at det var forunderligt, saa godt han var kommen fra det Uveiret. Nils sagde ikke stort; men senere paa Kvælden forærte han Teodor den spidse Kniven, som skulde være helt fra Spanienland, og sagde, at den kunde være hans; men han maatte agte sig, saa han ikke skamferte sig. Men just som de skulde lægge sig, fortalte han det, som var hændt, og endte med at sige, at den Hanen ikke havde været saa daarlig en Fugl ligevel. — —

Der gik et Aar og vel saa det; men Nils hørte ikke noget til Klokken. Men det kom nu af, at han var ude, naar Veiret var godt; for tidt erfor han, at Folk, som var fareet forbi, havde hørt Klokkeringning og undret sig over, hvor den kom fra.

Nogle troede, at der ensteds stod en Kirke, som de ikke kunde se for Mørket; andre mente, at Tonerne kom fra Himmerig, og nogle, at de varsled Død og Fordærvelse.

Men se, det mente ikke Skipperen fra Galberg, som hørte Kloffen den Høstvelben, Nils Stoffe husted længe efter.

Den Kvælben kom Stormen ind hastig og brat, og Skyerne trak forbi store og sorte som Trolde paa Ghesteryg. Dette varte fire Dage og ligesaa mange Nætter. Udpaa Morgenens femte Dagen stilnede Stormen saavidt, men endnu stod der svær Dur fra Sjøen.

Teodine var staaet tidlig op den Dag og sad og bødte et Fiskegarn ved Lys. Hun havde været sent oppe forrige Kvæld, saa det var ikke frit for, at hun sovned af nu og da. Men med en Gang kvifner hun til, for hun synes, det ligesom banker paa Yderdøren. Hun gi'r Agt og hører det endnu en Gang, sterkere end før. Hun ta'r Lyset med sig og gaar ud: „Hvem er det? Derude svarer det: „Skipperen fra Galberg!“

Teodine luffer da op, og en svær Mand triner ind. Han var i Oljetrøie og Sydvest og saa rigtig ud som en saltet Hollænder. Konen gik ind foran, og Manden kom efter.

„Seg kommer tidlig,“ sagde Manden.

„Aa ja,“ svarte Nils fra Sengen; „han er ikke sen.“

„Haasjen er det?“ siger Skipperen; „er det ikke Følket her, som har hængt op den Kloffen derborte paa Tangen?“

„Det er mig, det,“ gnelbrer Teodor i, men stanfjes af Faren.

„Jo, det er nok det,“ siger Nils rolig. „Var det ellers noget med den Kloffen?“

„Ja, dere faar ha' Tak for den Ting,“ siger Manden. „Harve iffe den Klokken hængt der, saa havde jeg forlist Studen min, og kanske ingen havde kommet fra det.“

Skipperen tog dem i Næven allesammen, og saa satte han Pungen sin efter sig paa Bordet og sagde, at de iffe maatte takke ham, for han gjorde dem bare Ret og Skjel. Men vilde de gjøre en god Gjerning, saa skulde de tage Klokken og hænge en Fjerding Bei mod Sør, over paa „Rokka“. Der forliste aarlighaars flere Folk end nødigt, og kanske Klokken kunde frelse de fleste.

Og saa gif han.

*

*

*

Det var iffe saa Penge, den store Skipperen fra Galberg havde sat fra sig. Det varte længe, før de tre hos Nils smagte Saltfist; for det gav meget tilhuse, at kunne kjøbe Jord og sætte Poteter og saa Rug.

Men et tænkte de tidt paa: at flytte Klokken til Rokka. For det var sandt, som Skipperen sagde, at der gif mangen Skude under. Bar det mørk Vinternat, gif en paa Skjæret saa gladelig, som skulde det have været en Bude at lægge sig ned paa. Men at den Ruben var haard, vistes den Dag, det stilned af, for da flød Bragstumper mod Land i lange Strimer.

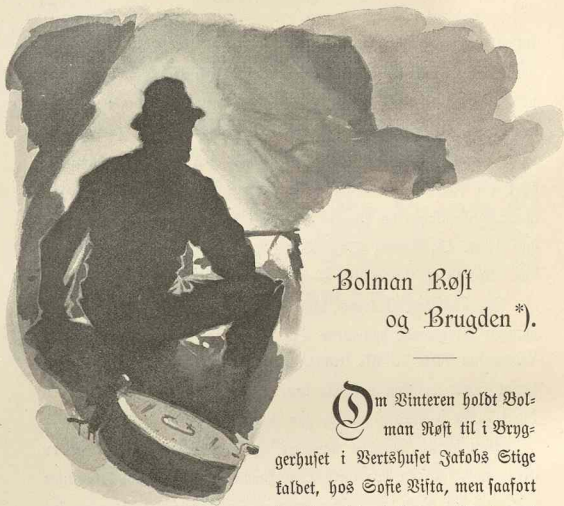
Men en Dag Beiret larmed som bedst, gif Nils til Skogen. Regnet slog ham og Skyerne drev, og alt var imod ham; men han vandt frem alligevel og hørte nu ogsaa Klokken klinge. Han

fulgte Tonernes ding — bang og kom langt om længe til Furuen, der Kloffen hang og svaied i Grenen. Nils klæbte op og skar den ned, saa den dumpede og klang værre end før; men nu havde han den da og bar den hjem. Næste Dag roede han og Teodor med Kloffen ud til Rokka; der laa Bragtømmer, som flød Berget omkring og laa i Fjeldets Sprækker. Af dette Bragtømmer byggede de et mærkeligt Stillads, og hængte Kloffen i en stor rusten Spiger øverst oppe i det. Og Kloffen hang i Bragtømmeret og varslende de Skuder, som ellers Brag skulde bli', — for med vondt skal vondt fordrives.

Saa, hvergang Stormen kom, saa klang det fra Kloffen, og om mangen Sjøfarende den første Tid rystede paa Ho'det ved at høre Lyden, saa varte det ikke længe, før Hulberkloffen ved Rokka blev kjendt rundt om, og det var den, en satte Kursen efter, naar en knapt kunde se Næven for sig paa Grund af Nat og Sjø.

Men hørtes Klangen nærmere og nærmere, trods alt det en streb imod, saa var den onde Time kommen. Saa havde Dragluget Skuden i sin Vold, og de der ombord havde bare at befjende sine Synder og vente paa den Stund, da den hvide Brænding skinned dem i Dinene, og Skroget knustes mod Klipperne. —

Bolman Røst
og Brugden*).

Om Vinteren holdt Bolman Røst til i Bryggerhuset i Vertshuset Jakobs Stige kaldet, hos Sofie Vifta, men saafort der begyndte at komme Vaardrag i Luften, drev han ud langt tilhavs og laa og fiskep paa dybt Vand. Aften og til, naar det trak op til Uveir, roede han ind under Land, der Skjærgaarden luede, og fiskep Smaatorff og Gvitting, mens

*) Brugden er en Flyndre, hvis en ikke ved det for. Han ligger ude paa dybeste Sjoen, og lidt er han saa stor som selve Sjoormen. Ikke saa ganske sjeldent ligger han og gemmer paa fine Perler og Diamanter, og netop sli en Brugde var det, Bolman Røst kom ud for — ja den Perlen, han glemte paa, var rent ekstraordinær; hun var værd sine ti Tusen og stinende baade rød og hvid som Hundestjernen senhøstes.

han ventede paa Godveir. Men blev det altfor galt med Storm og Taage, tyede han helt ind til „Greven“ og krabbede op i en Hulning i Fjeldet, den ingen kjendte til uden han selv. Denne var nu som et lidet Kammer for ham; han gjemte her Kaffejedel og et tykt Hestehaarsplag, som han lagde omkring sig, naar han vilde dorme lidt.

En Eftermiddag i Slutningen af Oktober, mens Bolman Røst laa helt derude og fiske med Bundsngør, begyndte det at trække over. Skyerne, som før for høit, sænkede sig og seiede Havstørpen. Havet tog til at svolne og gik mod Land med svære Dønninger. Lidt lettede disse Bolmans Vaad, saa Dræggetauget stod stramt, som det vilde springe. Alt syntes at tyde paa, at der var Uveir i Bente og det et af de store.

Det er nok bedst at tage til „Greven“ med det samme, tænkte Bolman.

Han reiste sig da og tog til at hale i Dræggetauget, saa det knurrede mod Kælingen, og alt imens han holdt paa med dette, drev Vinden Vaaden et langt Stykke indover, og paa flere Steder fortrede Vandstørpen for siden at bræmmes af det hvide. Bolman Røst fik Dræggen op i en Fart og trak paa Nærerne det bedste, han kunde, og en halv Time efter var han ved „Greven“ og fortøjede Vaaden med Dobbeltknude. Saa krøb han lempelig iver for at finde frem did, han skulde.

Men imens blev alt mørkt omkring ham. Om ikke Regnen faldt, hang den alligevel og ventede truende, og han var glad, da han vel og vakkert sad inde bag de svære Bergvægge. — Lidt efter hørte han, at Uveiret brød løs for Alvor, og naar han lyede, syntes

han, det hørtes ud, som Tordenen rullede langt borte; men det var bare Sjøen, som laa og brød derne.

Der var ingen Plads i at sidde og vakte nu; han fik nok lægge sig og se at faa sove. Saa tog han Hestehaarsplagget godt omkring sig, snubde sig til høire Siden og sovne.

Da han vaagne igen, mente han, det var paa Morgensiden, og at han laa hjemme hos sig selv. Se derfor laa han længe og glante efter Vindusruden, som altid lyste graa. Men da han kjendte sig omkring, mærkede han snart, at han var andetsteds end i Bryggerhuset i Jakobs Stige. Mørket stod endnu tæt omkring ham, og derude blæste Vinden, saa det dundrede, og Sjøen skar i med Toner saa skarpe som fra en Dampjag. — Han fik bli her endda en Stund, saa det ud til!

Men saa faldt det ham ind, at Kaffe vilde ikke være afveien nu. Han trådte da frem Gyrstaal og Knuff, slog Ild og tændte Baal af de Vedstykkerne, som han fra Tid til anden havde sanket paa Stranden. Saa hentede han Vand fra Regnen udenfor og tog halvandet Maal Kaffe istedetfor Et, for han vilde ha den saa stærk som Tjære. Om en Stund sang det rigtig fint gennem Tuden, saa en skulde tro, det var Siffler, som sang derinde — og lidt efter kom Dampen, og da kigte den. Bolman lod den staa en Stund og klare sig; derpaa skjenkede han en hel Bolle fuld, som han drak saa varm, som den kom fra Tuden.

Men som han sadder slig hen og kjender Varmen kruble sig li'e ned i Hælen, saa kvikket han med engang op, for han synes at mærke, at der er nogen, som vakter paa ham. Og da han ser til,

sidder der en Mand ikke mere end nogle faa Skridt fra der, han selv sidder.

Han maatte have gaaet let, den Manden, efter som ikke Bolman havde mærket ham før nu.

Han var svart og sig som den værste, saa en, som ikke vidste bedre, kunde troet, han var en af de underjordiske. Men saa nikkede Manden og siger noksaa folkelig: „Godkveld!“

„Godkveld,“ svarer Bolman.

„Han er strid inat,“ siger Manden, „han blaaser fra Verdens ene Ende til den andre.“

„Ja, det er svære Ting,“ svarer Bolman, „og saa hastig han kom!“

„Han var her som et Lyn.“

„Hvor kommer du fra ikveld?“

„Jeg kommer langveis fra.“ Mere sagde den fremmede Manden ikke. Men Bolman var ikke den, som gav sig.

„Hvor langt gaar Veien ellers?“

„Genimod Dovrefjeld.“

De sad endnu en Stund uden at snakke. Saa spurgte Røst Fremmedmanden: „Vil du ha Kaffe?“

„Ja, det vil jeg gjerne.“ Røst skænkede i Vollen paa ny og det til et bredfuldt Maal og gav ham den. Manden takkede og drak ud; for hver Gang han satte den for Munden, saa han hen paa Bolman og nikkede. Og da han havde drukket ud, gav han Vollen tilbage, takkede igjen og reiste sig. „Naar faar jeg dra videre,“ sa han. „Det gaar vist paa ingen Maade an,“ svarte Bolman. „Du kommer til at blaase af.“ „Na, det klarer sig nok,

og naa er han snart pen igjen; Vinden uler ikke mere. Den dybe Bafen er Sjøen." Bolman lyede efter. „Nei saamen," sagde han, „naa høres det saa temmelig stille ud."

De gif begge hen og saa efter. Himlen var klar med mange Hundrede Stjerner paa, bare mod Sør laa nogle Skyer og duffede, men de reiste vist ogsaa sin Vej med det første.

Bolman vilde knapt tro, at Uveiret alt var over. Aldrig før havde han seet Magen til slikt, og dette sagde han til Fremmedmanden og mente tillige, at nu kunde han komme til Dovrefjeld alligevel. Den anden nikkede og sagde endnu engang, at han fik skynde sig, gav saa Røst Haanden til Farvel og gif. Men da han var kommen et Stykke, snubde han sig og raabte tilbage: „Tak for Skjanken, Bolman Røst." „Sjel Tak!" „Han var stærk!" „Det er slikt, han skal være!" Saa var der stille en Stund, men derpaa høstes længere borte fra: „Vil du snart lette paa dig og ta ud igjen?"

„Ja, det varer vel ikke saa længe!"

„Saa skal du saa et godt Raad! Læg dig og fiks paa høre Kanten af Røsten midt mellem Røsten og Maagesfjæret. Det vil du ikke angre paa." „Det skal jeg gjøre!" raabte Bolman tilbage og gif ind igjen.

Han satte sig ned og grundet paa det, Manden havde sagt: „Læg dig paa høre Side af Røsten midt mellem Maagesfjæret og Graaholmen." — Hvorfor skulde han lægge sig der og ikke andetsteds? Saa med engang randt det ham i Hu, at han engang for længe siden havde hørt sige, at netop der skulde der være rigt

Fiske, men at Brugden skulde holde til der. Han skulde ligge paa Bunden og vakte paa Perlen sin, som glimrer mere end en Stjerne, men som ingen maa røre.

Bolman Røst blev vaagen ved dette. Han stjænkede Nøsten af Raffen i Bollen og tog Brændevin af Lommeflasken sin, som han fyldte den med forresten. Og saa drak han den ud i lange Drag. Men da han havde faaet dette i Livet, var det svære Ting, saa han kviknede: Det var nok bedst at rejse paa sig med det samme og ikke ligge i Ørste, naar Veiret var saavidt som nu. — Saa gik han ned til Baaden igjen, løste Fæstet og roede afsted, saa det gav sig i Tollepinderne. Det gjaldt nu ogsaa at komme fort i Bei, for lige til Solen randt, laa Brugden og sov, men efter Solrenningen var han lysvaagen og vilde nok mærke, om nogen laa og fiskede paa Grundingerne.

En halv Time eller saa — og Baaden gled stille hen over det sorte Vand, som bredte sig over Grundingerne. Røst lagde Arerne ind, gik forud og hev Dræggen. Den gled tungt ned og trak Tauget efter; men snart laa den stille. Bolman rejste sig, slog Knude paa Tauget og tog saa paa med at ordne Nedsfaberne. Den største og stærkeste Krogen valgte han ud, skar op et Skjel og jatte Halvparten af dette paa Krogen. Han tog en Favn fra Bunden og sad stille og ventede. Det bares ham nu fore, at han kanske havde lagt sig paa et farligt Sted, men lang Tid havde han ikke til at grunde paa sligt, for pludselig rykker det i Snøret. Det maatte være en stor Fisk, ti Snøret skar ham i Ræven. Omfidel havde han den i Vandskorpen og saa, det var en Sei, saa svær og

drægtig, at han maatte ta Haaven tilhjælp for at saa den i Baaden. Da han omsider havde den i Parken, anglede han paany og sad og biede. Men nu lagde han Mærke til, at Morgenen lettede sig mod Øst og farvede Horisonten rød. Han blev dog siddende og vente, og mange Minutter gik ikke, før det nøkker anden Gang og det meget haardere end første. Holman trækker igjen op, men nu var den saa strid, at Snøret skar Næven hans, saa det værkede for hvert Tag, han tog. Langt om længe havde han den i Vandstørpen; men da han saa, at det bare var en Torsk, saa bandte han af Sinne: Han havde saa sikkert haabet paa en Hellefløndre denne Gangen, og saa var det en Torsk — hvor Fanden blev Hellefløndren af?

Men saa sagde han til sig selv: „Det tredje Kastet pleier tidt at være det bedste.“ Turde han bare vaage det tredje, saa maatte Hellefløndren sikkert være der. Han saa mod Øster. Det var vel ikke saa snart mange Minutterne igjen, førend Solen vilde rinde, og paa saa kort Stund var det vel vanskeligt at saa sliq stor Fisk i Baaden, selv om den bed nok saa snart. Men naar Holman gjerne vilde noget, saa maatte han ha det frem, om saa alt skulde staa paa Spil, og han knurrede formelig, da han hev Snøret ud tredje Gangen.

Denne Gang tog han bare en halv Favn ind, for at Hellefløndren lettere skulde finde Maddingen.

Men nu bærrede Snøret i Næven paa ham, saa utaalsom var han, og det syntes ham at være altfor længe, og Lysningen mod Øster syntes ham klarere og klarere. Han sad i en stor Skræk for,

at Solen skulde dukke op, for da vidste han, at Brugden vilde vaagne og se Dreggen og Snøret — og Vorherre maatte vide, hvorledes det da skulde klare sig. Men det varede og raf, og han kjendte ikke Biddet. Ja, saa fik det være det samme; han kunde ikke vente længer. Saa tog han Grinden og lavede sig til at vinde Snøret op, men med det samme han skulde begynde herpaa, strammer det igjen dernedfra, og der kommer et Røst, som mest tar Snøret ud af Haanden paa ham. Det var klart, at Hellefløndren var der! Bolman reiste sig op i Baaden og drog til alt, han orkede, men det var en strid Amploy. Slig Fisk havde han aldrig været ude for før. Og det værste var, at Himlen blev lysere og lysere — Solen kunde ikke være langt borte nu.

Men han fik saamen lade det staa til. Rappe Snøret vilde han ikke. Hvem vidste, om ikke Brugden tog sig en Lur i Solrenningen? Elige Storfisk, som ligger og gjemmer paa Perler, hænger da ikke slig i Klokken.

Han traf videre og videre. Det var nu frydeligt og saa at kjende de tunge Spænd, Fisken gjorde. Og nu var den saa langt oppe, at han skimtede den saa stor den var. Men Dækkeren hente ham, slig fører Svølk han her havde for sig! Mage til Daggert havde han aldrig før seet! Han vilde snu sig og ta Hufferten for lettere at faa ham i Baaden; men saa er der noget, som stak ham i Dinene. — — Der — stod Solen halvt over Hejen stor og rød og nidstirrede paa ham. Og næste Stunden blev han kastet overende i Baaden, saa baade Hørsel og Syn forgik ham.

Da han vaagnebe igjen, mærkede han, hvorledes Baaden hans blev baaret frem over Sjøerne med en vældig Fart. Det var en, som slæbte den frem ved Dræggetauget, og han forstod, at Dræggen maatte ha haget sig fast i Brugden fjel.

Det gif og gif forbi Sjøfugl, forbi Skjær og Holmer, forbi levende og dødt som fandtes.

Hele Dagen og Natten og næste Dag gif det frem, til Skjærene og Holmerne svandt, og Sjøfuglene blev borte bag ham. Saa kom han langt ud til et stort Hav, hvor der var koldt og mørkt. Der var omkring ham en Hærskares Mangfoldighed af Fugl, nogle hvide, men Mesteparten sorte som Skarv og Tyvjo; længere borte laa Isbjerge og isam, og Bolman saa tre Isbjørne paa et af disse Men nu tog Farten til at satne; det var let at seje, at Brugden var træt af at hale. Endda gif det dog frem stive to Timer til, det blev Kveld, og Stjernerne tændtes. Da stansede Farten mod et svært Isflag, som kom drivende. Røst hev Trossen om en Kant af dette, og nu gif det igjen afsted, der Isflaget vilde. Nu blev det Nat, og det en Nat saa kold, at det klingrede i Luften. Men saa skulde en ha set for Stjerner saa store og blanke; det var som smaa Soler alle i Hob, og der ordentlig svulgede Luer ud af dem. Og mens Bolman sad og slog Armene overkors, saa han Nordlyset saa spragende, som han aldrig havde set det. Der slog op med baade Guld og Diamant, og Sjøen saa ud, som om den var i Fyr og Flamme. Ja, det var meget til Stas, men lidet til Varme. Det var saa koldt, at Røst var ræd for, at han skulde sovne af og være væk med det samme. Han blev i Virkeligheden tungere og tungere af sig, og en

Gang var han ligeved at dovne hen, men saa mærker han, at Jæslaget støder mod noget fast og det saa haardt, at det tordnede. Bolman slaar Vinene vidt op og ser, at han er kommen ind under Land. Og i det samme strøg noget forbi, der lignede en Baad.

„Baad ohoi!“ skreg Bolman, saa høit han kunde.

Det kom nærmere og nærmere, og han saa Folk, som var klædt i Skindsjeld fra øverst til nederst. Albrig før havde han seet deres Mage, og han vidste længe ikke, hvad han skulde tro. Men de vidste endda mindre, hvad de skulde tro om ham, som laa der forkommen med Trossen om et Jæslag.

Hvordan de ellers var, saa tog de venlig imod ham. Baaden hans blev godt fortøiet til næste Dag, og han blev med dem hjem, hvor han fik Tørt paa Kroppen og fuldt op af Mad og Drikke. Da han havde tøet op, fortalte han Historien om Brugden, og alle maatte ind og høre. De kunde knapt tro det, og to af dem vilde endelig ned til Stranden og kikke efter og dra i Dræggetauget. Bolman lod dem saa gjøre. Men en Stund efter kom de tilbage og sagde, at de ikke kunde rokke det paa nogen Maade. „Na nei, der skal nok flere Folk til,“ sagde Bolman Røst.

— — Næste Dagen samlede alle Folk, som paa Stedet var, og da de havde halet i sex Timer, fik de endelig Brugden i Land. Men som han laa der, var han som Hellefløndren fem Hundrede Gange sig selv. Midt paa Maven havde han justsom en Klaf. Bolman skar den ud, og der laa Perlen. Den var saa stor som

et Jerneæg og vel saa det. Men da Røst havde faaet den i Lommen, syntes han, han havde nok, og han lod de andre om Tiften.

Paa femte Dagen reiste han sydoover, og det varede fulde tre Dage, før han naaede did, han boede. Men saa husker jeg ikke rettere, end at han solgte Perlen for ti Tusen, og han byggede sig nyt Hus med to Rækker Vinduer. Men den Dagen, han flyttede ind, sad en Stjære paa Taget og skrepped og skreg. Det kunde hun ha Grund til, for der kom Folk til Gjæstebud fra fjærn og nær — nu skulde Huset krømpes. Og den Aften blev Bolsman Røst og hver Mand, som hos ham var, saa fulde som Ratfist.

Krag: Besterfra.

Venner.

I.

En Historie fra en Egn med
 liden Frugtbarhed, fra en
 Egn, hvor Folk i Aarhundreder har
 været nødt til at rive det til Livet
 nødvendige fra Sjøen under store Farer.

Her er ikke Stedet, hvor Livets
 rige Blomster gror. Som nu den
 fagreste af dem alle, Kjærlighed. Det
 Ord passer ligesom ikke blandt disse

Menneſker, der hvert Dieblif tager Brydetag med Døden. Og dog har jeg ſet dem komme ogſaa her, og jeg har ſet dem brede ſig ſtærk ſom en af de røde Roſenhække, der en ſjælden Gang gror i Klipperiſterne.

Men er Kjærligheden fremmed her, er Venſkabet hyppigt og faſt. Og det ſtyder trygt op af gammel og ſikker Grund. Venſkab Mand og Mand imellem er det forſte Bud med Forjættelſe. For uden at Mænd her er Venner og ſtaar Laſt og Draſt, vil de ikke leve længe i Landet. Og dette Bud er i hundrede Slægtled indgroet, og ingen uden en Kain eller en Judas tør ſynde mod dette Bud.

Thord Holte og Djvind Tjele havde været Venner fra de var ſmaa. I mange Aar havde de været ſammen hver Dag. Da Konfirmationen var over, ſkiltes de og traf hinanden forſt igjen mange Aar efter. Og langt af Veien var de begge komne, langt ude ved fremmede Landes Kyster. Begge ſeilede de paa hver ſit Skib. Thord Holte var Styrmand paa et ſvenſk Skib, Djvind Tjele var Kaptein paa et engeliſk. Af de ſaa Ord, ſom veksledes, forſtod Thord Holte, at Vennen havde et lyſere Sind nu end for ti Aar ſiden. Thi den Gang var han ſom ofteſt alvorlig og tung. Han havde ogſaa meget at ſørge over og havde haft det, fra han var ganſke liden. Hans Mor var død et Aarſtid efter, at han var født, (nogle fortalte, at hun havde gjort Ende paa ſit Liv). Sin Far havde han aldrig kjendt. Og hans Morbror og dennes Kone, hos hvem han levede, ſkulde nok være ham i Forældres Sted; men de havde altid ſet ondt til ham og ment, at han viſt havde Roden i

fig til meget daarligt. Ja, det var ikke til at undre sig over, at han mangan Gang græd bittere Taarer end andre Børn. Men derfor fandt Djvind nu hans lyse Sind mærkeligt. For han var lysere nu. Hans mørke Ansigt klared ret op, som var det ved et Smil, og hans Latter løb, som om en stor Glæde laa inde i hans Bryst og sprængte paa.

De to Venner var ofte sammen, og tydeligere og tydeligere følte Djvind, at noget havde hændt. Han spurgte Vennen ud, men fik intet bestemt Svar. Saa tænkte han: „Det kommer maaske af, at Thord er fri nu og har sit gode Udkomme. Men inderst inde holdt den Tro sig, at noget havde hændt, der var Vennens hemmelige Glæde.

Djvind fik ogsaa vide at saa var, men ikke saaledes som han havde glædet sig til at saa høre det under Smil og Haab.

I nogle Dage havde han ikke set sin Ven. Nu havde han selv netop haft meget slidsomt Arbejde, saa han ikke havde haft Tid til at fæste sig derved. Men da han en Aften sad for sig selv, tænkte han: Imorgen ror jeg ud til Thords Skib og spørger efter ham. Men en Stund efter kom tre Matrojer fra Vennens Skib med Bud til ham. Thord var meget syg og vilde gjerne snakke med Styrmand Tjele. „Hvad feilede ham?“ So, han var for nogle Dage siden saaret i Kamp med nogle Grækere, som vilde plyndre. Han var bleven saaret haardt og havde ikke været omhyggelig nok, han havde kureret paa sig selv lige til idag, da Doktoren var bleven hentet, men da var det for sent. Thi der var gaaet Roldbrand i Saaret, og ingen Redning var mulig. Thord Holte maatte dø.

II.

Thord Holte laa paa sit Leie meget bleg og med matte Dine. Djvind Tjele sad ved hans Side med hans Haand i sin. I Fjorstringen sagde ingen af dem noget videre. Thord forklarede om Tyvene, men da Djvind sagde, at han kjendte det, saa laa Thord igjen stille. Men pludselig sagde han langsomt og med Begt: „Seg læste nylig i en kristelig Bog, at der levede en Sekt for mange Hundrede Aar siden, som troede, at Djævelen havde sat en i Verden. Hvad mener du om det, Djvind? Synes du ikke, det tidt er indrettet slig, at en kan komme paa de Tanker?“

„Det er triste Tanker, Thord; lad ikke dem være dine sidste.“

„Hvorfor skulde jeg ikke? Du ved kanske lidt om, hvordan jeg har haft det; men du har ikke selv haaret det. Ved du, hvad slikt gjør gjennem Aarene, at de, som er en i Forældres Sted, ser paa en, som paa sin Slægts Stam. Ved du, hvad det virker, alle de Ord, som falder. Og alle stygge Ord og Smil fra ens Kammerater, naar de snaffer om Far og Mor. Og de endnu styggere Smil, naar de snaffer om Utugt. For da saa de paa mig — da saa de paa mig. Der blev givet mig Edder og Galde, før jeg blev født. Du var min eneste Ven, du, Djvind.“

„Du havde vel ogsaa andre, Thord.“

„Nei, ingen andre havde jeg. Men det kunde ogsaa være det samme. Men nylig spurgte du mig selv flere Gange, hvorfra min Munterhed kom og mit glade Sind. Ja, jeg var glad, og jeg

troede, at det skulde blive glædere. Men min Glæde kom fra Martha Vik, nu ved du det — Datter af Kjøbmand Vik i Grønnesund . . . Hun kom imod mig som Fuglen, der synger, og jeg standsed og hørte efter, for det var noget nyt. Det var, som naar Dagen falder over Natten; men saa kom Rygtet til hendes Far, hvem jeg var, og at jeg ikke kunde tage min Far og Mor med, som andre kan, og saa vilde han ikke give mig sin Datter, sit eneste Barn, sagde han. Men saa, Djvind, saa skjønte jeg, at dette ikke maatte gaa overstyr, for gjorde det det, vilde jeg synke ned, ja jeg vilde synke ned i Galskab og den dybeste Ulykke. Og saa lovede Martha at bide. Og jeg sled og tog Eksamen og gif paa lange Reiser. Og nu var jeg kommen ovenpaa efter megen Strid, nu skulde jeg hjemover, nu skulde Lys gaa op for mig, for jeg ved nu, at Far hendes vilde gi' sig."

"Og saa kommer Døden, Djvind, saa kommer Døden."

Hidtil havde Thord Holte været rolig og talt jævnt og stille; men nu blev han uroligere. Han bed Tænderne sammen, saa Kindbenene blev hvide, hans Dine stirred og skinned vildt, og han raabte ud, medens han reiste sig halvt:

"Hvorfor har jeg haft det sliq? Hvem har gjort det? Er det Vorherre? Er det Djævelen? Jeg vil ikke dø, Djvind, jeg vil ikke dø! Djvind, du er den eneste Ven, jeg har haft, og du kender mig! Djvind, gaa til hende, naar jeg er død, og naar du er kommen hjem, gaa til hende og sig, at jeg ikke vil give Slip paa hende. Sig, at hun var mit eneste. Sig, at jeg ikke taler i Vilbelse, men at hun ikke maa forlade mig. Djvind, jeg vil ha' hende alligevel.

Jeg kan ikke dø, naar jeg tænker paa, at hun skal forlade mig for en anden. Du skal gaa til hende og sige, at jeg vil have hende! Hun skal minde mig, hun skal ikke tage nogen anden, ikke nogen! Sig det, Djvind, sværg det med tre Fingre paa Biblen, at du vil sige hende det, sværg det, Djvind."

I Førstningen stred Djvind imod; hvad var dette? Men Thord holdt ham fast og saa paa ham med sine besynderlige Dine, og lidt efter lidt blev Djvind tagen af denne Magt hos den døende. Og nu kom Barndommen, der før havde ligget langt tilbage, nærmere, og han saa Thords Sorg fra ganske liben, og meget, som dengang havde været ham uforstaaeligt, begyndte han nu at forstaa. Han saa ham, som han gif for sig selv, han saa ham siden som den mørke Sjøgut, han blev i Kamp og Strid, og han kjendte noget hos sig selv banke Bennen imod, og han sagde: „Ja, jeg sværger," og stirrende opad svor han med de tre Fingre paa Biblen at gjøre, hvad Bennen havde bedt ham om.

III.

Djvind Tjele kom hjem fire Maanedes efter til den lille By, og Dagen efter gif han op til Kjøbmand Vik og bad om at saa Martha Vik i Tale. Han saa hende komme og blev forundret; thi hun var lysere og mere smilende, end han troede, den maatte være, som vilde fæste sig til Thord, der var saa alvorlig og tung. Han nævnte Thord Holte, og hun blev straks alvorlig og fik Taarer i Dinene. Djvind fortalte, at han havde været sammen med Bennen

fra de var smaa, og hun fortalte til Gjengjæld, at Thord altid havde nævnt ham, Djuind Tjele, som en Ven, til hvem han nærede stor Kjærlighed.

Bludselig reiste Djuind sig og sagde: „Han tænkte i sin sidste Stund paa Dem, Martha Vik.“

Nu græd Martha længe, imens stod Djuind ved hendes Side. Djuind stod ved hendes Side og talte om Thord Holtes sidste Liv og Kamp, saa standsed han et Dieblif og sagde derpaa langsomt:

„Nu ser jeg, at De elskede ham og elsker ham lige høit. Og nu tror jeg, at jeg kan sige, hvad han ønskede som hedest, før han døde. Og hvad han bad mig sige Dem. Og hvad jeg svor med tre Fingre paa Biblen at sige. Han bad mig sige Dem, at De altid skulde mindes ham som den eneste, De havde elsket. Og han bad mig sige Dem, at han døde i den Tro og i det Haab, at De vilde tilhøre ham bestandig og aldrig blive nogen andens.“ Og grædende svarede Martha: „Nei, nei, jeg vil ikke blive nogen andens.“ Djuind blev endnu siddende en Stund og talte om andet; men i Tønen laa en Skygge fra, hvad de før havde talt om. Thord Holte laa ligesom bag og gjorde Ordene tunge. Men omsider reiste Djuind Tjele sig, sagde den unge Pige Farvel og gif.

IV.

Djuind Tjele gif nogle Dage efter paany til Kjøbmand Viks Hus og traf denne Gang Kjøbmanden selv. Denne modtog ham meget venlig og sagde: „Bliv nu hos os i Kveld, Styrmand Tjele,

her kommer nogle Fremmede, som De nok vil blive godt kjendt med."

Martha kom ogsaa til og bad ham blive, og lidt efter hvistte hun: „Vi har jo noget at snakke sammen om . . . har vi ikke?"

Djvind Tjele blev. Noget senere kom de Fremmede. Det var venlige Folk, og der blev megen Hygge hos Kjøbmand Vik ud over Kvelden.

Men Djvind Tjele gik hjem den Aften urolig til Sinde. Han fandt en Bei, der gik langs Sjøen, hvorover Maanen skinnede. Han gik hen ad denne Bei og grundede over Martha Vik . . . hvor hun var besynderlig! Hvor han sølte underligt for hende. Hvad Sorg havde hun? Disse hendes Taarer skinned ligesaa livsalige som andres Smil. Hvad Sorg sølte hun? var det Sorg? Tidt bag hendes Taarer skimted han hendes Latter. Hendes Læber skilte sig, og de hvide Tænder kom tilsyne. Og som hun saa paa ham. Hvad mente hun med at se paa ham sliq? Og sliq som hendes Haand rørte hans, som hun sagde ham Farvel, og som hun bad ham snart komme igjen, mens hendes Dine blev mindre. Hvad mente hun . . .

Hvor hun var vakker, hvor hendes Hænder var hvide og vakre, og hendes Dine og hendes Mund, den som gjorde, at hun saa glad ud, hvor hendes Legeme var mygt og svaiende!

Djvind Tjele tænkte saa længe, at han brød af og standsed sine Skridt; han var kommen langt bort. Nu stod han ved det aabne Hav. Han saa et Blinkfyrr i Horisonten og gjætted paa, hvilket Fyrr det var. Han saa vidt over Havet, satte sig paa en Sten ved

Veien og tænkte og mindebes. Og nu kom Venneren til ham ligesom, kom saa stærkt, at alt eftergivent maatte vige, alle myge Smil og myg Tale svandt som Dug for stærkt Hede.

V.

Djvind Tjele var sytti Sommer høi og usædvanlig rank til Sjømand at være. Dog syntes det let paa den tætte Bygning og de brede Skuldre og det vagtsomme Udtryk, hvad Stand han tilhørte. Og tillige paa hans Dine, der var næsten sorte og havde, hvad Sjøfolk ofte har, noget som ser langt bort, noget der minder om Eventyr.

Man skulde ikke være længe i hans Nærhed, før man mærkede, at han vilde være sin Ven en fuldtro Ven. Banskligere kunde man tro, at han kunde føle Kjærlighed.

Saaledes var det ogsaa. Han havde nu været til Sjø fra han var femten Aar, havde ofte taget Del i Vennernes vilde Liv i Havn, og tidt havde nok en og anden fremmed varmblodig Pige taget ham fangen, saa han havde haft ondt for at rive sig løs fra hende, naar Skibet skulde sejle; men til syvende og sidst var det kun en Brus i Blodet, som svandt hurtigere, end han havde tænkt.

Hvoraf kom det nu, at han gik om, Dag efter Dag, mellem Sorg og Glæde, mellem Angst og Fryd. Han havde hørt, at Kjærlighed kunde være mørk og lys. Var dette den Kjærlighed, som var ham forundt, saa var den ikke lys og vilde aldrig blive det. Og til hvem havde denne Kjærlighed fæstet ham? Til hende, til Martha, hun som han ikke kunde tænke paa uden samtidig at se

Thord Holtes dødblege Ansigt, der stirrede paa ham med Bøn om at gaa netop til hende og bede hende mindes ham, naar han var død, og aldrig tilhøre nogen anden.

Nuvel, det kunde gaa som det vilde. Aldrig skulde nogen ane, hvordan det stod til med ham. Aldrig skulde Martha Bif mærke det. Kan hende, at hans, Djuind Tjeles, jordiske Lykke vilde lide derunder og dø, men alligevel skulde ikke et Ord komme over hans Læber. Han vilde rejse og blive borte og aldrig gjense hende. Og saa kanske han vilde kunne glemme hende, som han havde glemmt mange.

Djuind Tjele rejste dog ikke de næste Dage, men hver Dag traf han Martha og kjendte hendes Nærhed som en sorgfuld Glæde.

Nu og da kunde Glæden styde op hos ham, Glæden alene, saa han kunde løfte sit Hoved og se paa hende, som hun gik der ung og levende, andre Gange kunde mørke Tanker komme over ham, saa han ikke gik til hende, men gik for sig selv.

Djuind var uden megen Læsning og Lærdom, han var en af dem, der har saa Begreber inde, men som holder de saa, som de har, uryggeligt fast. Han var en af disse Sjøfolk, der synes at være rørt af noget ukjendt, af noget, der maaske indgives dem under lange farefulde Togter, naar i Stormen Afgrunden aabner sig, eller som ubemærket sniger sig ind paa dem under det dybe Stille, der nu og da forekommer paa Oceanet, og som gjør den muntreste alvorlig og giver ham mange underlige Ideer, som fiden ikke slipper ham.

En Dag, medens mørke Tanker plaged ham, sendte han Martha

Bud med Farvel, tog tyft til næste By og gif til Næderiet og lod sig hyre til en Englandstur, der vilde vare seks Maaneder.

VI.

Allt fire Maaneder efter kom Djvind tilbage. Da fik han høre, at Martha Vik var trolovet med en ung Rjømmand, som længe havde friet til hende. Men da Djvind Tjele fik denne Tidende, reiste han samme Dag til sin og Thord Holtes Hjemstavn. Han naaede did om Kvelden og gif omkring paa de gamle Brygger, hvor Thord og han som Gutter havde færdebes. Han tog Baad og roede ud mellem de fattige Skjær, hvor Maagerne streg som dengang. Han gif iland paa en Klippe, hvor de to for mange Aar siden ofte havde landet. Og ved at færdes her, var det som den brændende Smerte, der stinged ham, da han havde hørt, hvad Martha havde gjort, lagde sig. Han roede hjemover, nynnende en af de Viser, han og Thord Holte ofte sang, naar de dengang roede hjem.

Næste Dag vendte han tilbage til Byen. Han vilde nu gaa op til Martha Vik og sige hende, hvad hun var, han vilde knuse hende med haarde Ord, forbande hende fra Thord Holte, som døde. Og saa vilde han reise bort og seile paa Sjøen og aldrig sætte Foden i Land oftere.

Da han kom op til Rjømmand Vik og stod og vented i Stuen, hvor han første Gang havde truffet hende, banked hans Hjerte heftigt. Ifke mange Diebliske gif, før Martha kom. Hun var blegere, end da Djvind sidst saa hende, og hendes Dine vare store. Hun gif

ham langsomt imøde og rakte ham Haanden. Han modtog den ikke, men blev staaende og stirre paa hende.

„Vil De ikke give mig Haanden?“ spurgte hun.

„Nei,“ svarede Dyvind langsomt, „det vil jeg ikke.“

Hun lod Haanden synke og saa paa ham længe.

„Hvorfor vil De ikke?“

„Hvorfor jeg ikke vil? . . . Jo fordi jeg ved, hvad De har gjort, siden jeg var her sidst, jeg ved, at De har brudt Løftet, som De har givet.“

„Nuvel, hvad vilde De saa, jeg skulde gjøre, vilde De, at jeg skulde gaa alene al min Tid? Jeg gav ikke Thord Holte noget Løfte, og det var Synd at give ham det. Jeg gav Dem det Løfte, fordi De var saa sorgfuld dengang.“

„Saa De gir mig Skylden?“

Hun tog pludselig hans Haand og hviskede: „Ja for alt! De er Skyld i alt! Hvorfor reiste De?“ Hun smilte underlig: „Ved De, hvorfor jeg har forlovet mig, ved De det? Ved De, at der er en, som er Skyld i det, som ikke er langt borte?“

„Hvad mener De med saadan Tale?“ spurgte Dyvind med skjælvende Stemme.

„Hvorfor lod De mig være alene?“ hviskede hun sagte.

„Hvad har jeg med Dem, De kan vel vogte Dem.“

„Nei jeg kan ikke, jeg kan ikke vogte mig selv, hvorfor reiste De, ved De, hvor jeg har længtet . . . og De selv . . . De har ogsaa længtet, jeg kan se det.“

Hun saa paa ham, saa paa ham endnu en Gang og bed ligesom Tænderne igjen. Dyvind sanse ikke mere. Uden han vidste om

det, nærmed han sig til hende, greb om hende og kysfed hendes Læber, saa Sans og Samling gik fra dem begge.

VII.

Men omenb Djvind Tjeles Kjærlighed var stor, laa alligevel noget og forstyrrede, saa han kunde blive taus. Hans Ord var i det ene Dieblis hebe som Jld, han omsavne hende saa stærkt, at det gjorde ondt. Han brændte efter hende og kunde mangen Gang vanskelig give Slip paa hende, selv naar Fremmede kom, saa Martha lo og maatte smygge fra ham som en Mal eller bruge al sin Magt for at komme løs, idet hun hvissed: „Vent lidt Djvind, du kan jo snart have mig igjen.“

Men naar de saa var gaaet, de Fremmede, og Martha nærmed sig ham paany, sad han ofte og stirred hen for sig. Han var nu gledet langt bort.

Djvind Tjele gif meget omkring langs Stranden, saa Martha ofte maatte ned og hente ham; thi han gif der, til det blev sent, uden at snakke med nogen. Og naar Martha kom, fulgte han hende, mumlende noget om, at han altid havde syntes om at gaa slig ved Stranden. Det var Minder fra Langfarten, som sad ham i Kroppen.

Bryllupet skulde staa en Dag i Juni, og naar de var gifte, skulde de rejse en Tur til England og besøge en af Martha Viss Slegtninge derover. Dagen kom, og alt var gjort rede. Djvind var lysere til Sinde den Dag end før. Han trykked Martha til sig

saa stærkt og saa mildt og sagde: „Nu kommer Sommeren Martha.“ Og han sagde meget andet, som kun den siger, der haaber.

Men da Presten i Kirken spurgte: „Jeg spørger dig, Martha Wit, har du givet nogen anden Mand din Tro?“ og Martha da svarede nei, saa de, som stod nærmest, at Dyvind Tjele blev hvid i Ansigtet og derpaa rød, især i Panden og i Tindingen, som sprængte Blodet op. Og fra nu af gik han som en, der ikke er vaagen. Den mærkelige blodrøde Farve i Panden og i Tindingen forlod ham heller ikke; selv ikke efterat Brudfølget var kommen hjem. Ved Bryllupsbordet sad han mørk og taus og gav ikke Svar paa de glade Taler, der henvendtes til ham. Bryllupet blev som en Følge heraf ikke saa muntert, som det kunde være blevet. En og anden sagde: „Se paa Tjele, han ser ud, som om han ikke er frisk.“ Eller: „Han ser saamen ikke ud som en lykkelig Brudgom.“

Ud paa Aftenen gik Brudeparret i al Stilhed bort. Det øvrige Selskab blev igjen og festede til henimod Morgen. Netop som de skulde bryde op for Alvor, kom Martha Wit strigende ind med opløstede Arme: „Han er her ikke, han er gaaet, Dyvind er gaaet, Gud hjælpe ham, han er gaaet.“

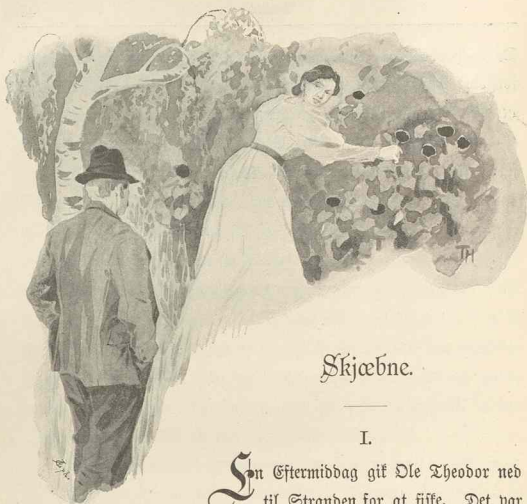
I det samme hørte alle Lyden af et Skud. Der blev stor Jammer blandt de unge Piger og de gifte Koner. Flere af Mændene for ud for at undersøge, hvem skød. Martha laa hen i en Stol med Hænderne for Ansigtet og hulkede sig svagt. Nu og da reiste hun sig op, saa sig omkring med et halvt affindigt Blik og skreg høit.

Vel en halv Time efter kom nogle af Bryllupsgæsterne bærende med Dyvind Tjele. Hans Liv holdt paa at flukkes. Alle saa, at

Døden havde Tag i ham. Han mumled Ord hen for sig, som ingen forstod. Martha kjendte han endnu og gjorde Forsøg paa at klappe hendes Haar uden at det lyffedes; thi hans Arm var for tung.

Han døde en Time efter. Engang hvilede han tydeligt hen for sig: „Seg havde lovet ham det.“ Det var det sidste, han sagde.

Skjæbne.

I.

Sin Eftermiddag gik Ole Theodor ned til Stranden for at fiske. Det var saa stille, at han ikke kunde føle Luftdraget. Og Sjøen laa og trak sig — krøb langt ind og gled op og ned ad Berget sleip og kold som Liget af en druknet Mand.

Ole Theodor stod bag Vaaden og ordnede Redskaberne; nu og da saa han op og søgte efter, om han kunde mærke Vinden: her yderst ved Svartholmen pleiede det altid at blæse. Men han mærkede intet. Luften var stille som før. Saa duffede han sig og tog fat paa Redskaberne paany.

Med engang raaber det over til ham fra Berget ligeoverfor:
„Ole Theodor!“

De snubbe Hødet og glante, det meste han kunde, men saa alligevel ingenting.

„Hvem er der?“ raabte han saa.

„Det er Hans Ferdinand.“

De blev forfælt, thi det var Farbrorens Navn og Farbrorens Stemme.

„Haaformoe?“ sagde han angst.

„Det er din Farbror, Hans Ferdinand.“

De blev endnu mere angst, nu da han hørte det med rene Ord. For Farbror Hans var død for mange Aar siden, det han vidste. Men da han intet svarte, raabte det atter:

„De Theodor! Der blaaser strid Sydvest iføøld.“

Det var nu ikke sandt, Lusten var stille. Han tog derfor Mod til sig og raabte ud:

„Han blaaser flettes ikke.“

Ind over kom det, langtrukket som gennem en Naaber.

„Agte dig, De Theodor; han kommer, han kommer.“

Saa tiebe det; men De Theodor turde ikke andet end svare: „Hm, ja du siger noget.“

De Theodor sankede Nedsfæberne sammen og bandt Baaden. Saa skyndte han sig op til Huset, som stod og dubbete i den tussmørke Luft mellem to høje Berg. Og da han var kommen ind, satte han sig til at file paa en ny Korpinde. Men da han var færdig hermed, gif han udenfor, og nu saa han, at Storm var ivente. Skyerne hang tunge i Lusten, langt derudefra brummede det, men herinde trak Dønningen sig sleip og kold som før.

Ole Theodor gik atter til Huset, men istedetfor at gaa ind i Stuen igjen, gik han op i Loftkammeret, hvor hans Forældre holdt til. De var nu meget gamle; Faderen havde langt hvidt Skjæg og var næsten blind; han sad og ruggede paa Stolen med luffede Dine, dem han nu og da aabnede for atter at luffe dem og synke tilbage. Moderen var lidt yngre, men mager og skrumpen. De gik begge to paa Gravens Rand, men kunde ligesom aldrig komme indenfor. De levede videre og videre, længere end nogen skulde tro.

Ole Theodor satte sig hen til Moderen og fortalte det, som havde hændt ham. „Det var Farbror, som er død . . .“ han bad mig agte mig for Sydvesten. Jeg troede ham ikke først; men hør slig han tuder . . . nu er han kommen.“

Den gamle Kone lyttede: „Ja, nu er han kommen,“ sagde hun stille.

En Stund blev hun siddende uden at tale; hun kærbede Uld med de gamle skjælvende Hænder, men Ulben blev tynd, thi den blev kardt for længe. Saa blev hendes Dine pludselig klarere, og hun sagde:

„Det er ikke godt at begribe det, som en ikke forstaar. Jeg troede, de Døde var døde. Jeg synes, en lever længe nok; men det er vel slig med nogle, at de ikke faar leve Livet ud, saa de har noget tilgode . . . Men det nytter ikke at sørge i denne Verden. Det Vorherre vil, det vil han. Det gjælder bare at tage imod Dagen, naar han kommer, og lade ham gaa, naar han gaar.“

„Hvad mener du med det, Mor?“ spurgte Theodor. Han søgte sig underlig ved hendes Tale.

„Hvad jeg mener? Jo, det mener jeg, at Hans Ferdinand fik det ikke sliq, han vilde. Han fik det som den, der maa leve i Mørke. Vorherre være misfandelig mod os alle! Jeg var først forlovet med Hans Ferdinand. Men saa kom din Far. Han var jo saa god som nogen. De kaldte ham for Kristen Lynild. Men han tog mig fra sin Bror. Nu ved du det. Det var kanske det retteste alligevel, du fik det at vide Se, nu reiser din Far Hovedet og aabner Vinene; han hørte jeg sagde Kristen Lynild, det er det eneste, som faar ham til at røre paa sig.

„Var der nogen — — — som talte — — — til mig?“
kom det langsomt fra den gamle Mand.

„Slettes ikke, Kristen, vær bare stille.“

Den Gamle lukkede atter Vinene. Moderen fortsatte :

„Men det er vakkert af Hans Ferdinand, at han varer dig, for du er min og Kristens Søn, og dig skulde han ikke være blid paa. Og det skal du vide, at Brullupsnatten saa gif Hans Ferdinand i. Vaad og blev borte. Og i lang Tid efter skreg det fra Sjøen. Jeg huster en Høst, Aaret efter, at Hans Ferdinand kom væk, da skreg det, endda Præsten holdt Bibellæsning“

II.

Siden den Kveld, da den døde Hans Ferdinand raabte advarende, og Stormen kom ind, vogtede Ole Theodor sig, naar han gif i Vaad. Og helst om Høsten paa den Tid, Hundestjernen letter sig

fra Sjøen, hørte han tidt, det raabte bag Berget; af og til kunde han ikke forstaa det, som raabtes, men hjemme blev han, og det angrede han ikke paa. Det gik ellers godt med Fisket, og i Haven om Huset blomstrede det frodigt.

En Vinter døde begge Forældrene. Faderen først; Moderen en Uges Tid efter. Og Ole Theodor begrov dem i samme Grav ved Stranden, hvor Sjøfuglen striger, og hvor Purpurblomsten med de spilsbløde Blade gror.

Ole kjendte sig saa ensom, han begyndte at uroes. Naar Sommeren veg, og de mørke Nætter steg fra Havet, saa syntes han sig selv saa liden. Derfor satte han tidt Seil og for langt ud til de fjerne Skjær, der svam i Horisonten som Taager.

Men paa en af disse Farter kom han ogsaa til Byen, som laa indenfor Svartholmen. En Kveld, han drev om efter at have fiddet længe i et Værtshus, kom han forbi Byens Have, hvor store Træer styggede og Blomster groede i Bed. Men midt blandt Georginerne stod en ung Pige og sang og rev Blomsterne af. Ole standsede og spurgte:

„Hvad bestiller du?“

Pigen vendte sig, saa haanlig paa ham og raabte:

„Er du Dvrighed?“

„Nei, men hvorfor er du ond mod Blomsterne?“

Dette slog ned i hende, merkede Theodor; hun standsede, tog Blomsterne forsigtig sammen og gik afsted.

Ole gik efter. Han naaede hende igjen lige der, hvor Alfaveien begyndte, og de blev gaaende ved hinandens Side. Trods den sene Gæstften saa Theodor, at hun havde store Dine og rød Mund. Han gik og betragtede hende i et væk, og da hun bad ham ikke følge sig længer, spurgte han hende, om han fik træffe hende næste Aften.

„Det gaar ikke an,“ svarte hun, tog en Ring op afommen og satte den paa Fingeren.

„Har du en Kjæreste?“ spurgte Ole sagte.

„Ja, det ser du vel.“

„Er du glad i ham?“

„Det faar jeg vel være.“

Hun stod stille og saa ud i Aftenen med sine store Dine, mens et underligt Smil laa om hendes Mund. Ole kjendte sig ikke igjen. Noget lagde sig for hans Bryst; han greb ud med sin Arm og trak hende ind til sig. Hun læned sig imod ham uden at sige et Ord; saa kyskede han hende, — og hun lukkede Dinene og sukkede:

„Jeg kommer til dig imorgen ogsaa.“

Da han roede hjem den Natten, sang han, og Tonerne flød sammen med Susen fra Baadens Baug. Næste Dagen gik han omkring og sled Høi i Hus: han havde noget staaende baade her og der. Men da Solen sank, gik han ned til Stranden og løste Baadfæstet. Pludselig standsede han ved, at det raabte til ham fra Berget:

„Ole Theodor, Ole Theodor!“

„Ja!“ svarte han.

„Det blaafer fra Sonden i Kveld.“

Ole Theodor blev forundret, thi det var den klareste Himmel, som tænkes kunde.

Hvad skulde han svare. Han stod en Stund med Fæstet i Haanden og tænkte sig om. Saa raabte han ud:

„Jeg faar tro dig, Farbror, saa nødig jeg vil.“

Han bandt Fæstet igjen og gik op imod Huset. Det har vel sin Grund, tænkte han. Farbror har aldrig feilet. Nu sanker Skyerne sig snart, og Mørket kommer. Men Uveir kom ikke. Ole Theodor saa ud Gang paa Gang. Han mindedes den underlige Pige, som hun stod i Haven og rev de røde Georginer af. Han knyttede sine Hænder og slog i Bordet. Til Slut kunde han ikke være inde længer. Hastig gik han ud og lige ned til Stranden.

„Farbror Hans,“ ifreg han saa. Han syntes, det lød som et dumpt Svar derudefra.

„Se dig bedre for en anden Gang!“

Han snubde sig og gik hastig op. Det isnebe ham, som det gjør i dem, der paafalder de Døde.

III.

Ole Theodor stod tre Gange i Træk ved Baaden, for at ro til Byen. Men bestandig lød Stemmen advarende til ham, og bestandig mere advarende for hver Gang. Tjerde Dag traf han en

gammel Kone, som gif og grov Torv i Myren. Han kjendte hende, og hun kjendte ham. Hun havde tillige kjendt hans Far og Mor og Farbror Hans, dengang han levede.

Ole Theodor talte med hende. Han fortalte det, som havde hændt ham denne Tid, og den Gamle sagde:

„Din Farbror ved nok, hvad han siger; det var bedst, om du lystrede ham. Jeg kjender hende, som du taler om. Det undrer mig ikke, at din Farbror vil hindre dig i at træffe hende, helst nu, da hun er trolovet. Huff, at din Farbror ved, hvad det er, at nogen tager det bedste fra en. Det er som at miste Livet og stænges inde“

Den Eftermiddag stod Ole Theodor atter ved Stranden. Men omend det advarende Raab løb ind til ham, sprang han i Vaaden og satte ud fra. Men denne Gang roede han først bag Berget, ligesom for at finde Farbror Hans. Og han syntes at se nogen røre sig derinde, og han syntes at høre Suk og menneskelig Tale. Men da han kom nærmere, hørte han, at det kun var Dragsuget, som steg og sank i et dybt Hul i Berget. Og det Levende, som rørte sig, var bare en gammel Maage, som, da Theodor nærmede sig med Vaaden, lettede og fløj bort. Da han saa igjen var kommen længer bort, hørte han atter ligesom nogen raabe efter sig. Han agtede dog ikke derpaa, men roede mod Byen, som snart kom til Synne bag Holmerne. Da han var naaet ind, gif han op i Haven, men fandt ingen der. Mange Gange stanfede han ved Georginerne og troede at mærke, at nogen nylig havde været der, thi Græsjet var traadt ned omkring dem. Omfider gif han ud af

Haven og tog Alfurveien hen; alt blev mere og mere stille, thi det begyndte at blive sent. Han gik langt afsted, kom forbi Huse, hvor der brændte Lys; men ingen kom til ham; han maatte gaa alene i den mørke Kvæld. Men medens han gik slig, steg der et tungt Gød op hos ham mod den, der havde hindret ham fra at komme til Møde, dengang han havde lovet. Og sammen med dette greb ham en mægtig Længsel efter at se den underlige Pige endnu engang og tage hendes myge Legeme i sine Arme.

Det var vel Midnat, før han gik ned til Vaaden og roede afsted. Da han naaede hjem, var Natten paa det aller ødeste. Han skyndte sig at belægge og drev op mod Huset uden at agte paa, at Bølgerne kastede en vred, knurrende Tone efter ham.

Men næste Kvæld roede Ole Theodor ind til Byen, og da Mørket faldt paa, traf han hende, han søgte. Han tryffede hendes Haand, og han mærkede uden at spørge, at hun havde længtet efter ham. De gik ved hinandens Side meget længe. Men da hun maatte forlade ham, og han stod med hendes Haand i sin, saa han, at den fremmede Ring endnu skinnede paa hendes Finger. Hun mærkede det, trak Haanden til sig og gjemte sit Ansigt ved hans Bryst. Han skjonte, at hun var bleven bedrøvet, og spurgte om Grunden.

„Han er saa god imod mig,“ sa hun, „men du har taget mig fra ham.“

Da han roede tilbage, hvilede han paa Klarerne oftere end han pleiede og saa udover Søen, paa Stjernerne, som gik over Himlen, og agtede paa de blanke Dønninger, som drev indover, medens han

tænkte paa Martha, hun, som loffede ham med noget, han aldrig for havde vidst om, hun, som smilede imod ham med Dine og Mund og lagde sig ind mod ham som Svane-fuglen med det bløde Dun. Men engang som han sad slig, vækkedes han af Søen, som brødes et Stykke borte, og pludselig for en Kæstevind henover Havfladen, og nogle fule Søer kom farende imod ham. Han maatte anstrænge sig haardt for at naa hjem, thi det var et sælsomt Uveir, som efterhaanden trak op; det løb, som det tordnebe langt borte. Og da han flod paa Stranden i Færd med at fortoie Baaden, syntes det ham, som om alt omkring ham, baade Luft og Hav var ham fiendtligt.

IV.

Næste Kvæld roede han til Byen tidligere end ellers og traf hende sidende paa en mosbegroet Sten i den gamle Have. Da de en Stund havde gaaet ved hinandens Side, han med hendes Haand i sin, saa hun smilende op.

„Mærker du ingenting ved mig i Kvæld?“

„Nej, hvad mener du med det?“

Hun rakte Haanden i Beiret, og nu saa han, at Ringen var borte. Hun blev staaende en Stund og stirrede langt hen for sig.

„Nu blir han aldrig lykkelig mere,“ sa hun. „Han var saa god og stille.“

„Er du endda glad i ham?“

Hun svarede ikke, men vendte Ansigtet imod ham og saa kjærligt paa ham. De tog hende ind til sig og kyssede hende.

Der var dog trods den hemmelige Glæde, som de eied, ligesom noget bedrøvet over dem begge. De mærked det uden at spørge eller svare. Og senere paa Aftenen, da de stille gik ud over Veien hun for at gaa hjem, han for snart at stilles fra hende og gaa i Baaden ud paa det uvenlige Hav, saa steg op hos dem en tung Dængsel efter mildere Egne og lysere Sol.

Da de stod med hinandens Hænder til Farvel, sagde han:

„Ved du, Martha, at hver Gang jeg roer hid over til dig, saa gjør jeg det, jeg ikke skulde gjøre?“

„Hvorfor siger du det?“

„Gud Fader ved, hvad det er; men her er mørkt og farligt herude. Du har dine Forældre, men jeg har ingen at tro og fortrøste mig til.“

„Jeg har ingen Forældre,“ svarede hun langsomt. „Det maa du vide: jeg blev funden, da jeg var Barn. De Folk, som tog sig af mig, er ikke mine Forældre. Ingen ved, hvem mine Forældre er, — en gammel Kone fortalte mig engang, at en Sjømand, som druknede, var min Far; men ingen brød sig om, hvad hun sagde, for hun havde ikke fuld Forstand.“

Ole Theodor saa langt hen for sig: „Der er noget herude, som ikke er godt,“ sagde han saa. „Stormen sfiger saa, Sjøen suger frem og tilbage. Det lyder saa underligt, at en ikke ved, hvad en skal tro. Dersom vi kunde komme væk herfra, — hvad siger du til det, Martha, væk fra alt det sorte og kolde. Ind did, hvor Solen skinner, og der gror Trær og Blomster. Vilde du ikke glæde dig, naar du var færdig herude?“

„Jo, lad os reise langt, langt bort,“ raabte den unge Pige, lagde sine Arme om hans Hals og saa ham i Diet.

Estrafs efter skiltes de, og Ole tog Wei ned til Baaden. Det var, som han mærked, at det mørke, han i hele denne Tid havde frygtet for, nu var kommet ham nærmere.

Han var ikke kommen længer fra Land, end at det endnu fortonede sig som Ekker, da han mærked nogle kolde Windpust fra Sør. Han roede hurtigere til, men det var, som Baaden ikke vilde lystre ham nu som før; han havde største Besvær med at saa den til at løbe lige, helst da Windpustene blev til Rastebygger, der reiste hvidkammede Sjøer.

Og værst af alt var den jælsomme Følelse af Angst, som tog ham. Han kjendte som et koldt Pust fra alt Mørket, fra al Storm og Sjø. Det var den Dødes Magt, der hvilede tungt paa ham, som han ei kunde fri sig fra.

Det var henad Morgensiden, han naaede Land. Paa den sidste Stund havde han neppe vidst af sig selv. Og nu han stod paa Stranden, huffede han Ratten kun som en Fart gennem et mørkt Uveirshav med en vældig Larm fra de oprørte Bølge. Og dog var det, som hans Kraft havde vokset efter denne Kamp. Næste Gang skulde det for sidste Gang gaa løs. Da skulde dette mørke Berg forlades, Sjøen, den kolde og sleipe, skulde raabe efter ham til ingen Nytte. Han og Martha skulde reise til lunere Egne med mange Trær og Blomster og med Svaler, som svam i Luften.

*

*

*

Tre Dage efter stod Ole Theodor ved Stranden. Han saa udover, saa, at Luften var klar, sprang i Vaaden og gav sig til at ordne de Ting, han havde bragt ned: nogle Klædningsstykker, der laa sammenbundne i en Pose, et gammelt Skilberi og en Kiste, som havde tilhørt Mo'ren. Det var alt, han eiede.

Netop som han skulde lægge udfra, saa han en komme. Det var den gamle Kone, som pleiede at skjære Torv i Myren. Da hun saa ham, stansed hun først, men nærmed sig atter.

„Godkvæld!“ sagde hun.

„Godkvæld!“ svarede han, „naa faar du ha' Farvel — jeg kommer vel neppe tilbage.“

„Jasaa?“ spurgte hun, „du rejser for bestandig?“

„Ja, her er ikke noget at blive efter.“

„Na, nei saamen.“

Den gamle Kone blev staaende og saa paa ham med sløve Dine. Hendes Tanter var andetsteds. Pludselig var hun ved at Ole raabte paa hende:

„Hys! — hørte du ikke noget?“

„Nei. —“

„Hørte du ingen tale?“

„Nei — det hørte jeg ikke.“

„Saa maa du være tunghør.“

„Det er saa rart for den, som er gammel.“ — — —

„Hørte du heller ikke nu?“

„Jeg hørte en Sus, men det var vel Dra'ju'et.“ — — —

Den gamle Kone blev staaende og saa efter Ole Theodor. Han havde seet ud, som den, der gaar med tunge Tanker. Hans sidste Ord begreb hun ikke: „Han kjendte det tidt som om hans Grav var gravet, før han blev født.“ Javist var her svart og sngt herude; men det kunde være vakkert paa sin Maade, som nu, da Solen gik ned i røde Skyer.

For det gjorde den. I Vest var nogle lange, mørke Banker dukket op, og da Solen sank ned i dem, tændte den som et Hav af rødt, og hift og her skjød frem store blussende Neg, paa hvilke hang purpurfarvede Roser. Men om lidt, da Solen sank under Slynranden, saa visnede Skyerne Roser, og en isnende Vind for henover — som et Pust fra en kolbere Jord.

Den gamle Kone troede at forstaa, at et stort Uveir vilde komme, og hun gik ikke til Myren i Kvæld, hvad hun først havde tænkt, men hun gik hjem til sig selv. Der kom ogsaa en Storm saa stærk, at hun maatte slaa Slaaen for Døren, thi ellers sprang den op, og Blæsten og Regnen stod lige ind.

Hun maatte blive inden Døre fire Dage. Femte Dags Morgen var Luften blif stille, og hun gik ud og kom ved Middagstider som ved et Træf forbi der, Ole Theodors Baad pleied at ligge forpøiet. Der laa ingen Baad der idag. Noget Tid efter fik hun vide, at Ole Theodor var bleven borte i det store Uveir. Baaden hans var bleven fundet flaaet i Stykker mod Graaholmen, den nøgne Klippe, en halv Mil vest for Svarteberget.

Andre fra den anden Side kunde fortælle om en ung Pige, som siden den Dag, dette rygtedes, ikke var gaaet ved sig selv;

som mange Dage efter gik ved Stranden, plukkede Purpurblomster og lod dem falde, medens hun udstødte en klagende Tone, som den vilde Sjøfugl, der er faaret til Døden.

Da den gamle Kone en Stund havde tænkt sig om, begyndte hun at forstaa, at der kunde maaſte ligge meget i de mørke Ord, Ole Theodor havde jagt sidste Gang, han bad Farvel med hende.

Den røde Vin.

Et Eventyr.

I.

For mange, mange Aar siden levede i en Egn, der laa nær Hædet og store Skoge, en Mand ved Navn Goder med Sønnen Leif og Konen Marie. Da Goder blev gammel, faldt han af og døde. Da jagde Sønnen Leif til sin

Mor: „Hvad skal vi gjøre? det nytter ikke for mig at sidde hjemme længer.“ Hans Mor svarede: „Jeg er gammel og skal snart dø. Men du er ung og har Livet for dig. Gaa ud i Verden og se, om du kan finde noget, som er

bedre end det, du kan finde her. Tænk ikke paa mig. Jeg klarer mig nok den Tid, jeg lever, for din Far lod jo nogle Dalere tilbage. Gaa derfor ud, som jeg sagde før, Leif. Og om du finder noget rigtig godt, saa kan du jo hente mig til dig."

Leif Gøder forstod, at hans Mor havde Ret i, hvad hun talte. Han hentede derfor den store Skindskræppen efter Faren og brynte Øyen sin, for den vilde han have med paa Færden. Imens tog hans Mor og skar store Stykker af Flæstestinken og det røgede Saaekjød, som hun pakkede ned i Skræppen, tog tillige to Øste og fire Spegepølser, dem hun ogsaa pakke ned, saa fulde skulde Leif ikke den første Tid.

Næste Morgen tog Leif Skræppen paa Raffen og drog afsted. Fuglene sang, og Græsset var endnu vaadt af Duggen. Han gik først Kongsvejen en Stund, men sagde saa til sig selv: „Her finder du ingenting for dig" . . . og saa tog han ind i Skogen, hvor ingen havde gaaet før ham. Han gik den hele Dag uden at hvile stort. Men henimod Aften hvilede han og tænkte: „Er ikke Skogen snart slut?"

Medens han tænkte dette og grundet over, hvor han skulde gjøre af sig for Natten, hørte han nogen komme. Han saa op og blev var en gammel Mand. Denne kom nærmere og nikkede: Goddag og Gudsfred . . . og satte sig ved Leifs Side.

„Hvorfra kommer du, og hvor skal du hen?" spurgte Fremmedmanden.

Leif fortalte, hvad der var hendt: at hans Far var død, og

at han selv vilde forsøge at finde det Gode ude i den røde Verden.

„Giv mig noget af Risten din,“ sagde Fremmedmanden.

Lejf var ikke farrig; han gav Fremmedmanden saameget, han kunde æde. Da han var færdig med at spise, rejste han sig og sagde til Lejf:

„Du gav mig, hvad godt du havde. Nu skal jeg give dig, hvad godt jeg har. Det er ikke Sul og Brød og Drikke, men et Raad. Og mit Raad er godt, naar du bare følger det rettelig. Du skal nu gaa den Vei, du saa jeg kom. Saa kommer du til det Sted, hvor Skogen standser, og det svære Berg begynder, hvor Bjørnen kikker fra og brummer fra om Kvælden. Der kan du tømre Hus, og der skal du bo og bygge. Men der findes Lysalser og Svartalser derborte, og der findes Ting af det gode og af det onde. Men for de onde Ting skal du agte dig, selv om de kommer til dig i Silke og Purpur og Gulb. Og for det gode skal du bøje dig, selv om de ligner fattig Uld.“

Da Manden havde sagt dette, rejste han sig og nikked til Lejf og gik ind i Skogen, hvor han blev borte i Mørket.

Lejf sad endnu en Stund; men saa kom Træthed over ham og han lagde sig paa Siden og sov ind.

Da han vaagned, var Solen højt paa Himlen. Han rejste sig og rakte sig, spiste af Risten, drak af Skogbækken og lagde saa i Vei. Han gik længe paa, men han syntes, Skogen aldrig tog Ende. Han gik og gik til sent paa Kvæld. Men da saa han ty-

delig, at Træerne tyndedes, ja han syntes ogsaa at se et brat Berg, som strakte sig langt borte.

„Nu kommer Berget, og nu slutter Skogen,“ tænkte Lejf.

Han havde gaaet langt den Dag, saa han helst vilde have lagt sig til at sove; men Tanken paa, at nu var han ved Maalet, gav ham ingen Ro. Han blev endog saa nidkær og rastløs, at han løste Øren fra Skræppen og holdt den i Haanden som for med større Magt og Myndighed at tage Stebet i Eje.

Nu stod Maanen op, saa han havde lettere for at finde sig til Rette. Han fandt snart god Byggeplads og tog strax paa at fælde Træer. Med dette holdt han paa, til han blev træet for Alvor; lagde han sig saa til at sove med Bøn til Vorherre og til sin Far i Paradis, om at han maatte saa Lykke med sig til at ende Værket saa godt, som det var begyndt.

To Dage senere stod Hytten hans færdig; ved Siden byggede Lejf en Smedje, for Smed vilde han helst være. Han var saa lykkelig at finde Malm i Berget, og nu stod han hele Dagen og svang Hammeren saa Gnisterne føg omkring ham som Stjerner. Mange Folk fandtes ikke i Omegnen, men da først en og to havde seet hans Arbejde, kunde de ikke noksom rose det, og Rygtet om hans gode Færdighed gik omkring og naaede endog Byen flere Mile borte, og mange gav ham Bestilling paa Øx og Kniv og Plogjern.

Saa levede han lykkelig et Aar og flere uden at sørge for noget og uden at mærke noget til det Troldskab, den gamle Mand havde snaffet om. Om Kvælberne i den sene Høst, naar Græsset var visnet, og det blev trangt for Føde for Mennesker og Dyr,

saa hørte han nok, at det brummed og bar sig oppe i Berget, og han skjønte, at det var den vilde Bjørn . . . ja engang havde han troet at se den kikke ned med gnistrende Øine. Men den skæded ham jo ikke.

Paa det andet Aar hentede han sin Mor og sørgede vel for hende. Det kan vel være, at hun glæded sig over sin Søn, som var kommen paa saa gode Veje.

II.

En Høstkvæld stod Lejf i sin Smedje og slog Vand paa Eksen, for Dagværket var endt. Han skulde ind til Gamle-Mor og spise Madværd. Da hørte han pludselig nogen komme ridende. Hovslagene løb nærmere og nærmere, til de standsede lige udenfor. Lejf gik hen og lukkede op, og ind kom en høj, stor Mand i prægtige Klæder, med Slagsværd ved Siden og Hjør paa Hovedet. Hans Fingre funklede af Ringe og om hans Pande gik et Smykke af røde Stene.

„Se her,“ raabte han, idet han trak sit Sværd, „Ødden er bruffet. Smid mig skarp Ødd, Lejf. Jeg ved, at du kan. Men vær rask. God Betaling skal du faa.“

Lejf vilde først svare noget om, at han nu i Grunden skulde hvile efter Dagens Arbejde; men den fremmede Mand havde sliq besynderlig Magt i sine Øine, at Lejf alligevel ingenting sagde. Han trak Blæsebælgen paany, saa de hændende Gløder atter flammed

op og han hamreb, saa Staalet sang. Den fremmede, høje Mand stod ved Siden og saa til. Men jo tiere Lejf saa paa ham, jo tydeligere syntes han at se Ild i den fremmede Mands Øjne, og jo oftere syntes han at se et Smil om hans Mund, der krøb ind i hans Mundvige, som mylbrede det med sorte Drøme derinde.

Da Sværdet var færdigt med Odd og Spids, slog den Fremmede ham paa Skuldren og sagde: „Du er en flink Smed, Lejf! Jeg kan godt like dig. Hvad synes nu du om mig?“ Lejf sagde bare som saa: „J er vist en stor og mægtig Mand, det er alt, hvad jeg kan sige. Jeg kender Her jo ikke, Herre.“ „Naa, men kanske vi nok kan blive kjendte,“ svarede den Fremmede. „Du er en slig vakker og stærk Mand; du er for god til at smede Ører og Plogjern. Sværd skulde du smede, Lejf, med Blad af fineste Staal og med Hjalte af Guld og med funkende Stene. Hvad siger du til det?“

Lejf tænkte sig om en Stund. Saa sagde han:

„Folk her har bedre Brug for Ører og Plogjern. Derfor smeder jeg slige. Hvad skal en her med skarpe Sværd, naar en er gode Venner?“

„Vi skal snaffes ved, Lejf. Her har du Penge for Bryderiet!“ Og den høje Mand kasted tre Guldpenge i Haanden paa Lejf: de laa der og brændte og funkede i Ilden fra Gæsen.

„Det er formeget,“ hvisked han. „Det er jo altfor meget.... Arbejdet var ikke stort.“

„Gjør ingenting,“ lo den fremmede Mand og rystede sin

Bung, der klang af det ædleste Guld. „Det er nok tilbage! Tag saa en Slurk af Flasken min for at styrke dig efter Arbejdet . . . se her!“

Og den besynderlige Mand løstede en gylben Lomme flaske i Bejret og lod dens røde Vin falde i et drevet Sølvbæger.

„Tak som hyder,“ sagde Lejf og drak.

Det var en underlig Drik, den brændte paa Tungen og fyldte Munden som en hed Strøm; dens Smag var som Roser . . . som noget andet og mere end Roser. Lejf vidste ikke, hvad det var. Han blev staaende med Bægeret i Haanden, længe efterat det var tomt. Den Fremmede stod smilende ved Siden.

Da faldt pludselig de sidste Bløder om, og Smedjen blev mørk, et Vindpust kom sygende bortover og peb i Taghullet, for ned til de to og kastede Lejf Afse i Ansigtet, saa han mistede Synet for et Dieblis. Han stod og gned sig i Øinene og famled sig hen mod Døren. Den var aaben. Næste Dieblis hørte han Hovslag; han hørte noget som et Raab til Farvel. Saa fjerned Hovslagene sig, og alt blev stille. Lejf gik ind til sin gamle Mor og sagde, at han havde faaet Arbejde, som han ej havde kunnet vente; derfor kom han nu saa sent. Han gik endnu og smattede med Tungen: den sølsomme Smag fra Vinen sad ham endnu i Munden. Saa kjendte han efter i sin Lomme, om Guldstykkerne laa der. Jo de gjorde. De klang og sang med en knitrende Lyd.

Lejf spiste Nadværdsgrøden med mindre Lyft end ellers, og for første Gang laa han den Nat vaagen og tænkte. Det var den fremmede

Mand, han tænkte paa. Paa hans Skjønhed, paa Silken i hans Klæder, paa hans gyldne Ringe, paa hans røde Vin . . . det varede længe, før han sov ind.

III.

De næste Dage gik som før. Lejf smedede atter Plogjern, Knive og Ører. Den fremmede Mand stod for ham som en, han havde seet i en Drøm. Og dog holdt han af at tænke paa den Fremmede, og sandt at sige gik han endog Lure i Omegnen for om mulig at træffe ham igjen.

Paa en af disse Lure traf han en Mand, gammel og graa, som han syntes, han skulde kjende. Han saa Manden nøjere an, og med en Gang gik det op for ham, at det var den samme Mand, han havde truffet den første Kvæld. Han standsede og nikkede Godkvæld, og den gamle Graaskjæg standsede ogsaa.

„Tak for sidst,“ sagde Lejf.

„Selv tak,“ svarede Manden, „har du saa faaet se, at jeg gav dig et godt Raad den Gangen.“

„Det har jeg.“

„Har du fulgt Raadet, som jeg gav dig det, uden at træffe fra og uden at lægge til.“

„Ja, saavidt som jeg selv ved om det.“

„Har du seet Svartalker og Lysalker?“

„Nej, jeg har ikke . . . Med Troldskab har jeg aldrig haft noget at gjøre.“

„Har du ikke truffet nogen, klædt i Purpur og Guld?“

„Jo, det har jeg“ . . . Og nu fortalte Lejf, hvad der havde hændt ham den Kvæld, den Fremmede kom ind i hans Smedje og bad ham gjøre sig Odd paa hans Sværd.

Den gamle Graastjæg hørte til. Men da Lejf fortalte ham om Vinen, som den fornemme Rytter havde skjænket ham, og som smagte af al Verdens Herlighed, saa rynkedes den gamle Mand's Bryn, og han saa pludselig saa streng og stærk ud, at Lejf blev forundret staaende og betragte ham.

„Hør nu, min Søn,“ sagde han saa, „du behøver ikke at fortælle mig mere. Jeg begriber Næsten. Men dersom du vil dit eget Vel, saa skal du høre, hvad jeg siger dig nu. Først kan du høre, at du har været mig uldydig, og det skal du have ondt Ord for! Jeg sagde dig første Kvæld: vogt dig for det onde, selv om det kommer i Silke og Guld. Og hvorfor tror du den fremmede Manden snakked om Sværd, og hvorfor bad han dig smede saadanne? Tænk over, om Sværd vilde passe for det Folk, som her lever. Og Vinen, du drak, er Forsmag paa søde Synder og onde Begjæringer. De kan trives i et Land, hvor Solen varmer, saa den frugtbare Jord skyder Rojer og Blomster af sig selv; men her gror ingen saadanne. Se, den magre Lyng og den stærke Ener. Kjend, hvor kold Luften er, forsøg at danse her, vild og nøgen, saa vil Vinden dræbe dig. Nej, lev her som før. Arbejd og sørg for din gamle Mor. Ved den Nadvær, hun laver færdig, og sov kun til Daggrø. Og kommer den fornemme Mand endnu engang, saa jag ham fra dig. Gjør du det, vil Betsigneelsen falde

paa dig. Men du vil leve forbandet, om du giver ham Indpas hos dig."

Lejf stod og ledte efter Ord til at svare; men før han naaede at begynde, var den gamle Mand alt forsvunden bag de nærmeste Trær. Det gik saa fort, at Lejf gik efter for at se, hvor han blev af, men han saa ingen og skyndte sig tilbage, da han ellers let kunde gaa sig vild. Nattaagen begyndte alt at sænke sig henover Moer og Myr.

Lejf tænkte da han kom hjem: „Den gamle Mand har Ret. Siden hin Kveld, den fremmede Rytter kom til mig, har jeg ikke været rigtig glad." Og da han lagde sig til at sove, kjendte han sig stærk og myndig, og han mente, at det skulde være en let Sag for ham at sige nej, naar den fremmede Mand igjen kom til ham og bad ham være sig til Tjeneste.

IV.

Alt det andet Aar, Lejf boed i Hytten, var han bleven kjendt med en ung Pige, hvis Forældre var fattige Husmandsfolk, der boede en Mils Vej fra det Sted, hvor han boede. Han havde i den forløbne Tid ofte gaaet til deres Hytte, og snakked da altid fortroligt med Pigen, der hed Katrine. Hendes Forældre saa med Glæde, at de to unge forligtes, og de hilste ham hjerteligt, baade naar han kom, og naar han gik.

Men en Tid havde han ikke gaaet til Hytten: Dagene efter at den fremmede Rytter havde besøgt ham. Men saa Dagen igjen

efter at han havde truffet den gamle Graastjæg, gif han atter til Hytten og snakked længe med Katrine, og det endte med, at de gif Tur sammen over Markerne. Imens sad hendes Forældre, de to gamle, med Hovedet mod Ruden og saa efter dem og sagde: „Lad dem bare gaa. Det er nok noget, de vil have for sig selv.“

Næste Kvæld kom han igjen og Kvælden derpaa, begge Gange gif han og Katrine henover Markerne og talede sammen. Men tredje Kvæld sad de hjemme og snakked med Katrines Forældre; da fik disse vide, at de to unge havde trolovet sig og vilde holde Bryllup med det første. De gamle gav dem sin Velsignelse og bad Lejf hilse sin Mor. Næste Dag kom Katrine til Lejf og fik hans Mors Velsignelse.

Nu gif Dagene lykkeligt for dem alle; hele tre Gange stavrede Katrines Forældre den Vil, der skilte dem fra, hvor Lejf boede, og trods sin Alder stavrede Lejfs Mor ligesaa ofte til dem igjen. Ingen, som saa dem, kunde sige andet, end at de saa ud til at være glade Folk.

Men en Eftermiddag traf nogle mørke Skyer langsomt over Himlen. Den første Time skinned dog Solen gennem dem, men lidt efter forsvandt de røde Guldkamme om Skyerne, og det hele blev mørkt. En kold Vind begyndte ogsaa at blæse. Den kom sejende over Moen og hvislede i Lyng og pib i Græs. Lejf stod og smedede som ellers og sang til Arbejdet, nu og da standsed han Bælgen og lytted til Vindens Ul i Røghullet. Det var ingen Hygge ved saadant Vejr. Det brygged op til en Storm, som kunde bli svær.

Uvejret øgede. Tidt lagde Vinden sig med Vægt mod Smedjen som om den vilde ind; løb saa videre over Moen, pibende fuldt og længe og skrattede som et Menneske, der lo.

Pludselig løb Hovslag ude fra Mørket; de kom nærmere og var snart lige udenfor. Djebliffet efter sprang Smedjedøren op og ind kom den fremmede Rytter. I Skinnet fra Eksen lignede han en rød Sky. Han gik lige hen til Lejf og lagde Haanden paa hans Skulder.

„Vil du give mig Husly for inat?“ spurgte han. „Storm og Uvejr er udenfor, saa jeg har ondt for at komme frem.“

Lejf svarede:

„Det kan jeg ikke, Herre. Mit Hus er lidet og trangt.“

„Gjør ingenting,“ svarede den Fremmede. „Jeg finder nok Plads, skal du se.“

„Det, som jeg har sagt, staar fast,“ sagde Lejf haardt og rettede sin store Krop. „I saar fare videre, Herre; det lod ikke paa Eders Hests Hovslag, som den var træt eller ræd for Vejret.“

„Dit Svar undrer mig, Lejf. Vejfarende Mand har dog Krav paa Venlighed, helst naar et Uvejr bryder løs. Og ikke troed jeg, min kjære Lejf, at jeg fortjente en saa uvenlig Modtagelse af dig og saa onde Blikke, som dem, du nu giver mig. Skiltes vi ikke som Venner?“

Hertil havde ikke Lejf noget at svare. Den Fremmedes venlige Ord gjorde, at han blev mygere i Sindet.

„Har nogen bagtalt mig for dig, Lejf? . . . Du svarer ikke.

Ruvel . . . jeg beder dig, hvis saa er, om at huske, at store Herrer har mange Vindsyge, der taler bag deres Ryg."

"Det har han jo ret i," tænkte Lejf. "Ruvel," sagde han højt, "I kan jo nok hvile en Stund hos mig til det værste Uvejr er over. Kom kun ind, Herre! . . . Men Num til eders Hest har jeg ikke."

"Det gjør heller ikke noget. Den kan staa, hvor den staar."

Den fremmede Rytter fulgte Lejf indenor, hvor hans gamle Mor sad og rokkede ved Skorstenen. Da de kom ind, sagde den gamle: "Hvad for Gufs er det, jeg kjender og hvad for Stemmer er det, som lyder?" Lejf svarede: "Det er Stormen, Mor, som kuldfsker dig, og du hører den vel lyde i Røghullet."

Men den gamle rystede paa Hovedet, som mente hun, at der var mere; dog da Lejf hviskede til hende, at hun maatte sætte frem det bedste hun ejede, gav hun sig til at sætte frem Kopper og Kar og det Ol og den Mad, Guset kunde yde.

Lejf og den fremmede Rytter spiste og drak; men da de havde spist og drukket, hvad paa Bordet fandtes: Brød og Spegelaar og Mysoft og Ol, sagde den Fremmede: "Nu er det min Tur til at byde." Og han gik hen til Vadsjæffen sin, har den hen paa Bordet og aabnede den. Men nu satte Lejf store Dine; thi i Vadsjæffen fandtes mange gode Ting: Ribbensteg, Sylte, Dretunge og Mørbrad og hvid glinsende Ost, men ogsaa Frugter af alle Slags og af sjelden Farve og Glans. Alt dette satte han paa Bordet og tog desuden to Sølvhægre ud, som han satte foran sig selv og Lejf. "Spis nu Lejf!" raabte han, "og drikk af min gode Vin."

Dg i det samme skjænked han Vin fra sin store Lommelærke, en lang, rød Straale, der faldt i Søløbægrene som glad Mands Latter.

Lejff var alt varm af Øllet og den megen Mad, han før havde spist og alle de glinsende Lækkerier, der nu fattedes for ham, gav Band i Munden. Derfor lod han sig ikke nøde, men han spiste den saftige Ribbensteg, saa Benene knasede under hans Tænder, og Dretungen og Sylten aad han med megen Begjær og Mørbraden og den fede Ost, og Frugterne greb han og aad, saa de smelted i Munden af Saft og Spdme. Dg til alt drak han af Vinen, af den Vin, han saa ofte havde mindebes, den heide Vin, der gav ham Følelsen af at gaa paa Skyer. Den Fremmede lo og drak ham til, fortalte ham glade Historier fra mange Lande, hvor han havde vankef, trak af og til sit Sværd og lod det blinke og talte om dem, han havde kjæmpet med. Han talte endvidere om de smukke Kvinder, han havde truffet paa sin Vej og som havde hvistet ham søde Ord i Øret. „Se ned i Vinen, jeg skjænker for dig nu! . . . saa vil du saa se hvide Guse og prægtige Kvinder!“ Dg Vejff saa i Vinen. Dg han saa ligesom hvide Guse paa gylden Sand og pragtfulde Kvinder, der nikked mod ham. Dg han blev rød i Hovedet og aad mere af Maden og drak mere af Vinen, saa det bruste for hans Øren. Bludselig sprang han op og slog ud med sine Arme, spændte sine Musfler til et voldsomt Tag og slog saa i det tykke Fyrretræsbord, saa Karrene dansed og Vinen i Bægrene sprojted. Da lo den Fremmede: „Ha, ha, ha, . . . sliq kan jeg like dig, Vejff! sliq skal du være.“ Da retted Vejff sig endnu en

Gang og slog i Bordet og brøled som en Tyr. „Vad gaa!“ skreg den Fremmede og stod ogsaa op fra sit Sæde. „Se her, Lejf, „drik ud af Vinen, jeg nu skænker! den er sødere og fyrrigere end den forrige, og sig saa, at du vil høre, hvad jeg siger, og ikke de andre, som taler ilde om mig. Du kan saa tre Dage at betænke dig i. Men kommer du til Skoven om tre Dage fra nu paa samme Tid, saa skal du saa Rigdom og alt godt; Drik saa, drik ud for Verdens Herlighed!“

Langsomt løstede den Fremmede en anden Flaske; men den var af Guld og besat med flammende Stene. Og Vinen flød fra dens Mund som en levende Slange, der prunkede i Ild og Farver. Lejf brølede endnu engang som en vild Tyr, hans Hoved blev rødt og hans Læber tørstede mod at drikke, og saa satte han Bægeret for Munden og drak. Men nu stirred hans Bine som i glødende Røg, en rød Ild slog om ham, men i denne løstede han højt mod Stjernerne, og da han havde druffet til sidste Draabe, blev han staaende at stirre mod det fjerne; hans Hænder knytted sig med saadan Kraft, at det tykke Guldbæger, der hvilede i hans højre Haand, pressedes fladt.

„Kommer du saa til Skoven, naar de tre Dage er gaaet, Lejf?“ raabte den fremmede Rytter, og Lejf raabte: „Ja!“

I det samme skeede, hvad der havde skeet hin Kvælb ude i Smedjen: et Stormkast pøb i Taghullet, og de røde Brande paa Pejsten faldt om, saa det blev mørkt. Lejf fik med Møje Branden tændt paany; men nu saa han, at den fremmede Rytter var forsvunden, og han troede at høre Hovslag, der fjernede sig.

Lejf vakked til Sengen, klæbte sig af og faldt strax i dyb Søvn.

V.

Dagen efter sad Lejf i sin Smedje med Haand under Kind. Hans Mor kom til ham.

„Skal du ikke gaa til Katrine?“ spurgte hun, „for hun venter dig nu.“

„Nej, dib gaar jeg ikke idag,“ svarede han.

„Har du noget andet fore?“

„Nej,“ svarede Lejf saa besynderligt haardt, at Moren blev forundret og gik bort.

Og Lejf blev siddende igjen og tænke paa den sidste Nat: det var den sjælsomste Nat, han havde levet i sit Liv.

Men alt som han sad og mindedes, tog en Uro ham. Han bedrøvedes meget og længtedes tilbage mod den gode Fred, han havde ejet dengang han gik ved Katrines Side bortover stille Marker. Men han ejed ikke længer den Fred; det just for hans Dren, og hans Dine stirred som dengang, han i Vinen saa de hvide Guse og de pragtfulde Kvinder, der nikked til ham.

De to næste Dage spurgte hans Mor ham efter Grunden til hans Uro, og Katrine kom til ham og lagde Haanden paa hans Skulder og spurgte ham stille, om det var hendes Skyld; men ingen af dem fik rede paa noget, selv ikke sidste Gang, da de begge græd.

Det undreb Lejf selv, at han ikke rørted ved Morens og Katrines Taarer; men han rørted ikke; han sad uden at tale og uden

at føle noget. Sa, da han saa paa Katrine, saa han kun hendes daarlige Kjole og hendes fatteslige gule Haar, og han ynkedes kun over hende.

Og da Natten kom tredje Døgn, stod han op fra sin Seng og gik udenfor mod Skoven og raabte tre Gange.

Han førtes da, uden selv at vide hvorledes, affted, til han naaede en stor oplyst Sal. Derinde var mange glade Folk forsamlede. Nogle drak, andre, som var drukne, sang, atter andre dansede. Over Hallen stod følgende Ord at læse: „Med Smykker fanger jeg Kvinder; med Mad og Vin fanger jeg Mænd.“

Leif deltog i det hele. Han drak og dansed, og mange, der saa ham, blev staaende at betragte ham; thi han var større og stærkere end de fleste. Da han havde drukket og danset sig træt, kom nogen til ham; det var den fremmede Rytter. Han klapped ham venligt og sagde:

„Nu . . . det fryder mig at se dig, Leif, du skal ikke angre det. Nu skal du blive fager og rig. Se her er en staselig Klædning; den skal du iføre dig og kaste din grove Arbejdsdragt bort. Naar du har iført dig den, saa kjend efter i den højre Lomme. Der ligger Penge. Frygt ikke for at bruge for mange, thi hvor mange du end bruger, saa ligger der altid ligeaa mange igjen.“

Leif modtog den fine Klædning, gik affteds og gjorde som den Fremmede sagde. Han kasted sine gamle, grove Klæder tilside og iførte sig den ny Klædning. Den knitred af Silke og i den højre Lommeklang det af Sølv. Saa gik han atter ind i den muntre Sværm og tumled sig vildere end nogen af de andre.

En lang Stund varede Dansen; men saa gøl pludselig en Hane langt borte og det hele forsvandt. Lejf fandt sig staaende i Skoven mellem Stammerne. Omkring ham rørtes noget; men det var vel bare Binden, der rasled i Skovens Løv.

VI.

Nu begyndte Lejf at leve et lystigt Liv. Den gamle Smedje lod han staa ubrugt hen, og byggede et nyt stort Hus med mange skjønne Bærelser i. Men Moren, som var en gammel, rynket Kone, lod han bo i den forrige Hytte. Der kom mange lystige Folk fra Byen, som deltog i hans Lediggang og i hans Gilder, og tidt rejste han selv til Byen og drak med dem, han traf og som han syntes om. Han var snart god Ven af alle letfjendige Knægte og af alle galne Kvindfolk. Der var ellers to Piger, han lyste bedst: en lys og en sort. Med dem drak han og turede han i Nætter og Dage.

Men en Dag kom hans Mor stavrende fra sin Hytte, gammel og klejn. Og hun bad ham saa mindelig om at vende tilbage. Men denne Gang ændsede han hende endnu mindre end forrige Gang, hun bad ham. Ja, da hun gav sig til at græde med salte Taarer, blev han haard og brummede vredt og gik bort uden at se sig tilbage. Næste Dag var Moren atter hos ham og fortalte ham om Katrine, som Sagen havde gjort skral og syg. Vilde han ikke vende tilbage for sin Mors Skyld, sagde hun, saa maatte han lade det være, for hun skulde jo alligevel snart dø. Men for

Katrines Skyld skulde han komme og ikke længer forhærde sit Hjerte. Da rejste Lejf sig og raabte ud, at naar nogen skulde gjælde for Mand, saa fik han ikke lade Kvindfolk raade for, hvad han gjorde. Og nu fik hun holde op med al den Snaf.

Den gamle Kone svarede kun: „Du faar bede Herren tilgive dig din Hoffærbighed, Lejf, og du faar bede ham føre dig paa bedre Beje.“ Efter at have sagt dette, gik hun stille ud.

I den sidste Tid havde Drif og Lediggang begyndt at tage Overhaand. De unge Folk vilde ikke arbejde stødigt som før; de vilde ud paa viltsomme Beje for at vinde Rigdom og Glæde.

Før, naar Kvælden var kommen, var Folk gaaet i Hus og sov til næste Morgen. Nu gik helst de unge Folk ud paa Drif og Svir, saa Foreldrene græd over sine Børns store Uetsærdighed og Synd.

Lejf var den, hos hvem det ugudelige Levnet var begyndt og havde sat Frugt, og de Djekast, som brave Menneſter, der gjorde Dagens Værk, gav ham, var ikke blide. Han mærkede det kun altfor godt; men det gjorde hans Hjerte haardere, end det havde været nogensinde, og kom nogen til ham med Formaningsord, kunde han blive vild af Brede. En fattig Mand, der hebrejdede ham, at han ved sin Lediggang og Drif og Dobbelt havde forloftet hans to Sønner, tog han ved Skulderen og kastede ud af sin Dør, saa den fattige Mand brak Benet. To Mødre, der gik til ham og med grædende Taarer bad ham rejse til et andet Land for ikke at friste deres Børn over Evne, dem skjældte han ud for det værste, han

kunde finde, og han lo deres fattigdom ud, medens han klingrede med Sølvpengene i den højre Lomme.

Men en Aften, han gik hjemover, beruset af Vin og Synb, standsede han i Skovbrynet; thi nogen stod foran ham og spærrede ham Vejen.

„Hvem er her?“ raabte han, „som ikke flytter sig for mig?“

„Se bedre!“ svarede den, som stod foran ham, „saa kjender du mig vel, Lejf.“

„Sig det selv, for Djævelen,“ skreg Lejf, ellers skal det komme dig ilde at staa . . . ja . . . hvem du saa er, saa gaa afvejen!“

„Nej, Lejf,“ svarede Manden rolig, „denne Gang faar nok du vige.“

Nu spilede Lejf Vinene op og saa, at det var Manden fra den første Kvæld, som stod foran ham, Manden, som havde vist ham Vej og givet ham gode Raad.

„Naa,“ sagde han derfor, „er det Jer? . . . Ja, jeg husker Jer nok; men nu har jeg ikke mere med Jer at gjøre. Jeg vil prøve for mig som de andre, og det vil jeg ikke høre paa.“

„Det kommer du til at gjøre alligevel, Lejf. Stans! jeg har noget af hvert at sige dig.“

„Siger du stans til mig? Ved du kanske ikke, hvem jeg er nu? At jeg er rigere end du og de andre. Jeg vil gaa uden at høre Snak. Og se saa til, at du flytter Jer.“

Da lo den anden stilt og længe.

„Nej, Lejf,“ sagde han. „Saa fort gaar det ikke. Jeg byder dig nu at staa stille og svare, hvad jeg spørger dig om. Hvad er

det for et Liv, du fører? Har du glemt, hvad jeg gav dig som et godt Raad og en god Formaning baade den første Kvælb og den sidste: du skulde vogte dig for alt ondt, selv om det kom dig imøde i Silke og Guld."

"J er kanske avindsyg for min skønne Dragts Skyld," haanlo Lejf. "Selv gaar J jo isørt gammel graa Uld, der stinker af Bejstøv og Sved. J vil kanske nu som dengang hyde mig at klæde mig paa samme Maade. Nej, det faar J mig ikke til. Gaa Jer Vej og kom ikke til mig oftere. Jeg liker ikke at se Jer."

"Nej, det gjør du vel ikke. Og hvorfor synes du ikke om at se mig? fordi du har syndet grovest mod mig, som viste dig Vej til Lykken og bød dig at bevare den."

"Gaa afvejen, din gamle Tverdriver!" skreg Lejf og løsteb Gaanden mod den gamle graa Mand for at slaa ham. Men han slog ikke. Thi han saa nu med Forsærdelse, at Manden vorede og blev umaadelig stor og truende.

"Din Drm!" raabte han med vældig Røst, vil du knejse? Bover du at trodse mig, denne Egns Mand? Vil du kjende min Kraft? Nu vel, se og hør!"

Og nu saa Lejf, hvorledes Skyerne hobed sig røde mod Vest, og han hørte, hvorledes Storme tog til at blæse, han saa endvidere, hvorledes Bjørn kom frem fra Skogen og hvorledes vilde Dyr tassede bortover Moen, han saa, hvor Fjeldene trued og gamle mosgroede Stene styrted med Brag ned ad Fjeldenes Sider og han hørte, hvor Elven foulmed og gif med Sus mod Hav.

Han saldt paa Knæ og skjulte sit Hoved.

„Nuvel, Lejf,“ løb det med mildere Røst over ham. „Du har forbrudt dig grovelig; men du er falben i Fristelse. Overvind ham, som kommer til dig med sagre Ord og Løfter, han er ikke saa stærk som du tror, og blæs paa Fløjten, jeg lægger ned ved din Side, om du trænger min Hjælp. Ved saa din Mor og din Trolovede om Tilgivelse. Og staa saa op! du vil da mærke, at jeg ogsaa kan give Skønhed og Ro.“

Lejf blev endnu en Stund liggende med sit Hoved ydmygt bøjet. Da han endelig hæved det, saa han, at han var alene. Han var forvirret som efter en stærk Drøm; men Mandens sidste Ord løb endnu i hans Dre, og han saa, at denne havde Ret: Ratten steg sagert frem med Stjerner, Luften var bleven rolig og lun; det dufted fra Marken af Græs og vilde Blomster, det suste mildt fra Skogen og en hvid Nattetaage gled langsomt henover Moen.

Da paakom Lejf en stor Glæde og Bængsel mod atter at se de Menneſker trohjertig i Diet, han før havde kjendt. Og han længtedes ogsaa efter sin Mor og efter Katrine for at kunde bede dem inderligt om Tilgivelse. Ved hans Side laa Fløjten, den gamle Mand havde talt om. Det var ingen kunstig Fløjte, men kun en hul Enerkviſt, der, naar en satte den for Munden, gav en spinkel Tone fra sig, der erindred om den graa Myrſugls Skrig.

Den næste Dag gik Lejf til sin gamle Mor og lagde sit Hoved sagtmobig og bedende i hendes Skød og bad hende om Tilgivelse. Den gamle Kone græd af Glæde og nu fulgtes de to ad til Katrine, hvem han ogsaa ydmygt bad om Tilgivelse. Og lige efter skaffed han sig Klæde af stærk Uld og de to Kvinder syede

ham Arbejdsdragt. Og snart flammed atter Esken rød og gul og han smedede Blegjern og Dre. Da blev der Glæde i Egnen, og mange kom og bad ham smede for sig, og det gjorde han til alles Tilfredshed.

Nærmeste Helligdag lyste Præsten til Bryllup for ham og Katrine, og de holdt Bryllup og levede lykkeligt sammen.

Men en Kveld lige efter Brylluppet hørte Lejf, mens han stod i Smedjen, Hestetrampen og lige efter traadte den fremmede Rytter ind til ham. Hans Mine var mørk og hans Dine stinned i dunkel Gløb. Da greb Lejf den store Slægge og hamred løs, saa det sang i det vide og brede.

„Du kommer ikke mere, Lejf!“ raabte den Fremmede.

„Nej, jeg kommer ikke mere,“ svarede Lejf og saa hvast paa den fremmede Rytter.

„Du har jo givet dit Løfte, Lejf!“ raabte den Fremmede højere og rynkede Panden.

„Det Løfte gav jeg Jer ikke frivilligt,“ svarede Lejf roligt, „men I tog det efterat have druffet mig fra Sans og Samling med Jer Vine! Nu skal I vide, at jeg ikke frygter Jer. Og hvis I ikke forsvinder fra mit Hus, skal I angre det.“

Lejf svang Storflæggen hastigere end før; det søg med Gnister i tusindtal; langsomt formedes Staalet paa hans Ambolt til et stort Sværd.

„I bad mig smede Sværd for Blegjern. Det skal jeg gjøre nu; men Sværdet skal bruges paa Jer i alle gode Engles Ravn og i hans Ravn, som hersker her, og som bød mig at vende tilbage.“

Den Fremmede svarede ikke; langsomt sneg han sig mod Døren, gled ud og var udenfor netop da Vejß svang Sværdet, hvis Odb endnu gløded efter de sidste tunge Hammerslag. Da Vejß naaede Døren, sad den fremmede Rytter allerede paa sin Hest og red bort med onde Trudsel om Ødelæggelse en mørk Nat, naar alle sov. Da kom Vejß Fløjten i Hu. Han tog den op og blæste i den — en lang Tone. Og nu saa han Skyer sænke sig, han hørte dumpe Brum som fra vilde Dyr, der kom en sælsom Uro fra Skoven og over Moen, som var der Kamp, og Skrig kom til ham langt om længe som fra en, der maatte give tabt.

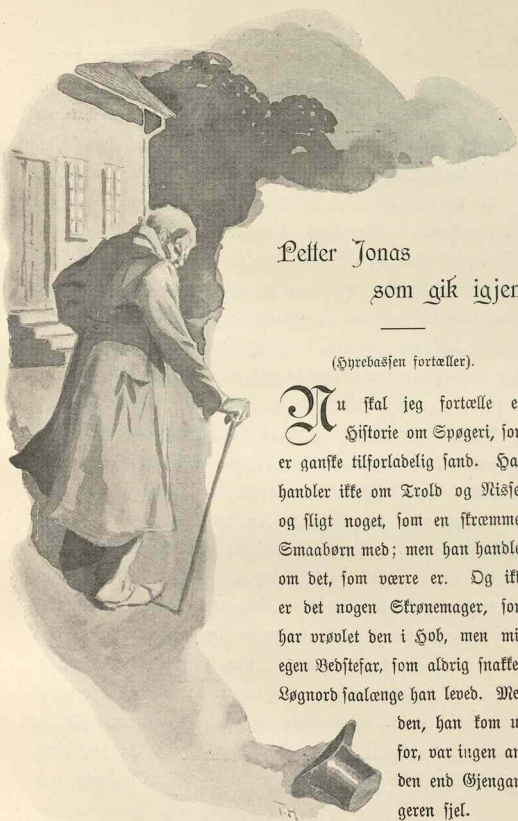
Siden den Kvæld saa og hørte han ikke mere til den fremmede Rytter.

Siden leved Vejß mange Aar i Hytten ved Katrines Side. Han smedede Plogjern og Øre, og dyrkede Jorden, saa den gav ham Korn og Rodfrugter: af de stærke nærende Urter, der giver Mands Mod til at trodsø Arbejde og Kulde.

Han blev med Aarene en gammel Mand, som fulgte sin Mor til Graven og senere sin Hustru, og han helligede begges Minde ved Kors og friske Blomsterkranse.

Lidt naar han sad alene udenfor sin Hytte, talte han til den unge, der besøgte ham, om Verdens mangehaande Bedrag, og han raadede alle til at blive ved Jorden og det daglige Arbejde.

Og med Gru mindebes han den røde Vin, som den fremmede Rytter hin Kvæld skænkede ham, og som saa længe havde forvirret hans Forstand.

Petter Jonas
som gik iajen.

(Hjerebasjen fortæller).

Nu skal jeg fortælle en Historie om Spøgeri, som er ganske tilforladelig sand. Han handler ikke om Trold og Nisser og slikt noget, som en skræmmer Smaabørn med; men han handler om det, som værre er. Og ikke er det nogen Strønmager, som har vrøvlet den i Hob, men min egen Bedstefar, som aldrig snakked Løgnord saalenge han leved. Men den, han kom ud for, var ingen anden end Gjengangeren sjel.

Det var dengangen, Bedstefar boed i Kristianssand, at han kom ud for den Gjengangeren, og det mærkværdige var, at han var efter ham, hvergang Bedstefar havde druffet mere end han skulde. Det var just som han skjønte, at Bedstefar da var lettest at faa Tag i.

Da dette hændte, boed Bedstefar i den øvre Kant af Byen — etsteds omkring øvre Færgested. Hun som ejed Huset, hedte Tørbør Olsen og var Enke efter en Kof, som var gaaet overbord i Nordsjøen en Morgen, han havde druffet altfor meget Al. Men paa andre Aaret troloved hun sig med en Trompeter, som de kaldte for Ciszero. Det var naa bare et Klængenavn, for han hedte Simen Mikkelsen. Det andre Navnet fik han, fordi han saa tidt stod paa Bryggen og raabte ud til Onkelens Skonnert: „Ciszero, hoi!“

Men det var ikke kommen saa langt som til Bryllup, før Bedstefar mærked Uro i Huset, og han tænkte ved sig selv, at det vist var Koffen, som gif omkring og rummesterte, eftersom han var avind, fordi Tørbør vilde gifte sig igjen. Og Brølløpsnatten, da Bedstefar endelig skulde op og lægge sig, saa var han ikke kommen halve Trappen op, før han faar et Slag paa Hæften. Og siden da han havde klædt sig af og vilde stræve op i Sengen, saa klaster det til ham bagfra li'e paa Halsen saa det smaldt. Men da blev Bedstefar forarget, kan en vide, og han slog ud med Næven, der Slaget kom fra, og spurgte, om de troed, han var Brudgommen? Men det svarte ikke. Saa rejste Bedstefar sig overende i Sengen og siger sint: „Er det Dere, Olsen? Ja, jeg hører, at Dere ikke vil svare, Olsen, og saa skal jeg heller ikke snakke, men

gaa nedenunder til Musikanteren og Lørbør og lig ikke her og dalg til mig i begge Ender!"

Efterpaa dette blev der stilt, og Bestefar laa og tænkte med sig selv, at naa var vist Spøgeriet faret ned i Sengekammeret og holdt paa at sige til Musikanteren der, Dere ved nok, og han maatte le, naar han tænkte videre i den Sagen. Han fik forresten ikke vide, hvorledes det havde sig i saa Maade, for Musikanteren sagde ingenting, og Bestefar var altfor sin Mand til at blande sig i andres Sager. Men Spøgeriet holdt ved, og ja saamæn var det Bestefar, som mest maatte undgjelde. En Kvæld, han kom hjem og skulde ind ad Porten, saa kommer der en usynlig Haand og slaar Satten af ham, saa den trillede helt ud i Rendestenen, og da Bestefar skulde efter og finde ham op, saa er det just ligesom nogen puffer ham overende, saa han dætter ned paa alle fire med det ene Knæet i Rendestenen, der just ikke var af de rene. For henne i den Byen ligger Rendestener og flyder midt i Gaden justsom Elver. —

Bestefar sagde selv, at han var saa omtrentlig ædru den Kvæld, saa dette ikke skyldtes Brændevin, men noget overjordisk. Men at blive væltet slig i Rendestenen af noget Satansmagt af Spøgeri, det var ikke efter Bestefars Recept, for han var baade proper og renslig af sig, og han blev saa ilter og gal, at han stod en lang Stund og slog ud med begge Arme og gav ondt fra sig. „Vilde det naa paffe sig? Troede det, Bestefar var Cissoero? Kunde det la' ham i Fred, kunde det? Ja, for ellers kunde det syne sig frem aabenbarligen med Ribben og Lægger og længer opover og længer nedover og saa skulde de samtales med tørre Næver."

Dette var den andre Gangen, men den tredje var den værste. Og foran gif der noget — justsom Varsel: Som nu det at Nøggehullet blev tat væk for ham, naar han skulde ind ad Døren om Kvælden. So det var fin Plaser! Saa stod han og sigtede med Nøglen lange Stunder uden at faa ham anbragt. Tidt forrøftes Nøggehullet for hans Dier, slig at han puttet Nøglen ind hvor det kunde træffe sig. Engang sigted han lige ind i Tuden paa Tagrenden, men det kunde ikke hjælpe for alt det han vridde rundt. Og naar han omsider var kommen ind og op paa Kammeret og skulde tænde Lys med Fyrsvamp og Staal — den Tid havde de ikke Fyrstikker — saa var det tidt som nogen slukkede Gnisten ud for ham, saa han maatte stræve omiggen for at faa Varme. Eller det kunde hændes, at nogen rykkede Staalet ud af Ræven hans, saa han maatte ligge paa Fire for at sanke det op, men det var ikke saa let, for der var de sammen ude igjen, og han laa tidt og bandte og robede i begravende Mørke og kunde ikke faa Tag i det, endda han kjendte det mellem Fingrene.

Af alt dette her kan tydelig forstaaes, at det ikke var Engler, han havde at gjøre med, men heller ikke det modsatte. Og hvis det var Torhørs Mand, som gif igjen, saa maatte han ha faat med sig en hel Braade andre, for der var ingen Rimelighed for, at bare en eneste kunde gjøre Bestefar al den Fortræd. Engang — det har jeg hans rene Ord for — syntes han ogsaa, at der stod tykt af Aander opefter Trappen, ja det var tilslut ligesom de lagde sig ind paa ham og holdt ham tilbage, saa han vanskeligt kunde komme sig frem

og maatte stridholde i Rækværket for ikke at tabe Ballancen og ramle udfor.

Tre Dage efter dette fik han den Dægerens Tørn, som jeg nu skal fortælle. Jo, han var oppe hos en Kammerat, som skulde reise til Amerika. Foruden Bestefar var der fem andre, som ogsaa vilde ta Farvel med ham, som skulde udvandre. Det er jo rart nok at forlade det Steb, hvor en er født og baaren, og derfor saa maatte der siges pent Farvel, og der maatte klintes og driffes saa'n i al Maadelighed. Men da Kloffen blev henimod tolv, saa tog de sig rigtig for Alvor Farvel og enhver ønsked, at Kammeraten maatte bli rig Mand derover og ellers saa det godt i alle Maader.

Bestefar og en anden fulgtes ad paa Hjemveien, for den andre boed Kvartalet bortenfor Bestefar, og tillige gaar det jo allertider bedst, naar en er to. Men som de staar ved Bestefars Port og tar hverandre om Halsen i Skilsmisjesorg, saa støffed med engang Bestefar og siger: Ikveld blir det vist stridt om at komme op for vonde Aander. Det er Tørbørs forrige Mand som gaar igjen — — javel, det er Petter Jonas! — — — han gaar igjen og er Gespenster. Men han har med sig andre! Det er Gud forsørge mig i hundrevis.

— Jeg har ikke hørt snatte om dette før, siger den andre, jeg vil saamen ikke tro det! Og om saa Petter Jonas kom og mange andre, saa gav jeg dem helt rundt allesammen.

Men da blev Bestefar arg over sliig syndig Snat, for han mente, som sandt er, at en ikke skal spøge med det overjordiske. Hvis han forresten vilde, saa kunde han jo gjerne prøve at komme ind, her er Nøglen!

Men den andre kunde ikke paa nogen Maade faa Røglen anbragt, han stod og pegte med den baade i Øster og Vester, men der han skulde, pegte han bare ikke.

— Saa sagde Bestefar: „Kan du naa gaa hjem og lægge dig og ikke skryde mere med dette her, for du kommer faa alligevel ingen Bei.“

Saa gif han, og Bestefar fandt omsider ind, men da han kjendte efter i Porten var alt fuldt af vonde Aander. De laa ovenpaa hverandre lige op til Taget. Hvordan de saa ud? Ja det var ikke faa godt at se, for det var jo midt paa Natten. Men jeg tror mest, at de saldt noget i det hvide.

Bestefar tænkte efter, om han ikke skulde kunne et Salmeyers eller en gudelig Sang. Men den eneste han i Farten huskede, var Bisen om Paaline, og den kunde vel ikke hjælpe stort til det Brug, for han var ikke kristelig nok.

Han begyndte sliq:

O, du Paaline med det guldgule Haar
Sig mig hvorfor du saa tankefuld staar,
Tjuffe Madam og tjuffe Madam og dials, dials! — — —

Omsider kom han sig da hen til Trappen; men her var det endda værre. De stod i lange Rækkerader opover!

Dette var saamen ikke godt! Hvad skulde han gjøre? Han fik raabe paa Lørbør og Simen og bede dem komme ud og hjælpe sig. Han gif hen udenfor Sovekammervinduet og bankede paa.

— Lørbør, kom ud, Petter Jonas er her og vil snakke med dig.

Bestefar raabte saa høit han kunde, men Tørbør sov ligegodt. Men da Nanderne saa, at han var vække, saa løb de ud i Gaarden og ledte efter ham, og han syntes da det var bedst at klatre op paa et Vedlav som stod der. Men nu trode Nanderne, at han var i Bæretæet ligeved, og saa gav de sig til at ryste i Bæretæet sliq, at Bærerne drysede ligesom Hagl. Men da blev Bestefar rent forfælt, og han raabte alt det han orkede:

— Tørbør, Tørbør! Kom ud! I Jesu søde Navn kom ud! Naa ribber de Bæretæet!

Men bedst havde det været om han ikke havde raabt, for Tørbør kom ikke, men det var andre som kom. For da Nanderne hørte Stemmen hans, saa løb de ind paa ham alle sammen og tynte ham sliq, at han syntes de var ligeved at kværke ham. Men saa ringte Kloffen et fra Taarnet, og da rendte de luft ned i Møgbingen, og der blev de vække alle som en. — —

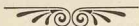
Bestefar var saa rent elendig medfaren, at han faldt i Svime, og han kom ikke til sig selv før om Morgenens, da Tørbør langebe Band i Ansigtet paa ham. Han var svært daarlig, det viste sig nok, for han brækkede sig noget forskrækkeligt og havde det rigtig vondt. Udpaa Formiddagen kvæknede han til, og da fortalte han Tørbør det hele og sagde, at han ikke turde være der længer, for sliq Dverhaling holdt han ikke ud engang til. Tørbør bare lo af dette og sagde:

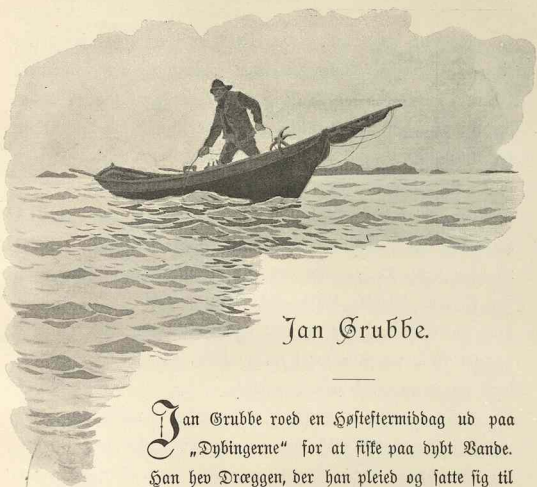
— Du har gaat i Fylla, og hun kaldte ham tillige et Svin! Du har gaat i Fylla, dit Svin!

Men da blev Bestefar brøsten igjen og han fortalte det som

var hændt ligefra Bryllupsnatten — og da tiebe Lørbør med det samme.

Dagen efter flytted Bestefar til en anden Gade og da kunde vel ikke Peter Jonas finde ham, for han mærked ikke tiere til ham. Han troede nu forresten, at det herefter vilde gaa ud over Musikanteren; det kan hændte det gjorde saa, men noget paalideligt fik han aldrig høre herom.

Jan Grubbe.

Jan Grubbe roed en Høstestermiddag ud paa „Dybingerne“ for at fiske paa dybt Vand. Han hev Dræggen, der han pleied og satte sig til at angle. Men besynderlig nok vilde ikke Fisken bide. Den var stum af sig, omend Jan havde Aag saa friske som han sjældent pleied at have dem. Omfider fik han en Fisk, men det var bare en Ulke, som gjorde Ugreie i Snøret, mens den saa paa ham med store, stygge Øine.

Omfider fik han den af Krogen og kastet den ud, men trods alt, han siden bled paa Bid, blev det ikke bedre.

Pludselig syntes han, at det blinkede op i Sør; han saa nøiere til og i det samme blinkede det endnu engang, saa det gjorde ondt i hans Øine. Saa forstod han, at Lorden laa i Luften, og at det var Grunden til, at Fisken tiebe. Trak han saa Snøret op for Alvor, hev Dræggen og roed afsted ind mod „Albatros“, en stor mørk Holme, som svam en halv Fjerbings Vej fra der, han laa. Det var ikke fortidlig, at han saa gjorde; thi den mørke Banke i Horisonten, hvorfra Glintet kom, steg høiere, og skjulte Holmerne paa den Kant. Og om lidt kom et Bindpust færende over Havet, som frummed Sjøerne, saa de blev skarpe og farlige. Jan Grubbe drog paa Arterne i Hui og Hast, og en halv Time efter fortpøiede han sin Baad ved Albatros i en lun Krog, hvor Vandet langsomt drog sig op og ned i dybe Dønninger.

Det tog nu til at blæse, og en fjern Lorden rullede dumpt og uafsladeligt. Heldigvis vidste han om en gammel, forladt Fisterhytte, hvor han kunde opholde sig til Uveiret var over. Derfor tog han Raffekjedel og Madposen fra Agterrummet, tog tillige en halvfærdig Rorpinde med, som han vilde snitte paa, naar han laa ledig deroppe i Skuret.

Endnu medens han var paa Veien did op, begyndte det at regne og neppe var han kommen helt ind, før det tog til at mørkne, saa det var helt ugodsligt. Det var ikke andet at gjøre end at slaa sig til Ro; han trak Yderfrakken af og satte sig paa den, foldede Hænderne over Knæerne og gav Agt paa, hvordan Skyerne vorede og Havet hævede sig i større og større Bølgekast. Lidt efter begyndte han at fryse, derfor tændte han Baal af noget Ved, han fandt bag

den gamle Skorfsten, skyndte sig saa udenfor, hvor han i en Hast fik revet nogle Rubber til sig af tilfældigt Tømmer og saa ind i Skuret igjen, før han var bleven altfor vaad.

Nu saa han trøstlig Natten imøde. Mad havde han jo for hele to Dage, Kaffe tillige, Beden vilde holde de nærmeste tolv Timer og Vand sendte Regnen i Guds Betsignelse. I Grunden havde han Lyst paa Kaffe nu, rigtig varm, sort Kaffe, som kunde ilbne i Kroppen. Saa hentede han Vand fra Regnen udenfor, fyldte Kaffe paa og togte. Skjenkede saa i Koppen og drak i lange Drag, omdend den skoldede ham langt ned i Halsen: han var en stærk Mand, Jan Grubbe, som maatte have kraftige Varer, før han likte dem.

En Stund sad han stille og kjendte, hvor Varmen steg i Kroppen, saa det tilfist fujede ham for Drene af det varme Blod. Gav sig saa til at snitte paa den halofærdige Korpind, tog nogle skarpe Glasbraad til Hjælp, saa han fik den fin og glat, som skulde den være poleret. Men saa er noget underligt at melde: Under Arbeidet kom en svare Træthed over ham; han sad og dubbed, Hovedet sank ned paa Brystet Gang paa Gang, og uden han vidste om det selv, sov han en dyb Søvn. Men nu drømte han, at en underlig, vaad Mand kom til ham, og uden at nogen sagde det, gik det ham i Sjælen, at Manden i Grunden ikke var levende, men druknet. Der laa et blaaligt Skjær over Ansigtet, Dinene saa og saa dog ikke, Munden var stæv og stiv, som skaaren i Træ. Denne uhyggelige Mand kom ham ganske nær, og sagde noget til ham: „Du skal søge paa Bunden lige der din Vaad ligger forstøiet, der vil du finde noget, som du skal give til min Hustru, som bor i Nærheden af

Bærtshuset „Den røde Lygte“; jeg er Martin Sem, og jeg var Skipper, da jeg leved, jeg gif i dette Dieblit under ved Lunholmen. Hvis du ikke gjør, som jeg siger, saa skal du være forbandet. Du skal se mig i den værste Time.“

Dg nu syntes han, Manden kom nærmere og truede ham; tilsidst lagde han sig lige paa hans Bryst og tynged ham og tynged ham saa han holdt paa at kvæles. Dg Jan Grubbe stred en Dødsens Strid for at faa ham bort: det hjalp ikke; Manden veg ikke, tynged ham, som et umaadeligt Bjerg. En forunderlig, dyb Rædsel betog Jan Grubbe; han skreg et langt, vilbt Skrig og for op — han vaagnede.

Det var mørkt. Udenfor blæste Stormen og ulede i Skurets Taghul. Nogle Gløder brændte endnu paa Skorstenen. Ellers var alt, som det skulde være.

Men omend Jan Grubbe var en stærk og modig Mand, tog ham en Angst noget nær den samme, som han havde følt i Drømmen, da den druknede tyngede hans Bryst. Det var, som han ikke var føit den døde endnu. Hurtig reiste han sig op og gif til Skorstenen, blæste Ild i de sunkne Gløder, og fik Baalet til at flamme op. Men forunderligt nok, han blev ikke ganske rolig endnu. Mangen Gang saa han sig omkring i Rummet, hvori han sad, som ventede han paa noget særligt. Men intet forstyrrede ham mere og lidt efter lidt blev han roligere. Sank omsider hen i tung Døs, der gif over til en dyb, rolig Søvn.

II.

De næste Dage saa ingen Jan Grubbe. Hvor han var, vidste man ikke. Da han igjen viste sig, lod han til at have meget at tænke paa; thi han, som jo ellers altid var en god Del snakkelysten, tiede nu som oftest stille. Men mange, som han traf, kunde ogsaa fortælle, at de saa Ord han talte var slige, at de tænkte ved sig selv: „Hvordan er Jan Grubbe kommen paa de Tanke? Thi han spurgte dem om slikt som: „Hvad mente de om den Ting, at døde Folk viste sig for levende?“ eller: „Var det ikke Uret at tjene en Gjenganger?“ Hans gamle Kjendinge rysted paa Hovedet og spurgte, hvor han først kom paa de Tanke? Saa fortalte han dem, at den Natten, Martin Sem gik under, havde han et Syn: hvad mente de om slikt? Men da lo de fleste og sagde, at han maatte jage slige Tanke væk: slikt var Barnevovl og Kjerringtul; men ikke voksen Mands Tale. Men det likte ikke Jan Grubbe at høre: „Savist“, svarede han, „det er vel saa!“

Men sikkert er det, at Martin Sem gik under samme Nat, Jan Grubbe laa ude paa Albatros. Et Stykke af den brede halvdeks Baad, han seilede, blev funden ved Tunholmen af Fiskere en Uge efter. Da Jan Grubbe fik dette at høre, blev han stillere endnu end før. Han gik ligesom og grundet paa en Gaade, som han ikke kunde løse. Tog saa en Dag Veien hen mod „Den røde Lygte“, hvor han satte sig i en Krog og drak, alt i mens han fik Bærten til at fortælle om Martin Sem. Jo den Mand var godt kjendt. En rigtig underlig Mand, som altid gik for sig selv. Det var forresten

et Under, at han drukned, for Ufrugt forgaar ikke let, og desuden havde han et svare Haandlav, naar det gjaldt at styre Baad. Men værst var det jo for Konen hans. Hun havde aldrig haft det godt, og nu fik hun det nok ikke bedre. — Hvorfra skulde hun faa det til Livet nødvendige?

„Havde ikke Martin Sem Penge?“ spurgte Jan Grubbe.

„Hvad skal en tro?“ svarede Børtten, nogle siger han ingen havde, andre siger, han havde mange. Nuvel, om han havde mange . . . saa vilde han vel ikke synne dem for nogen; han kom jo her ogsaa, skal De vide; men værre Guier har jeg aldrig seet: Kunde han prutte en Skilling af for det han fik, saa var det ham en Hjertensfryd. Men Konen havde han ondt af, for hun var et godt Menneſſe. Før da Manden leved, var det saavidt, hun ikke fulted; men Myntsorter kom der da, om de var nokſaa ſleine. Men hvordan det ſkulde gaa hende nu, det maatte Vorherre vide. Saa endda engang: hvordan ſkulde det gaa hende?

III.

Naar Novemberstormene kommer, breder Mørket ſig tidligere end før. Ratten kommer ſort ſom en Mur og Vinteren tager langſomt Overhaand. Den Novembermaaned, ſom nu fulgte, laa Jan Grubbe inde. Før havde han reist ud baade i det ene og det andet Veir; men nu lod han det være. Men alle, ſom traf ham, ſagde til ham: „Gjender Dem ikke rigtig igjen Grubbe.“

Sagen var, at Grubbe var forandret. Han var ikke den modige uforfagte Fyr fra før. Han var kort for Hovedet og stor paa det. Ingen Hygge med ham; gif han til det lystige Gjørne, drak og skraalede han op og bar sig, saa mange syntes det var ilde. Eller til andre Tider lagde hans store fortstjæggede Ansigt sig i stramme Følber, saa det skræmte.

Nu og da naar han blev drukken, snakked han meget om at drive Eksport af Fisk i det store. Det kunde ikke nytte at være simpel Fiskermand længer. Alle, som hørte det, rysted paa Hovedet og sagde: „Hvor faar Du saa Penger fra til det Stellet?“ Da pleied han at tie stille. Og dog fortaltes mærkelige Ting:

En Dag traf en Skipper ham, hvem han før havde forsynet med Saltfisk, og Skipperen spurgte ham, om han kunde saa en Del god Vare før han lettede. Hertil svarede Jan Grubbe bare et kort „nei.“

„Naa“ sagde Skipperen, „det var ogsaa en Tale!“

Men saa brød Jan Grubbe pludselig ud:

„Hva Dævelen! naa bandte han, skulde han rende sig Tungen ud af Halsen for at fylde Skipperens Bom, hvad? Kanste troede Skipperen, han ikke havde andet at bestille?“

„Er De galen Grubbe,“ sagde Skipperen forundret, sligt har jeg aldrig hørt før. Husker De kanste ikke, at De skylder mig fem Daler. Dengang De fik dem tillaans, var De ikke fuldt saa storinubet. Seg skulde saa noget fin, hvid Fisk, sagde De.

Grubbe tænkte sig om.

„Naa ja, de fem Daler — — — ja med dem kunde det have sin Rigtighed — — — de skulde ikke staa hos ham længer.“

Dg han aabnede Lommebogen af Skind og nu saa Skipperen en hel Braate med Sedler af alle Rolører.

„Men Vorherre bevare os!“ raabte Skipperen, „har De vundet i Lotteri Grubbe?“ — — —

Det undrede mange, at Jan Grubbe altid havde store Penge, trods han lidet eller ingenting bestilte. Dg endnu mere forundret blev man ved Nygtet om, at Jan Grubbe havde kjøbt Byggeplads lige ved Tangen. Men nok er det: en gild Byggeplads kjøbte han virkelig, og midt paa Sommeren, just da Makrelfisket var begyndt for Alvor, stod en Bob fiks og færdig med Iskasser, Maskiner, Lager og alt det, som en rigtig Eksportør maa have. Selv styred han det hele, men to Mand havde han altid omkring sig til det haarde Arbeide, som kom paa. Dg tre Fruentimmer havde nok at gjøre med at renske Fisk og salte den ned. Alt gik raft fra Haanden. Grubbe var med som en Smed overalt. Han rigtig nidstrævede, ofte tog han selv fat med det haardeste og tungeste Arbeide og taalte ikke, at nogen soled sig med Hænderne i Skjød.

Dg om han ikke var meget likt, saa var han dog frygtet, saa ingen turde for sin egen Skyld knibe undas.

Ingen kunde forstaa hverken det ene eller det andet i denne Sag. Nu havde han jo saaet, hvad han før bare gik og snakked om! Dg paa hvad Maade? Men da det gik godt med Bedriften, slog enhver sig til Ro, og nogle fortalte endog, at Jan Grubbe havde arvet en Møster, som var død langt vække — i Spanienland eller paa Kinesien eller etsteds derude.

Men noget, som mange lagde Mærke til, var ogsaa det, at Jan Grubbe saa ikke glad ud. Han gik meget for sig selv og gik da og slentrede med Hænderne paa Ryggen og saa ned for sig. I de Stunder talte han ikke med nogen. En gammel Mand, som engang saa ham nede ved Stranden ganske alene, sagde, at han lignede den, der ei havde Herrens Naade.

Ved Tangen, hvor hans Bod stod, kom ikke alene Baader ind, som havde Fisk at sælge; men store Havsjøer brød ind med stor Larm deromkring. I taaget Veir saa hele Tangen ud som en sort Sky, og omkring drev brungraa Laage.

Og Jan Grubbe gik ofte deromkring sidste Høst. Tidt stod han der lange Stunder, stirrende ud over Havet. En Nat i Oktober, da et stort Tordenveir kom paa, gik han derned, omend de stærke Himmellys og Haglen, der fulgte, forfærdede enhver, selv om han var inden de fire Vægge.

Men da sagde mangen fattig Mand: „Der kan en se, at der ikke følger Betsignelse med Penger! Se paa den rige Mand og Lazarus og se naa Grubbe! Saalænge han var fattig var han vel fornsiet, li'e som en af Herrens Fistermænd, der var hans Disciple. Men se naa — — — nei, det er nok bedst at være liden. Dem har Vorherre Godhed for.“

Forresten skulde Grubbe være godhjertet og hjælpsom mod den Trængende. En Kvæld traf han Enken efter Martin Sem; hun sad paa hans Trap syg og træt. Hende gav han Penger, saa hun havde nok for de nærmeste Dage. Men han bad hende ikke sige det.

Men ofte var han urolig, selv om Nætterne. En Nat, han var syg formedelst Forkjølelse, sad en Kone hos ham for at se til ham. Men hun sad der ikke en Nat til, thi hun blev uhyggelig tilmode: ret som han laa rolig, begyndte han saa igjen at kaste paa sig i Sengen og snaffed noget besynderligt om en druknet Mand med skjæv, stiv Mund, som bad ham søkne efter Penge. Og det skulde have været, som han var bange for, at den døde skulde komme ham nær. Det var, som om nogen hvistled Rædsel i hans Sjæl.

Maaske fik Jan Grubbe siden at vide, hvad Konen havde hørt den Nat, maaske mærked han, at Folk saa underligt paa ham. Nok er det, han blev mere og mere folkesky af sig. Tidt gik han i Vaad en Morgen og vendte ikke hjem paa flere Dage, tidt tog han Alfarveien fat og forsvandt for en Uge. Boden med Salter og Luge lod han skjøtte sig selv. Den blev da staaende som noget besynderligt forladt, forglemt.

Omstider forsvandt Jan Grubbe ganske for alle dem, som kjendte ham. En Stund efter rygtedes det, at han havde slaaet sig ned langt tilhavs paa Tunholmen, et farligt Berg for Sjøfarende. Der hvor Skarven og Tyvejoen boede, der boede nu han; han havde en Vaad for sig selv; i den laa han tidt omgiven af salt Havskodde, hvorigjennem en liden Bygte stirrede som et mat Øie. Og mange fortalte, at han laa og mumlede uforstaaelige Ord, kvistrede med den druknede Mand, om hvem han havde talt i Bildelse, naar han sov.

Om Jan Grubbe paa Tunholmen skal nu fortælles.

IV.

Paa Tunholmene.

Jan Grubbe havde ikke været længe derude ved Tunholmene, før Havet og den øde Natur virkede paa ham. Han klumpede sig langsomt sammen og blev tykkere og sværere end før. Kom nogen til ham, talte han ikke mange Ord, sad blot og stirrede udover de mørke Klipper — ud paa Søen, som laa der stor og graa.

Forresten var der ikke mange, han saa Næret rundt: Folkene fra Byen styede ham: Han maatte jo have gjort noget, som ikke var af det gode, siden han laa og glemte sig, slikt som han gjorde. — Derfor boede han bestandig alene i sin Skøite. Nu og da saa han af levende, rørige Ting maaske en Lodsbaad eller en Makrelskøite; eller Masterne af et Skib kunde tegne sig mod Himlens yderste Rand. Men tidt gik tre Dage, uden at han fik noget levende at se eller høre. Saa kunde det omsider lyde et Skrig over hans Hode, og en enlig forfulten Sjøfugl sloi skrigende forbi.

Han blev ligesom mere og mere fortrolig med Havet og de mørke Klipper. Han kom næsten til at faa noget af deres Væsen og deres Egenskaber, ligesom Fisken og Sælhunden har noget af Havets mystiske Bunds Egenskaber.

Første Næret, han boede der, fik han Selskab: en liden pjusket Mand, kaldet Nissen Graa, og en stor, slyng Hund. De to havde en mørk Vinternat forvildet sig over Fjorden, og saa Skindet af Lygten, som hang udenpaa Jan Grubbes Baad. Saa gik de helt hen,

banked paa og blev ladet indenfor, men Pladsen var liben nok. Nisfen Graa bad om at faa blive til den værste Kulde var over. Det fik han Lov til; men Kulden varede i Uger, og da den saa endelig holdt op, var allerede et eget Venskab kommen i Stand mellem den store, mørke Jan Grubbe og den lille pjuskede Nisfen Graa. Følgen var, at han blev, hvor han var. Og saa blev Hunden ogsaa. Og alle tre levede et underligt Liv sammen den lange mørke Vinter. De laa i Skøiten inderst inde ved Albatros, lige ved en Kildes Udløb, der hindrede Havet fra at fryse til. Alt var ødseligt og ufremkommeligt. Sneen dækkede Albatros og fra Havet drev Taagen ind i store Masser.

Nu medens Vinteren holdt ved, antog alt Liv et skyggelignende Udseende. Bølgerne var ikke mere. Naar den isnende Vind gik mod Land, hæved den ingen Skumprøit. Den rørte sig dumpt under Isdækket.

De to Mænd sad og fiske ved Baugen, Time efter Time, samme Sted, store Sei eller Torst som gik dybt nede.

Novembermaaned gik og December kom. Lyset blev endnu svagere og Kulden blev stivere. Og det blev knapt med Føde for alt som levede. Over Skøiten, hvor den store Fiske blev halet op, løb Skrig fra sultne Maager som floi omkring for at finde aabent Vand.

Kom saa taaget Veir, blev endog Sjøuglene borte. Det var for de to paa Skøiten, som færdedes de i en død Sky. De saa hinanden kun som graa Skygger. Naar saa den korte Dag var forbi, sad Mændene i Rummet ved den lille Komfyr, som varmed. De snakked som de selv vilde; men intet videre var at gjøre, og

derfor lagde de sig tidligt til at sove og hørte, hvordan Smaabølgerne bankede paa Skøitens Planke — tidt med en underlig Klang som af et Menneskes Fingre.

Og underlig at fortælle: Nu og da kunde de blive uroede af Ting, de ikke kunde forklare sig, af Skrig, som vistnok kunde være fra fjerne Sjøfugl, men som ofte lød som Skrig fra et Menneske — eller af Hunden, som gav sig til at rejse Børster og ule, som var den blevet bange for noget, den hørte, og som ikke var af det gode.

Men alle disse Nætter og Dage holdt de to Mænd og det tro Dyr sammen, og det var som de alle tre sammenrottede sig mod en Fiende, som laa langt ude i Havet og indhyllet i Taagen.

V.

Nissen Graa havde ikke megen Forstand; men det begreb han, at Jan Grubbe ikke havde det godt for sin Samvittighed. Mange Ting tybede paa dette: Tidt medens de sad og fished kunde han gribes af en sælsom Angst, hvilket saaes paa den sammenbidte Mund og det blege Ansigt. Og tidt laa han og gav sig i Søvn og snakkede noget som var umuligt at finde Rede i. Men en Nat gav han sig til at tale i klare og tydelige Ord om en druknet Skipper, som var kommen til ham og sagt: „For din Skyld og for din Uret lider jeg Tørstens Kvaler evindeligt.“ En anden Nat vaagnede han op og sagde, at han havde været langt ude paa Sjøen, og han havde svinget sig fort rundt, og Sjøen havde været ganske grøn og med hvidt Skum paa. Det lod til, at han ogsaa der havde havt

Samkvem med den druknebe Skipper; thi han levede endda; haa haa! han var seiglivet. Han laa langt derude; men han kom fra nu af nærmere og nærmere.

Om Morgenens havde han tieft glemt det hele; men naar han blev mindet derom, drog han nok Kjendsjel paa meget og mangt; thi han blev uvanlig stille.

Det var underlig nok derude paa Havet mellem Skipper og de øde Berg. Alle Uveir, alle Storme laa og lurede langt borte som Fiender. Skyerne samlede sig som truende Berge. Og dernede paa Havets Bund laa saa meget, som intet Menneske havde seet.

En sen Kvæld, da det stormede, sad de to Mænd i Rummet. Alden i Komfyren havde døet ud, Talglyset brændte med en lang Bæge. Jan Grubbe var urolig og lyttede, for tidt gav Stormen nogle mærkelige Ul fra sig. Og tidt løsteb Hunden Hovedet, som om den lyttede. Da begyndte Jan Grubbe pludselig at tale. Han fortalte Nissen Graa om hin Nat, han laa ude paa Albatros, dreven ind af det pludselige Uveir, og han fortalte det Syn, han der havde havt: om den druknebe Mand, som var kommen til ham og bedet ham søke efter Pengene paa det Sted, hvor Baaden hans var for-tøiet. Og han havde fundet Penge der, han havde! Og dem havde han brugt til egen Fordel.

Og nu havde den døde Martin Sem taget Magten fra ham, og han plagede ham om Dagen og i Drømme. Han kom ligesom yderst fra Tunholmen, fra der Baaden hans var funden sønderslaaet mod Strandens Klint. Havde nogen set det Berget: Tunholmen? Det var som Torden! Det sank ende ned i Sjøen, som gik det i

Helvedet. Og naar det stormed, var Sjøen saa sterk. Han drønneb mod Land, saa det sfreg. Da gjaaldt det! Klarte nogen det da, saa var han stærkere end den, som ikke klarte det.

Det var noget, Nisfen Graa troed at forstaa: Jan Grubbe sølte en besynderlig Dragen mod Tunholmen, helst naa lveir rasebe. Han sagde ofte: Tror du jeg kunde klare det Berget, naar Sybvesten staar paa?

Nisfen Graa svarede ikke meget paa dette. Trods sin lille Forstand forstod han, at han ikke skulde sige Jan Grubbe formeget imod, for at denne ei skulde blive mere opfat paa at vove Forsøget. Sige ja turde han heller ikke, for det var jo at tilraade det, som maatte kaldes at friste Herren.

Det lod, som om Grubbe havde sat sig det fast i Hovedet, at om han kunde greie Tunholmens farlige Bynt fra Albatros, saa vilde han seile Martin Sem i Dybet: for han — Martin Sem — laa derude og lurede med sin fordømte spidse Snude. Han havde engang vist sig saaledes for Grubbe i Drømme, som en stor vaad Hund med Ansigt som et Menneskes men med Krop som en vaad Hunds."

Tilfældt holdt det paa at gaa rundt for den lille Mand. Han blev selv ængstelig ved at se paa Jan Grubbe og høre ham tale — det var som al Havets Rædsel kom ham imøde, den, der stiger fra de brusende Sjøer, den, der aander i de sukkende Dønninger, den, der raller i de dybe Guller, hvor Sjøerne gulper op og ned i langsomme Tag.

VI.

Naar Høsten kommer med Storm og Regn, pleier den først at ligge og lure langt ude i Havbrynet med en Vanke.

Saa tar den Veien indover og naar først de ydre Skjær og Holmer, som den skjuler med graa Sjørøg. Men da ved en, at nu er Sommerens lyse Tid forlængst forbi; nu kommer den mørke Høst.

Den Tanke er ikke hyggelig for den, som sidder slig til, at Sjøen i stormfulde Dage staar paa uden Skjærgaard og uden Baar.

Men Stormen begynder ikke med det samme. Den ligger ganske stille forat samle Kræfter — der er ikke Luftdrag at kjende. Dagen gaar uden nogen Forstyrrelse, og naar Natten kommer er alt endnu stillere end før. Aleneste fra Sjøen høres Sus med lange dybtille Paufer.

Men en Dag eller kanske heller en Nat farer Stormen op med Regn og Hagl. Den trækker i Sjøen, saa den blir til noget stort levende noget. Da kan det være sælsomt at staa paa en Klippes ganske alene og se udover. Med en Gang kan en føle en svær Angst for, at Sjøen skal blive saa stor, at den skal kunne krybe langt op, gribe fat i en og drage en ned til sig, saa en blir væk med det samme.

Samme Dur, samme skrigende Ul hele Dagen igjennem — Kvælben — og Natten — og næste Dag og mange, mange Dage og Nætter i Træk.

Saa sidder en i Hus og tænker paa at krybe tilføis, for det er sent. Hele Sjørøkket staar paa, saa det knapt er Drenlyd, selv

om en taler høit. Men uden en ved Ordet af det, kan en midt under Stormen høre Klokkelyd fra Sjøen, hurtig og klynkende. Gaar en ud og ser mod Stedet, hvorfra Lyden kommer, kan en pludselig se et Glimt derudefra, som efterfølges af et Knald — dæmpet og mat af at gaa mod Vind og Sjø. Saa ser og hører en ikke mere. En ved bare, at der kæmpes en Kamp mod Havet nu midt i Natten.

I slikt Veir er det, at druknet Mand viser sig for den, som lever. Han pleier ikke saa sjældent at komme ind i Sybvest og fulde Dliefskær, som Vandet driver af. Men det er nu bare Kaptein og Baadsmand og Sjøfolk i det hele, som kommer sliq. Naar druknet Mand fra Landjorden viser sig igjen staar de og vrider Hænder med Klæderne i Bløde. Ingen Dliefsrakke har de om sig og ingen Sybvest sidder dem stoltelig om Hovedet.

Allerværst kan det være at sidde enlig derude i Tordenveir, iær naar dette kommer om Natten, Lynene agter en ikke saameget paa; de er tidt færdige, før en kan saa Tid til at blive dem var. Men Tordenbragene, som følger, de kan slaa hvem som helst flad. Det høres mest ud, som ruller der noget umaadeligt henover Havfladen, og som var denne af Staal. Og tidt, naar det er paa det værste, saa kan noget uklart komme op hos en, at nu paa Diebliffet eller om en liden Stund vil der vist komme noget rent besynderligt ukjendt tilsyne.

Har en Høstrid varet som allerlængst, virker den sliq, at en tilslut gaar der tyk og ophovnet i Sindet. Ens Die sætter sig ikke paa noget konstant, men glider forbi alting ud i Skodde og Taage,

og Dret opfatter ingen egentlig Lyd. En bare hører, at det sujer og sujer.

VII.

En Dag troede Nisfen Graa at mærke, at en Høstrib nærmede sig med Uveir og Storme. En Taage traf den før klare Himmel over, og da Nisfen Graa saa paa Solen, hang den og gløbed som en starlagensrød Kugle, der ikke blanded. Sa den lille Mand saa paa den saalænge til han nøs.

„Se Solen“, sagde han saa, „den er ganske rød.“

Han mærked paa Jan Grubbe, at denne var urolig. Han sad og tænkte paa noget, der vist ikke var af det gode.

„Nisfen Graa“, sagde han pludselig, „idag vil jeg seile Tunholmen omkring.“

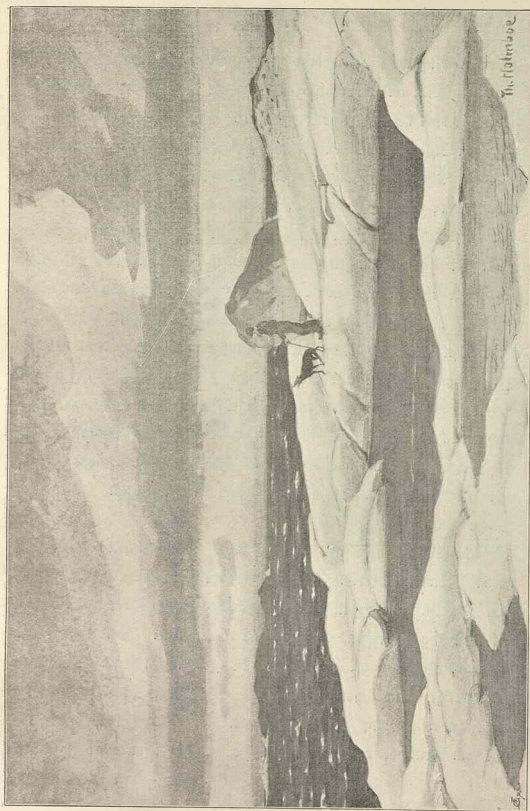
„For Herrens Skyld, det maa Grubbe ikke gjøre. Det gaar galt for den, som befatter sig med skjulte Ting.“

„Nisfen Graa, tag Hunden med dig og gaa hen til Hans Hjerne og sælg Fisken. Vi faar have Kjøb for en Gangs Skyld. Tag saa Pungen med og betal hvad jeg stylder ham.“

„Det haster jo ikke med det Grubbe.“

„Du faar gjøre det alligevel, Nisfen Graa, hvis ikke tar jeg og kaster dig overbord, saa faar du se haasfen du klarer dig.“ Og Jan Grubbe løsteb Hodet og saa paa Nisfen Graa med et underligt Blik, et af dem som høied ham og tvang ham til at lystre.

Saa gif den lille Mand til Skoitens ene Ende, sprang op paa Verget og tog Veien over den store Myr. Den var i Dag saa

M. H. H. H. H.

vaad, at det tidt gif ham helt op til Ankelen. Hundene fulgte ham; men mærkelig nok: den fulgte ham nødig, satte endog engang i med nogle høie Glam, som løb langt bort.

En Stund gif Nissen Graa og styrede sine Skridt saaledes, at han havde Skøiten i Sigte. Den laa og duffede, rolig som før. Grubbe saa han ogsaa saavidt. Han sad agter den hele Tid. Men om en Stund luffed Skoven sig bag de to, Manden og Hundene. Men nu havde han ikke gaaet længe, før han hørte en Sus i Træernes Kroner. Det var en vaad Vind fra Sør, som tog til at blæse.

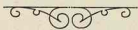
Snart øgede Vinden og blev til Storm, og Uveir begyndte at rase, Regn at falde. Nissen Graa skyndte paa, og om lidt saa han Hans Hjørnes Hus. Kommen indenfor, blev han forundret ved at høre, at Jan Grubbe ikke skyldte noget, og endnu mere forundret, næsten angst, da han saa, at Pungen havde mange Penge, vist alle de Penge, Jan Grubbe havde eiet. Hvorfor beholdt Grubbe dem ikke selv? ellers havde han ikke givet Nissen Graa saa mange Penge med.

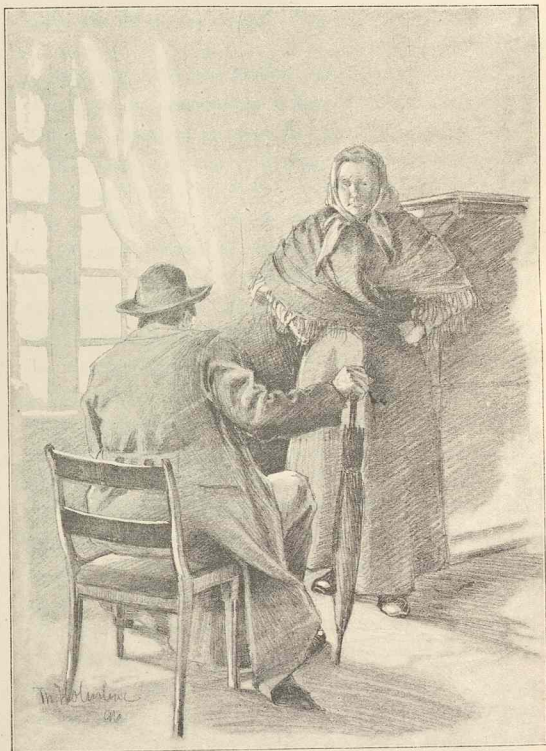
En Stund efter gif Nissen Graa tilbage igjen samme Vej, trods Uveir og Storm. Hans Hjørne vilde, han skulde blive; men han blev ikke; thi noget, han ei kunde nævne, drev ham i Vej. Han gif atter ind i Skoven, gif alt hvad han orkede. Det banked ham i Blodet, af og til gif et Angstens Sting gennem ham. Saa meget besynderligt havde han aldrig følt . . . som nu alle de Lyder Stormen frembragte, der den for frem . . . Og Hundens Udsæd: den som pleied at være rolig, den for nu afsted, snart her, snart der,

snart ende frem lignende en sort, lang Nal, vaad som den var af Regnen.

Det begyndte at mørkne, da Nissen Graa naaede ud paa Myren. Et graat Tusmørke, der gjordes uigjennemfigtigt ved Skyernes og Regnens Taage. Nissen Graa gif saa hastigt han orkede, ikke agtende paa at Myren gjorde ham dyngvaad. Men nu, mens han gif og rakte Hals og speidede, saa han ikke Jan Grubbes Baad, ei heller den lille Lygte, som han pleiede at hænge ud mod Aften. Intet blev han var. Kun de sorte Klipper, hvorover Bølgerne brød.

Hvoraf det kom, kunde han siden aldrig forklare; men pludselig tog ham en stor Angst, saa han skreg saa langt og besynderligt som et saaret Dyr. Hunden blev bange og krøb ind mod ham, ja vendte endog sine Dine mod ham, som vilde den spørge, hvad det var. Og nu gif disse to sammen nedover mod Stranden, der som Grubbes Baad pleied at ligge. Nissen Graa stirred ud paa Havet, et Die-blik troede han at pine noget som en Baad langt ude paa Havet, men om lidt forsvandt den sporløst, og han saa kun Bølgerne, toppede af hvidt Skum. Kam ved Kam laa de udover med sorte Svælg, til de brusede og slyngedes sammen om Lunholmen, der steg ned i Havet, slum og fort.

De To og den Ene.

Dengang Metta Goland skulde have en ny Gaardsgut — den forrige, en Svenske, drak sig ihjel — saa bar hun sig ad sli, at hun blev til Vatter og Forargelse for alle paa Egnen. Først fæstede hun en halvgammel Kal og gav ham endda en Femfrone i Fæstepenge; men to Dage efter sendte hun ham det Bud, at, hvis han vilde, kunde han beholde Pengene uden at være bunden til Tjenesten. Den gamle Kal var baade en sli, og en snu Fyr, som ikke behøvede at frøsse nogen. Han var derfor ikke altfor gal efter at komme i Metta Golands Hus, og han lo og lod det Bud gaa tilbage, at han ikke skulde rende Metta paa Dørene.

Men denne noksaa snodige Historie fortalte han til mange, og alle rystede paa Hovedet og sagde: „Det er jo en fjantet Historie . . . hvad kan der gaa af Kjærringen?“ — indtil en kom og fortalte: „So nu har nok Metta saa't Gaardsgut . . . han er fra Mølle . . . han er ganske ung — ikke mere end syv og tyve!“ — Saa lo hele Flokken i Kor, da de hørte dette: „Hæ, hæ, de gamle er de værste . . . se sli gammel Mær! Hun begynder saamen at knægge for anden Gang.“

Og da den nye Gaardsgut blev set af alle, saa blev der ligefrem Forargelse. For han var smeldvakter som et Syn, rød i Kinderne, gul i Haaret og med ligefrem himmelblaa Dine, der stod i det friske Ansigt som Kornblomster i en Ager. Og en Krop saa stor og huld, en Gang saa let og en Stemme saa ren og blank, at den traf ens Øre som Klang.

Helft Bygdens Koner var forargede; men allermest de unge, der havde gamle Kaller til Mænd. Naar disse kom sammen, gif Snakken løs: „Jo Metta var en fin Vare! Dengang Manden hendes var død, saa lod hun som hun sørgede; men det var en deilig Sorg. Det var let at mærke, hvad Sorg det var, naar hun tog sliig en ung Fyr istedenfor Ola Kolsta (saa hedte den gamle Kal, hun først havde fæstet) . . . Men se sliigt skulde meldes for Præsten, for det var jo altfor galt.

Hvis nogen spurgte om Metta Goland, saa var at svare, at hun lod Folk snakke. Hun var et Fruentimmer med Tag i; hun kunde være lodden og bidst, om nogen vendte det lodne mod hende. Da hun derfor fik den nye Gaardsgut i sit Hus, lagde hun ikke Skjul paa, at hun holdt ham bedre, end Gaardsgutter i Almindelighed holdtes; til Hverdag gif han i blaa Heltlædning og saa ud mere som Husbond end som Dyende, og til Søndag havde han stiv Hat (noget som blev set paa med store Dine) og Solbjetting udenpaa Vesten. Og da Metta om ikke længe satte en anden til at gjøre det grove Arbeide, saa slog Snakken sammen om dem, saa der blev en Surren som fra et Humlebol.

Men en Dag kom Præsten til Metta Goland og bad om at faa tale med hende. Nu havde Metta aldrig været svær til at gaa i Kirken, og Præsten havde alt fra før et ublidt Øie til hende. Han kom ind meget brøsten og knejsede og satte sig ned, uden at Metta havde bedt ham sidde. „Nu Mette, Mor!“ sagde han strengt, „det er ikke det bedste, jeg hører om dig.“

„Hvad hører saa Far ellers?“ spurgte Metta roligt. Hun stod nafsaa stram foran ham.

„Jeg er ikke tilfreds med dig, Metta,“ sagde Præsten og løftede Fingeren. „Har du ikke lært din Børnelærdom, hvad? Ved du ikke, hvad Vorherre siger til Enkerne: „Men den velslystige er levende død?“ . . .“

Metta sagde ikke et Ord, men blev roligt staaende.

Præsten blev argere: „Saa svar da, din . . . din . . . svar da!“

„J skalde agte Jeres Mund, Far,“ sagde Metta rolig. „Nu var J lige ved at sige noget af den Slags, som stinker.“

Præsten troede først, at han ikke hørte rigtig; men da han havde fundet sig, blev han sint, saa det forflog.

„Din . . . din . . . din Tæve!“ skreg han, „ved du ikke, at sliq en som du skalde stilles op uden Scærk, saa hvem som vilde kunde spytte paa dig. Sliqt brugtes mod de usædelige før; men nu faar Dommedag komme, for nu blir al Vigegyldighed større end den nogentid har været.“

„Hvis det er mig og Peter J taler om Far, saa kan J spare Jer, for vi skal giftes i næste Uge. Men ikke skal J vie os sam-

men, Jar! Og saa siger jeg (Metta reiste sig og slog i Bordet), i Kirken er I Mester, om I ikke eier Hliser i Væggen; og om nogen vilde komme med Udvemsord der, vilde han nok saa Reisepas. Men her er jeg Mester, og jeg eier hver Pind, I ser, og kommer nogen med Udvemsord her, saa siger jeg: Ud, ud skal han!"

Hun aabnede Døren: „Ud skal I, ud af mit Hus, hvis I ikke vil, at jeg skal hente Vitjen. Men da faar I tage Vare paa Samarjen. Men saa fort ud med Jer!"

Uden Præsten vidste om det, var han udenfor og kjendte endda Puffet, han fik i Naffen af en Næve, som var stærkere end hans.

Han gik hjem, gjorde Præsten; men snakkede ikke til nogen om den Tur.

Ikke mange Dage efter reiste Metta Goland og Peter Mølle bort og blev borte næsten to Uger. Men da de kom igjen var de Egtesfolk, som sig hør og bør. De levede rigtig godt sammen, lod det til, og Snakken om dem døde hen lidt efter lidt. Forresten omgikkes de saa eller ingen, men holdt sig for sig selv og greiede næsten hele Gaardsarbeidet alene, naar undtages i de travle Sommermaaneder.

* * *

En Dag fik Metta Goland Mølle Brev fra en Datter, hun havde i Byen, som sagde saa meget som, at hun vilde komme hjem. Metta Goland blev ikke glad for dette; ti den Datter havde altid været hende til Byrde, ikke just saa meget, fordi hun ikke kunde klare sig selv, men fordi hun var af et meget stridigt Sind.

Saa eller ingen kunde enes med hende. Sa ikke engang med sin egen Mor havde hun kunnet enes, derfor var hun tidligt reist hjemmefra til Byen, hvor hun raadede sig selv den Tid, hun havde tilovers fra sin Plads hos en stor Klædeshandler. Metta havde i hele denne Tid nødig talt om Datter sin. Ikke at undres over, at hun blev mut og tvær ved at faa dette Brev fra Ella (Datteren hedte saa), der fort og tydelig berettede, at nu kom hun hjem nogen Tid, for hvor hun var, kunde hun ikke længer være; Storhandleren vilde det, hun ikke vilde. Men det skulde ikke tage lang Tid, hun skulde nok snart faa eget Stel, og desuden kunde hun gjerne betale for sig den Stund, hun var hjemme.

Metta Goland Mølle var ikke i godt Humør de næste Dage, og da Datteren kom en Uge efter, sagde hun:

„Goddag Ella! saa du kom paatværke der ogsaa.“

„Na, det retter sig nok, det retter sig nok!“ svarede Ella og lo med en lang Rød kridhvide Tænder under en tyk rød Overlæbe.

Peter Mølle sad og saa paa hende; hun var noget for sig selv. Saa fin og pui som den fornemste Dame og alligevel fylbig og hoi, som Kvindfolk fra Byerne sjelden er. Han snakkede meget med hende, og hun lo og viste uafslædig de hvide Tænder bag de røde Læber. Tidt syntes det, som om hendes Næsebor rørte sig, og da kom noget af en Kat eller et vildt Dyr op i hendes Mine og i hendes Dine. Engang mødtes hendes og Peters Dine, og de blev hængende fast i hinanden, saa længe til Metta fremtede høilødt. Da slap de Taget, som om nogen havde hugget et Baand over, der bandt dem.

Men Metta lagde Mærke til den mindste Ting og ikke mindst, at hendes Mand næste Dag tog sine fineste Klæder paa.

Det varede ikke længe, før Bygdens Folk, som en Stund havde holdt sig rolige, atter begyndte at snakke og nisse paa Hovedet. Denne Gang var det de to unge, det gjaldt: Den Dagers Peter! han var nu ogsaa en Kar, som kunde dyppe en Nage i Sirup. Først tog han det gode, som Metta havde at byde paa: Gaarden, og de gode Kreaturer, og nu tog han Datteren. Ja for at de horte sammen, det kunde da enhver se, som ikke var blind paa begge Dine. Snart traf en dem sammen her, og snart traf en dem sammen der. Det var jo ikke rimeligt andet, end at Metta maatte se det, om hun bare vilde. Der fik hun det igjen for sin Naragtighed.

Denne Gang havde Folk ikke saa ganske Uret. De to, Peter og Ella, horte sammen, saa fort de saa hinanden, om en saa maa sige. Alt anden Aften, efter at Ella var kommen, traf de hinanden i Staburet. De stansede og vilde ligesom snakke, ledte lidt efter Ord, men blev saa staaende uden at sanse sig; tung Luft samlede sig mellem dem, de søgte hinanden med Dinene, og uden at nogen af dem havde talt, holdt de hinanden pludselig omfavnede, kysjedes som søgte de Blodet bag Væbnes fine Hud, kysjedes mange Gange, halvt bedøvede.

Metta var da netop gaaet over til et Kjendsfolk, som boede et Stykke borte. Da hun kom tilbage, sad hendes Mand og hendes Datter sammen om Aftensmaden. Hvordan det gif eller ikke gif, Metta maatte vist mærke noget ved dem; thi hun saa med sammenknebne Dine snart paa den ene og snart paa den anden. Lo saa

pludselig ganske høit og mumlede noget om, at Maden vist ikke smagte dem og spurgte saa Peter, hvorfor han ikke havde gjort Blomsterstøffene færdig, som han havde lovet . . . „Har du saa faat nogen ny Amploi?“ spurgte hun derpaa Datteren. „Du snakkede om, at du nok skulde faa en anden at tjene . . . har du kanske fundet ham?“ . . . Til enhver anden Tid vilde Ella have svaret sin Mor i kjæphøie Ordlag; nu svarede hun ikke et Ord. Dette lagde ogsaa Metta Mærke til.

* * *

Der stod en gammel Hytte et Stykke ude i Myren. Den havde engang været Røgstue. Før den Tid Jorden blev altfor vandholdig, var den opbygget, og havde ikke Bjællerne været saa solide og stærke, havde de ikke holdt Stand. Nu holdt de, men fandt at sige var de grønne af Taage og Væde baade indvendig og udvendig. Her i dette Skur boede en gammel Kone ved Navn Ingeborg. Hun havde engang levet langt oppe i det nordlige; men fordi hun var Trolldjærring, som mange Kvindfolk deroppe er, maatte hun rejse bort. Her var ogsaa det Ord naaet, at hun kunde trolde Veir og Vind og Syge, som kunde vare indtil ti Aar. Mange Bønder tog et Salmeverd i Munden, om de traf hende, og i Virkeligheden havde hun nogle stygge Dine, der slækkede om som en Mosebrand. Det skulde ikke være saa underlig, om hun blev Trolldjærring, om hun aldrig havde været det, naar hun boede sliq til, som hun boede. Thi fra Myren steg op Røg og Taage og onde Dunster. Det var

som Døden herskede og holdt til paa det Sted: alle Blomster var døde, det grønne Græs var ikke mere, og tilbage stod blot flamme Soppe, som ikke kunde være Mennesker til Gavn. Men mange fortalte, og det blev troet, at Ingeborg istedetfor den gode Jords Kornbrød spiste af Sumpens Urter: Sop og Rod, som ingen kristelige Folk spiste.

Tidt naar det mørknedes, saaes den gamle Kone at gaa hjem med en Bunke Kviste, som hun havde samlet i Skogen lige ved. Hun saa da ud som en afhugget Trærød, der rørte sig og forsvandt i Mørket.

Det eneste, hun havde Godhed for, var Metta Goland; hende løb hun i alt, for Metta havde altid været god mod hende: Hytten, hvori hun boede, havde Metta ladet hende faa for ingen Ting, og naar det rigtig kneb ved Vintertid, lod Metta ogsaa et og andet falde af til hende.

En Kvæld kom hun af sig selv til Metta, satte sig ved Pejsen og saa en Stund paa Gaardmandskonen.

„J ser ikke frisk ud mer,“ sagde hun, „der er mange Ting, som ikke er sliq i denne Verden, som de skulde være. J havde før Solskin i Jert Die, naar J saa paa en, men nu er en ond Drm bag. J var før den, som vilde, hvad som skulde villes, men nu er J usikker i alle Maader. Jeg har seet det, og det er ikke fra igaar.

Metta Goland saa længe barsk og brysk hen paa den gamle; men denne sad og saa mild og god ud, og Enden blev da, at Metta ikke skjændte, men sagde:

„Hvad mener J med den Snak, Ingeborg?“

„Ser Datter er ikke mod Jer som før,“ hvistede den gamle Rone, „før var hun bare et stridigt Menneske, men nu har hun Gist og Træfthed. En bliver tidt klog af at færdes de Steder, hvor ingen tror nogen færdes. En hører og ser, at Folk ikke er flige, som de stiller sig an.“ Dette sagde den gamle Rone ganske høit og roligt, og paa Tonefaldet hørtes det ud, som havde hun meget mere at melde.

„I bruger onde Ord, Gamlemor,“ svarede Metta Goland og saa længe paa Ingeborg.

„Kunde jeg saa sandt bruge dem bedre. Men det kan jeg ikke, og jeg tror ikke, at I Metta Goland vil tro, at jeg løber med løse Ord til Jer. I ved, at jeg holder Jer for god til, at jeg skulde vove slikt.

Metta Goland reiste sig.

„Kom Ingeborg Mor, lad os gaa ind paa Kammeret mit; der kan I snakke, som I har Lyst og Forstand til. Sandt at sige, tror jeg ikke, I farer med Sladder og Barnejsnak, efter det jeg kjen- der. Kom bare Ingeborg Mor.

Metta Goland rystede i Stemmen, da hun sagde disse Ord, og det var ikke frit for, at hun ogsaa rystede i Aenæerne, da hun gik ind i sit Kammer fulgt af Ingeborg, der tog lange, men forsigtige Skridt, som traadte hun i Myrevæde.

De to blev længe siddende derinde. Hvad de talte om hørtes ikke af nogen. Men da de kom ud, var Metta meget bleg, og den gamle gik lige efter.

De Folk, som kjendte Metta Goland, sagde alle, at hun var meget forandret fra den Dag, Datteren kom hjem. Hun var ikke længer den Metta, som gik om med faste Skridt og ikke saa til Høire eller Venstre. Nu var der kommen over hende noget lurende; hun strakte tidt Hovedet frem som en Fugl, der speider, eller det saa ud, som sad hun og lyttede efter noget, eller som om hun grunbede over noget, der faldt svært at forstaa. Og i Stedet for at gaa ud om Morgenens og ind, naar Solen sank, og i Seng, naar andre Folk gik i Seng, saa gik hun ud meget sent eller graatiblig, mens endnu Stjernerne stod paa Himlen. Og naar man troede, hun var langt borte, dukkede hun pludselig frem, men paa en ganske anden Kant end den, ad hvilken hun var forsvunden. Det var tydeligt at mærke, at hun gav Agt paa nogen, ventede paa nogen. Man fortalte endog, at hun ikke en, men flere Gange var set at staa og kikke ind ad sin egen Rude om Kvælden, som vilde hun gjerne se, hvad der skede bag det røde Gardin. Men Gardinet var helt og tæet, derfor var det ikke godt at se noget. Men maaske det fik en Rift af Vanvare eller med Forsæt, nok er det, en Kvæld Metta havde kikket som længst, gav hun sig pludselig til at strige. Og saa for hun ind i Stuen som et galt Menneske, og der skreg hun ligesaa høit om ikke høiere. Men saa pludselig tiebde hun; der hørtes ikke mange Ord. En Stund efter saaes nogen at komme ud, det var en Mand, Peter Molle, lidt efter et Kvindfolk; det var Ella, Mettas Datter; de gik langsomt afsted. Nu og da so den ene af dem, Ella meget høit. De forsvandt i Kvældens Mørke ad den Vej, der førte til Byen.

Metta boede siden den Tid alene, hun tog ingen i Huset til Hjælp, men besørgede alt Arbejde selv; hun arbejdede for tre, uden at det syntes at trætte hende. Rigtignok fik hun hurtigt hvidt Haar, men ellers var hun kraftig og sund.

Men medens Aarene gik, hørte hun ikke et Ord fra sin Datter. En Kramkarl, som gjorde i Højer og andet Uldtøj, fortalte, at de holdt Værtshus i en af Rysibyerne, men det kunde lige saa godt have været andre Folk, for da Kramkarlen blev spurgt ud, kom det tilsyne, at han ikke kjendte dem saa nøie.

Først ti Aar efter fik hun med Sikkerhed vide, at Peter og hendes Datter drev om sammen, ligesom andre Fænter gjorde. Hun fik høre mere; han skulde være den værste Slagsbror, som fandtes i Miles Omkreds, og naar han var fuld, tog han hastig til Raisen. Saaledes skulde han engang have sluttet Diet ud paa en Mand, som fra først af ikke havde gjort ham noget ondt. Dengang maatte han og Ella romme over Hals og Hoved, at ikke Versmanden skulde faa Tag i dem.

Metta hørte forresten nødig paa, hvad der fortaltes hende, og omend hun af og til spurgte dem ad, hun traf, mærkedes det som tydeligt, at det, hun hørte, voldte hende Smerter.

En Dag, næsten femten Aar efter at hendes store Gjenvordighed begyndte, fik hun et Brev, hvilket bevirkede, at hun samme Dag reisste afsted med kun en liden Bylt Klæder i Haanden. Hun blev borte næsten to Uger, men vendte saa hjem igjen og havde med sig et lidet Barn, som saa godt indpakked, da det var Høst, Ingen vidste saa nøie Besked, men det Ord gik, at Barnet var hendes

Datters; men hvem der var dets Far, kunde ingen sige: Det Rygte gik nemlig og blev fæstet Lid til, at Peter Mølle sad fast for Drab, og at han havde siddet fast i næsten to Aar. Af Metta fik ingen Bæfked; hun sagde ikke fra, hverken om Brevet eller om Barnet, hvor hun havde det fra. Saameget kom ud til Bygdens Folk, at hendes Datter var gaaet paa rent gale Veie, og at hun maaske var død. Og det paastodes, at naar nogen ligefrem og troværdigt spurgte Metta om Datteren, hvordan denne havde det, svarede hun: „Ella er død.“

Metta Gøland begyndte forresten at falde svært af. Og den sidste Tid, hun levede, gik hun i Barndommen og snakkede høit, naar hun var med sig selv. Men Barnet havde hun stor Glæde af, lod det til. Hun gav det gode Klæder, god Mad og Drikke og holdt det meget rent.

Selv da hun omsider blev saa svagelig, at hun maatte gaa til Sengs, laa hun og vuggede Ellas Barn. Og da hun en Morgen fandtes død, holdt hun med den stive Haand stadig fast i Buggen, medens Barnet laa roligt og sov.

Arag: Vesterfra.

Børre Hansen.

Det hændte ikke saa sjældent, at Helmert Stottemand, Bøgtmanden hos Røder Ørn uroedes, naar han gik sin Runde om det mørke Værft. Snart var det Smaagutter, som løb over Planseggerdet, snart fulde Matroser, som sad der nede og sang — eller ogsaa kunde det være noget underligt, som Helmert ikke prøvede at forklare. Og naar nogen vilde have nyere Bested

paa dette, svarte Vagtmanden altid: „Det nytter ikke at grunde paa den Slags, for det er overjorbist.“

Men engang hændte det, at Helmert saa en Mand snige sig ned mod Værftet og gaa omkring der. Helmert efter og lurede og figede: der havde han vist en, som vilde stjæle af Veden. Men Manden stod ganske stille. „Han mærker ganske, jeg er efter ham!“ Og Helmert krøb bag en Bedstabel og gav Agt. Men først gif fem Minutter, saa ti og saa fjorten og femten, og Manden blev staaende affurat som før. „Det var svare Ting, saa han lher efter“, tænkte Vagtmanden, „men naa tar han vel snart af Vangflisen . . . det er nok den, han lurar paa.“ Manden rørte ikke en eneste Fliis. Nei saa blev Helmert Stokkemand forarget. „Hei der! er der Folk?“ . . . Det svarte ikke, men han saa Manden pusle afgaarde i det snarest. Helmer efter, naadde Manden igjen og figede ham i Ansigtet . . . „Na, er det Hansen, som er ude og gaar?“ og lidt efter: „Gaa hjem og læg Dere Hansen, han er kold i Kveld.“

Sa sliq kan en ta' Feil! Denne Gang troede Vagtmanden for vist, at det var den fuleste Bedtyo, han havde været ude for, og saa var det bare stakkars Børre, som stod der og lurede Men en Mand som Børre Hansen skulde en ikke røre ved, for han har nok at trækkes med i Forveien. Sa saamen gaar det forskjelligt til her i Verden. Nogle Folk har Vorherre justsom et godt Die for. De kan ture ordentlig i Wei og synde ved mangen Leilighed, men saa slipper de godt fra det ligevel. Og andre igjen faar det trangt og mavert, alt de sparke imod Sa, se naa

bare paa Børre Hansen. Hvem skulde ha troet, at han var blet den, han er, naar en saa ham, da han var femogtyve. At han var blet Styrmand eller Kaptein, det var der Rimelighed for, alt kunde ha gaaet ganske ligefrem — der behøvedes ikke noget Dykketræf gratis. Dykken kunde bare ladt være at slaa sig saa vrang . . . men det gjorde hun, og saa blev han ikke Kapteinen, men bare Hansen, „han med Luringen“.

Han blev gift, da han var nærmere de tredive, med en Pige fra en af Holmerne, og alt gik ganske som trip, trap, trille. Madam Evensen, hos hvem de boede, sagde tidt, at rebeliegere Folk havde hun aldrig haft i Huset, for de betalte Leien akkurat som paa Klokkeslettet, og Konen stod halve Dagen og vasked og strøg, og hver Gang Madam Evensen kom forbi Vinduet, fik hun baade Rik og Smil, saa Tænderne syntes, — hun havde nu Tænder som bare Porcellæn. Og saa Tomine, det snille Barnet deres! Gik hun ikke og bar baade Ved og Vand til Moren, eller hun sprang afsted og købte Grønsæbe i graat Papir og bar den saa forsigtig, som om den skulde være en Daler værd.

Slig gik det jævnt og stødigt mange Aar; men en Høst kom ikke Børre hjem, som han pleiede. Ikke fik de Pengebrev heller, eller andet Brev. Det havde nu sin gode Grund, at de intet fik, thi Børre Hansen havde forlist i Nordijsøen, og der laa han fire Døgn og flød paa en Mastestump. Saa blev han omsider tat op af en engelsk Dampskib, som gik til London, og der laa han i sytten Maanedes. Da saa endelig Børre Hansen kom hjem igen, var meget anderledes. Konen var død af Lungebetændelse, — den hun

havde faaet ved Slid og Slæb for Rud og koldt Vand, og Datteren Tomine var gaaet de syndige Veie.

Folk hjemme i Byen havde ikke noie rede paa, hvordan det hele forholdt sig. Det Rygte var kommet ud, at Hansen var rømt fra Skuden: han var ikke saa grei, som han saa ud til. Nogle havde faaet vide, at han var bleven Konstabel i Amerika og vilde aldrig være andet. Da nu Børre kom tilbage strøbelig og stranten, saa fik de Sandheden at vide, og de tiede med det meste. Heller ikke jagde de, hvordan det havde sig med Tomine, for det vilde vel ha taget for svært paa ham. Men hvorledes det gik eller ikke, fik Hansen Greie paa det, og nu vilde han paa Død og Liv kverke Datter sin. To Gange havde han mest taget Rivet af hende; men saa turde hun ikke være hjemme længer og reiste østerpaa. Hun havde jo alletider været lidt svagelig af sig, lys og mager med store, trætte Dine uden Bryn. Hun havde nok prøvet paa at saa skikkelig Fortjeneste, da Moren var syg, men hun taalte ikke Slidet, og det, hun tjente, var for ingenting at regne.

Men da hun var reist, gik Hansen bestandig omkring og ledte efter Tomine. I Begyndelsen vilde han nok kverke hende, men længer siden gik den Visten af ham, og naar Smaagutterne stansed op foran ham og spurgte, hvad han ledte efter, svarede han intet, men satte et Ansigt op, saa Gutterne ikke havde paa det rene, om han græd eller lo.

Børre Hansen var i Sandhed en skibbrudnen Mand. Alt var jo ramlet sammen for ham, og han blev lidt efter lidt ganske vække. Han fik en gruelig Bane med at staa og lure og lyse, som om han

saa og hørte noget. Slig kunde Politibetjent Simon Steien finde ham i Sjøgaden eller som før fortalt kunde det hændes, at Helmert Stokkemand vogtede paa noget Fandens af et Mandfolk, som han saa sikkerlig trodde vilde stjæle Ved, men som til syvende og sidst viste sig bare at være Børre Hansen.

Det var et ugodeligt Syn at se ham staa slig, og Telegrafist Mefier likte aldrig at møde Fyren, naar han skulde hen at plystre paa Frk. Erasma Salvesen i Mørkningen.

Tilslut fik en vakt Kloen i statters Børre og indbildte ham, at naar han stod slig og glante, saa han Fanden! Gjorde han ikke? Jo, han gjorde, for han havde ikke fundet Kristus. Den vatte havde ogsaa seet Fanden, for han havde fundet Kristus — — — og saa tuttede han saa længe, til Børre Hansen var straa sikker paa det samme. Og naar nogen siden spurgte ham om, hvad han saa, svarte han med klynkende Stemme: „Djæveln!“ „Er han pen?“ „Ne—ej, han er ikke pen!“

Forresten holdt Børre Hansen sig godt i det legemlige. Han var ude tidlig om Morgen og drev omkring, mest paa Bryggerne, eller han kom sig ombord paa et Skib, som laa til Reparation og der kunde han saa Bestøiter af Mandskabet. Dem sad han og aad paa, den gamle Mand, lange Stunder, ligesom Smaabørn, der æder Smørrebrød — glante ligefrem for sig uden at mæle et Mul. Men engang havde de saamen skænket ham fuld, rigtig saa fuld som en Alke. Han kom sig ikke hjem til Madam Svensen den Kvæld, men dratted omfuld paa Værftet og sov ind.

Det var en kold Nat i Begyndelsen af November, og den

Natten gjorde det af med ham. Da Arbeidsfolkene kom næste Morgen, var han saa daarlig, at han maatte bæres hjem, — og rigtig to Ugers Dagen efter, bar de ham ud og begrov ham. —

Der fortaltes, at han blev saa klar paa det sidste. Han snakked saa greit for sig baade om Ronen og Tomine, og nu først begyndte han at begribe det, Madam Svensen saa tidt havde prøvet at lyse ind i ham, at Tomine var blet den, hun var, fordi hun ikke kunde lade Moren sulte ihjel, da hun laa syg i Lungebetændelse.

„Stakkars Tomine“, sa Børre Hansen; han græd og vilde, en skulde hente hende, for han vilde velsigne hende. Men ingen vidste rigtig, hvor hun var. Alligevel maatte de reise ham halvt op, og han gjorde Bevægelser med Hænderne og lyste dertil Velsignelsen over hende, „for hun var her nok, men hun holdt sig usynlig“, sa Børre Hansen.

En Stund efter begyndte han at miste Besindelsen og saa Syner: Han syntes, at der stod Lys og Lamper paa Armene hans, og han holdt ganske rigtig Armene ud. Det sidste, han gjorde, var at bede Madam Svensen at tage dem ned, for de blev saa tunge. „Ta dem ned, ta dem ned, Madam Svensen; men vær vaer om dem, saa de ikke gaar sønder, for det er Vorherres Lamper.“

Skarv.

Jeg husker ham endnu. Han kom næsten altid til Byen ved taaget Veir. Jeg lærte ham at kjende, og jeg blev med ham ud at fiske hele tre Septembernætter i Rab.

Men endnu efter mange Aars Forløb ved jeg ikke, hvem han igrunden var. Hvad hans megen Snak angaar, har jeg glemt det meste. Som de fleste Sjøfolk var han noget henfalden til Drik, og ialfald dengang troede jeg, at han

var drukken derude paa Havet, og at hans vilde Fantasier var en Frugt af Høsnattens Mørke og Havets Storhed og af Brændevin.

Han havde et Haar saa sort, som nogen Nordlænder kan have det, og hans Dine var ogsaa ganske sorte. Han gik i en tyk Badmelsdragt, der sad stjodesløst om ham og gav hans Figur et lubbent Anstrøg. Om Halsen bar han en ilbrød Klud, der lod det mørke i hans Ansigt brillere. Han fortalte mig, at han havde været Styrmand paa en Tremaster, der gik paa Vestindien, og jeg forstod, at han havde oplevet og gennemgaaet meget. Mest forstod jeg det ved at se paa hans Ansigt. Thi Menneskenes Ansigter kan være mangeartede: Jeg har seet Ansigter, som minde om en Søndagsprædiken, andre som jeg kunde ligne med Love og Negler, atter andre, som ligned sørgmodige Sange, og enkelte, der mindede om Eventyr. Saadan var den Mands, jeg taler om: og det var som et vildt og hemmelighedsfuldt Eventyr tillige.

Naar vi laa derude langt tilhavs og fished de store Bunderfiske, saa kunde han dukke ned bag Halvdækket — da tænker jeg, han drak — og dukke op igjen med et halvt smilende Udtryk i Ansigtet. Saa kom forunderlige Udraab, Historier, som ikke sjelden sluttede paa Halvveien, og gamle Vers — af de enfoldige Kjærlighedsfange, Sjømanden synger. Men tidt kunde Historien være vild.

Som nu engang — — det var den sidste af de tre Septembernætter. Da dukkede han frem bag Halvdækket og saa, at Maanen, en stor, gul Høstmaane, holdt paa at gaa bag en sort Sky. Han stirrede mod Maanen — jeg ser endnu det stive Udtryk i hans Dine — og raabte:

„Skal vi faa Uveir? Skal det strige herude, faa det skal høres iland?”

„Hvad skal strige?” spurgte jeg.

„Hvad skal strige!” raabte han. „Spør du mig, spør jeg dig. Men hvis du vil vide det: Det var alligevel engang, det hændte paa Heligeland.”

„Hvor ligger Heligeland?”

„Det ligger mod Nord — — paa det Kart, som jeg har, og som er fra Amsterdam af Henrik De Geth, ligger han udenfor Rome Doel”.

„Hvad var det da, som hændte paa Heligeland?”

„Der havde det streget fra Søen tre Nætter itræl! Der havde været Storm, og der var blevet stille, og midt i dette hørte alle paa Heligeland de beshynderlige Ryd som fra Menneſkeſtrig. Og da de lod første Nat, faa vendte de gamle Folk fig i Sengene om paa den anden Side og ſagde: „Hvad er det derudefra for Gaul? Er det Skarb eller Lom eller anden Faul?”

„Men næſte Natten, faa vaagnet de Unge og de, ſom ſkulde være kjæffe. Og de krøb mod Væggen og turde ikke kny, men laa bare og bæbbred. Men en, ſom ikke var kjendt for kjæf, men for gal og ond, han ſagde: „Der er en derude, ſom ſtriger, og han er ikke Menneſte, for det kan han ikke være, og han er ikke Dyr, for det er han ikke. Men jeg ſkal nok reiſe ud til ham!”

„Reiſte faa den gale ud?”

„Gale? Han var ikke gal, men han var klog. Men det kunde de andre ikke ſe. For han var ſlig, ſom Søen var, og han var

slig, som Nætterne var og Skriget var. Og han reiste ud og blev der, men hvem vil komme og dømme ham? Hvem vil? Hvem tør faste Sten paa Skarven?"

„Naavel, Skarven lad gaa! Men" — han reiste sig vildt i Baaden og trued med begge Hænder — „jeg kjender til, og jeg ved om en blank, fin Fugl, som Vorherre tog og stengte ude der, hvor der findes Uveir og Mørke. Og den blanke, fine Fugl maatte være der, hvor han ikke hørte hjemme. Og Fuglene paa Land streg mod ham, som sad derude. Og Fuglen streg igjen, men Struben begyndte at blive grov. Og det hørte han, og saa ribbed han de fine Fjær af, og han vendte Brystet mod Uveir og Mørke, og der groede andre Fjær ud, stygge og svarte som paa en Uveirsfugl.

Naavel, saa mærked Fuglen, at han begyndte at blive Skarb, og han rev de sidste Fjær løs. Og næste Gang, da Stormen kom, og Skarvene fløi, saa letted han sig og fløi ud til de andre, og snart blev han ligesaa svart som slig en. Men alligevel kan hans Skrig tidt lyde rent besynderligt!"

*

*

*

Han fortalte dette med Hænderne knyttede og medens hans Dine stirrede hen for sig. Da han havde endt, satte han sig ned og snakked ikke et Ord mere. Noget efter sagde han dog:

"Skal vi sove? . . . saa tænder jeg Lygten."

Og han tændte Lygten og hængte den paa Masten.

Zmens lagde jeg mig, traf Frakken over mig og lod som jeg sov. Han lod først, som han vilde gjøre det samme; men i Steedet for at lægge sig ned, blev han siddende og se frem for sig. Saa vendte han sig mod mig, og da han saa, at jeg laa rolig, troede han, jeg sov.

Og pludselig forandrebes Udtrykket i hans Ansigt. Det var, som om han nu ikke behøvede at skjule sig. Noget dybere trængte sig frem, og det haarde, forstenede veg bort. Hans Dine stirred træt hen for sig, hans Læber blev vefte; der kom et Udtryk hos ham af Ulykke og Sorg, som jeg aldrig siden kan glemme. Jeg blev længe liggende at se paa ham i den dunkle Septemhernat, medens Dyset fra Dygten spilled over hans Ansigt og tabte sig henover Havet.

*

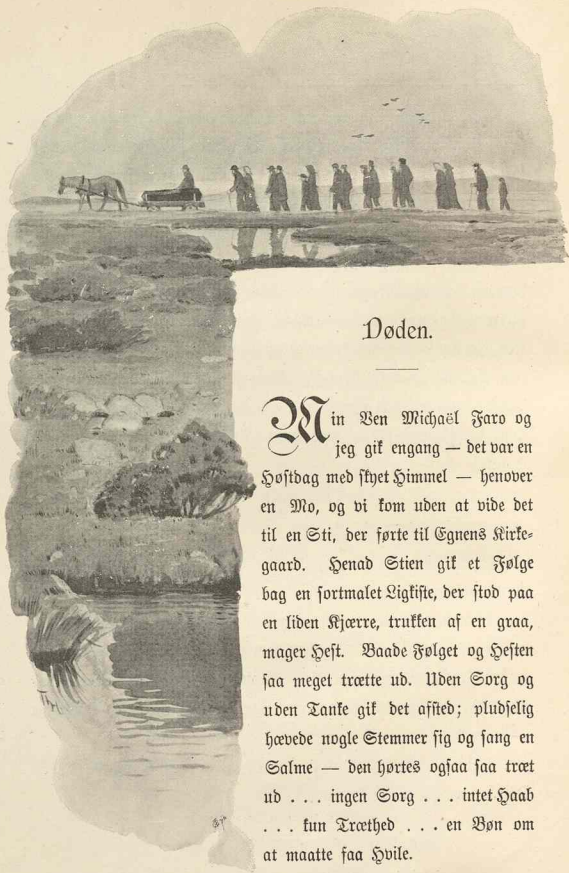
*

*

Siden den Gøst har jeg ikke seet ham. Og det er mange Aar siden dengang.

Men han er en af dem, som længe kan ligge i Mindet, hvem man i en lang Arrække mindes som en underlig Skrue, som man næsten glemmer; men som saa pludselig mange Aar efter, naar Livet har lært en selv mangt og meget, fliger frem igjen i Mindet — mere lyslevende end dengang.

Thi det underlige Blik tror man nu at kjende, og de dunkle Ord former sig til en Mening.

Døden.

In Ven Michael Faro og jeg gik engang — det var en Høstdag med skyet Himmel — henover en Mo, og vi kom uden at vide det til en Sti, der førte til Egnens Kirkegaard. Herad Stien gik et Følge bag en fortmalet Ligtiste, der stod paa en liden Kjerre, trukken af en graa, mager Hest. Vaade Følget og Hesten saa meget trætte ud. Uden Sorg og uden Tanke gik det afsted; pludselig hørvede nogle Stemmer sig og sang en Salme — den hørtes ogsaa saa trætt ud . . . ingen Sorg . . . intet Haab . . . kun Træthed . . . en Bøn om at maatte saa Hvile.

Vi stod en Stund og saa efter Følget. Salmesangen tonede fjernere. Tilfaldt hørtes den kun som en Summen. Og de besværede Mænd, der fulgte, svandt lidt efter lidt mellem Kirkegaardens graa Tuer og blev borte. Michael Faro og jeg gik videre.

Men en Stund efter sagde min Ven:

„Se hvor underligt de Folk bærer sine Døde bort . . . hen i Taagen . . . de gaar høiede og tungsindige. Nogen egentlig Sorg kan de ikke præstere . . . Sorgen har dog Farve; men deres graa Mismod kan ikke holde nogen Farve fast . . . Og de tager Døden, selv den naturligste Død, meget alvorlig og høitidelig. Ja . . . saa forskjellige Maader Folk dør paa! Jeg har jo været meget omkring . . . det er interessant at iagttage, hvor ganske anderledes Folk i Indien og i Kina — for nu at tage Modsætningerne — siger Verden Farvel. De skriger ikke stort. De ruller bare en Smule Dine og er væk. Og de levende tager ikke stor Notis af dem. De ser til at saa bragt dem af Veien i en Fart og siger saa til hinanden: „Hm . . . ja . . . han afbrød os . . . saa var det altjaa om den Sag, vi snakkede . . .“

Jeg mumlede: „andre Steder, andre Sæder“ . . . Min Ven fortsatte:

„Her oppe i Nord er Døden noget andet og mere end mod Syd. Det har vel Sammenhæng med, at vi ser alt dø saa besværligt, og med at vi ser saa meget dø. I Syden kæmper ikke Naturen den lange Kamp, den lange Døds-kamp om Høsten: der falder Bladene, mætte af Sol og Dug, Frugten falder af Yppighed, Blomsten falder, fordi dens Honning er for rig. Men her? Vinden river i de

grønne Blade, der gjerne vil faa leve en Stund endnu. Og Vinden voger til Storm og ribber Bladene et for et. Og er de rigtig livskraftige, disse Blade, saa de holder Stand mod Stormen og den kolde Regn, saa kalder Høsten den blanke Himmel til Hjælp: kjend hvor Bladene skjælver under blank Himmel; thi Rimsfrosten kommer en klar Nat . . . saa stille . . . saa umærkelig . . . som paa Silke . . . og med en blank Kniv skjærer Luftdraget ved Morgen de sidste Blade.

Og Døden har en anden Karakter hos os, fordi vi Folk mod Nord drømmer saa meget. Vi har Høstens graa Dage, hvor Sommerens Pragt prises med Farver, den aldrig besad; vi har Vinterens lange Nætter, hvori der drømmes vilde Lykkebømme. Sa selv Døden, denne blege, nøgterne Knokkelmand, ham omgiver vi ogsaa med et eget mystisk Skjær, et Drømmeskjær som af Blod, tunge Roser og fjern Morgenrødme

Og dog huster jeg nogle, som døde saa ligetil uden noget Suk og uden at vende Blikket mod Himmels for at faa Trøst. Som nu Kaptein Halland, som boede i Værdalen ti Mil fra der, hvor det store Jordskred stede forleden Aar.

Kaptein Halland havde tre prægtige Heste. Et Aar stede der, som betjendt er, et forfærdeligt Jordskred ved, at Elven brød Væj ud. Ingen Mand der i Eggen mærkede det; men samme Nat, Skredet stede, vaagnede Kapteinen og kunde ikke for sit Liv begribe, hvad der gik af hans Heste. De var i fuldeste Maseri, lod det til, for de sparkede og bar sig sli, at Staldkarlen, den tykke, rødhaarede Ola, ikke turde gaa ind til dem.

„Søvelen hule dig, din Rædhare!“ raabte Kaptein Halland og gik selv ind. — Men nu er det at melde, at lidt efter kom han frabbende ud igjen med Blodet styrtnende fra Tindingen.

„Au, au,“ skreg han, „de har sparket mig i Hausen, saa jeg er ikke god for noget mere. De havde slidt sig, maa du vide, din rædde Svinepels, som ikke vilde gaa først.“

Kapteinen sagde ikke usandt. Han var ikke god for noget mere. Han blev liggende med kolde Omflag og maatte ikke røre sig. Det var en trist Tid for ham. Ikke kunde han sammen med sin Hjertensven Storbonden Ivar Galtung spise spækkede Økseruller, ei kunde han drikke Brændevin og ei kunde han rende efter Senterne. (Det var netop paa den Narstid, Sæterpigerne gjorde sig færdig til Fjeldturen.)

Nei, han kunde ikke. Doktoren sagde til ham: „De maa ikke bli hidsig og heftig for noget. For da er De færdig. Se til at holde Dem saa rolig, De kan.“

Kaptein Halland laa og tænkte paa Dagene, som de engang var, og paa alt det gode, han og Ivar Galtung havde haft sammen. Men medens han en Dag laa sliig og tænkte, kom Vennen ind i Stuen til ham. Men da Ivar Galtung fik se Kapteinen ligge i Sengen med alle de Tørklæder om sig og de hvide Blag paa Skallen, saa brød han ud i en Skoggerlatter.

„Det er ikke noget at le ad,“ sagde Kaptein Halland, „for jeg er rent klein, nu du vil vide det. Gamperne sparked mig, saa jeg flau i Luften, og ikke stjonner jeg, at Skallen holdt saa vidt, som han holdt.“

„Na . . . javel; men nu skulde Marja Flaaland se dig, saa vilde hun nok saa Elst til dig . . . eller Ladda . . . Svarte-Ladda . . . hun den brune der over fra Sverrig.“

„Gud hjælpe mig, Svar . . . er Ladda her nu? . . .“

„Ja hun er saa. For to Dage siden saa jeg hende. Hun stod og rev Ener, mens hun lo med de hvide Tænderne, og du skulde set hende og Kroppen hendes, da hun retted sig, og Solen stod lige paa hende.“

„Du siger noget, Svar . . . jeg skulde saamænd ikke ligge her. Men Doktoren er naa klog nok. Det, han siger, det ved han om.“

„Det er noget, som jeg roser mig af, at jeg aldrig har brugt Doktoren for noget,“ sagde Svar Galtung . . . Jeg har været to Gange syg i mit Liv, men da klared jeg mig uden. Og det vil jeg gjøre herefter; for det gjorde min Bedstefar og min Far, og de blev halvfems og fem og halvfems, og jeg selv bliver hundrede, det kjenner jeg paa mig.“

Og Svar Galtung holdt ved at snakke, indtil Kaptein Halland stod op af Sengen og sagde: „Naar jeg kjenner rigtig, er jeg jo ikke mere syg, end jeg er næsten frisk. Og jeg tar Uniformen paa, for slige Fruentimmer som Ladda og Marja Flaaland liker det, som blinker. . . .“

Nu tog Svar Galtung alle Tørklæderne af Kapteinen, og om Skallen bandt han ham et gult Silketørklæde, der ikke saaes, naar Rastjetten sad ham paa Hovedet.

Og saa tog de to Venner fire Glas Brændevin hver, og begge blev lystige og meget talende. Lidt efter sagde Svar Galtung:

„Du feiler jo i Grunden ikke noget.“ Og Kapteinen lo og mente det samme.

Lidt efter førte de i lynende Fart bort over Veien paa Svar Galtungs dobbeltspændte Kariol; der traf de Doktoren, og Kapteinen streg og hilste ham til, mens de for forbi ham, og bagefter lo de meget og hjerteligt, da de tænkte paa, hvor himmelskalden Doktoren havde seet ud.

De turede meget den Eftermiddag; de drak og sang. Marja Flaaland blev hentet og Ladda, og megen Galskab gik det løs med. En Gang imellem tog Kaptein Halland sig til Hovedet og sagde: „Naa, ja . . . dette overlever jeg vel neppe . . . det banker sliig indenfor.“

Men Diebliffet efter var han affurak som før uden Tanke for noget.

Men ud paa Aftenen, netop som de begyndte at blive meget drukne og vilde, lænede Kapteinen sig pludselig tilbage, greb om Bordkanten, mumlede noget mellem Tænderne, som ingen af de andre forstod — og før de vidste Ord af det, var han død.

Det eneste, de havde mærket paa ham lige før, var, at han bleven noget stillere, at han havde se't fra den ene til den anden, og at han havde leet kort og tvungent.

— Naar jeg tænker mig om, minde's jeg flere, som døde endog som før Morstab; men naar jeg nævner den ene, der nu fortælles om, faar det være nok.

Da den gamle Berta Skjægstad mærked, at det led paa det sidste, saa ynked hun sig ikke og gik ikke til Præsten og fik Alterens

Brød og Vin til Syndernes Forladelse; men hun troede omkring, som om hun endnu ikke kunde slaa sig til Ro. Mest holdt hun sig udenfor Gaardmand Hans Rejestaads Hus, hvor hun engang havde tjent, og hvor hun havde lidt megen Overlast. (Det hed sig Folk imellem, at Hans Rejestaad havde tidt slaaet hende i Hovedet, og at hun efter disse Slag var bleven klein paa Forstanden.) Sa, udenfor hans Hus holdt hun sig, som før er sagt, og en Nat kom hun sig ind i Kjøkken og Storstue og stjal alt hans Sølvtoi, det Hans Rejestaad troede sig af og viste frem, naar Fremmede kom: Gæfles, Skeer, to Ølkrus af smedet Sølv, dem han havde fra sin Oldesøder, Kaffeande, Glødekruus — alt det fik hun virkelig nok halet med sig, uden at nogen hørte hende. Og hun bar det bort og gjemte det etsteds i den udstrakte Ur eller maaſte i Skoven. Derpaa gif hun rolig hjem og lagde sig ned for at dø og lod det Bud gaa til Hans Rejestaad, at nu kunde han lede efter Sølvstadsfen sin affurat der, hvor Vester og Øster mødtes. Der vilde han finde det hele naar der kom to Fredage paa Nød.

Hans Rejestaad, som straks havde set, at hans Sølvtoi var borte, kom med Fart, saa Sveeden randt af ham, til der Berta boede. I Forstningen bar han sig vildt, slog i Bordet og bandte med sthygge Eder paa, at hun fik sige fra, hvor hun havde lagt Sølvet hans, ellers skulde han brække og bryde hende sønder og sammen.

Men Bertha laa og lo, saa hun higstede: „hæ, hæ, hæ, . . . skal jeg sige fra . . . javist . . . se, om jeg gjør, Rejestaad Far . . .

se om jeg gjør, Sønniken . . . javist . . . se om jeg gjør, Sønniken . . . javist . . . se bare, om jeg gjør."

Alt, hvad Hans Rejestad rasede, det hjalp ikke. „Du gav mig vonde Dage," sagde hun, „dengang jeg var hos dig. Du gjorde mig stor Men da. Nu kan du have det saa godt, Sølvbet finder du aldrig igjen . . ."

Da Hans Rejestad saa, at de onde Ord ikke hjalp, gav han sig til at bede med søde Ord. Han klynkede, snustede i Næsen og tørkede Øinene: „For Kristi Skyld," sagde han, „for hans Skyld, som siger: „tilgiver hverandre," saa faar du være barmhjertig og ikke dø, for du har sagt, hvor du har gjemt Sølvtoiet."

Men da den gamle Kjærring hørte ham græde, kunde en se, at hun blev glad, omend det nu var paa det allersidste med hende.

„E, e, e," lo hun og snapped efter Luft, „se bare, om jeg gjør, se bare . . . om . . . jeg gjør . . . Søn . . . ni . . . ken . . ."

Tilfidsst rallede hun i Døden; men om et Korn Latter var deri, stal jeg ikke for sikkert sige.

Ved Havel.

Naar den lyse Sommer
er inde, naar de høj-
røde Roser funkler mellem Bla-
denes Grønne, naar alle er
glade og højrøstede — naar
Sommerens stærke Liv ligesom
runger over Jord med blanke
Klokker; da faar jeg ofte, træt
af Dagen, en sælsom Øyst til
at gaa ud der, hvor Moen
strækker sig mod Havet. „Kom
ud! her er saa stille! Kun
min graa Fugl piber, naar
det mørknes, og her er ensomt!

Run den fattige Bonde gaar træet hjem, naar Dagen er endt.“
Og Havet vinker: „Fra derude, hvor jeg stummer frit, til de inderste
trange Fjorde, gaar jeg min gamle evige Kredsgang, uden at sørge,
men uden at glædes. Kom til mig! . . . thi omend jeg ligger
her stinnende i Sommer og Sol, skal du dog vide, at jeg har dybe,
dunkle Grunde.“

Dg jeg lyder begges Kalden og gaar gennem Lyng og Ur,
hvor rædde Dyr holder til, og jeg gaar over Moen og naar om-
sider Havet. Jeg ser det igjen, som det strækker sig blaat og gyn-
gende under en fin perlegraa Taage. Stjerne staar lavt i Syns-
kredsen som fjerne Bjerger, og mens det hele hviler i stolt Ro, kom-
mer muntre Smaaølger farende og brister mod Strandens Klint.
Uvilkaarlig vender jeg Blikket nedad: paa Bunden ligger noget under-
ligt skjult: noget hvidt stinnende, maasse en liden Knokkel, saa et
tangklædt vandtruffet Stykke Mastetræ. Og omkring mellem alt dette
gaar den spinkle Tangsnelle, og længst nede sidder nogle gamle Bund-
fiske, mærkelige Skabninger, lignende gamle fede Koner, som sidder
og puster og stirrer frem for sig uden at sige et Ord.

(Sult. I et gammelt Fisterleie.).

For umindelige Tider siden havde Elven mødt Havet under
de stejle Fjeldvægge. Og den havde presset paa, men Havet havde
holdt Stand. Og naar Sønden vinden kom, gik Bølgerne luft opi
Fjeldristerne. Her havde de gamle Sjøfugle sine Neder: de lste
Saltvand bra; men de holdt ikke af at faa det ind i Huset. Der=

Krag: Vesterfra.

for slagrede de ud og streg gennem Stormen: „Dette gaar for vidt! dette gaar for vidt“.

Elven gif mod Havet de lange Tider. Den havde glemt, at den engang laa og brød som for at faa Havet bort. Nu var den klog, nu var de godt forligte. Vaar, Sommer og Høst gif den der. Men den brød ikke længer mod Fjeldvæggen — nej, den rullede ind mod lange, flade Banke, der bukkede frem, større og større i Tidernes Løb.

Endnu boede kun Sjøfuglene paa Banterne. Enkeltpar eller mange tilsammen sad de og vakte og saa sig rundt. Men ingen forstyrrede dem, og for Bekvemheds Skyld lagde de sine Æg paa Banterne lige ved Sjøkanten.

Men en senhøstes Dag for en stor Fugl forbi langt derude. Den laa paa Vandstørpen og svam og havde Vinger. Sjøfuglene spurgte hverandre: „Ved nogen, hvad det er?“ Men ingen kunde svare. En af de stærkeste, som havde faret lange Veje, troede dog, at han havde set en slig Fugl engang, han var langt ude paa Havet. Men alle som en sagde: „Vidste vi bare, hvad det var“.

I det hele begyndte meget at ske, som Sjøfuglene ikke kunde begribe. I Skoven længer oppe klang det tidt ganske besynderligt, og det knaged i de ældgamle Træer. Og flere og flere af de store Fugle svam forbi, og ikke sjelden kom de ind til Banterne, saa Sjøfuglene maatte flybe længer bort: De kunde jo ikke vide noget om disse fremmede Fugle. Og det mærkeligste var, at der fra deres Rygge gif udkjendte Væsener i Land. Og disse sparede intet. Hvor

der før var stille, blev Uro. Fiskten i Havet fangede de, og Træerne i Skoven fløvede de.

Sjøgulene havde disse Fremmede; derfor samlede de sig og traf sig tilbage til de smaa graa Skjær, som dukker i Havet som blanke Guldgjæs, naar det er klart, men som ligner Hvalfiske og lige efter forsvinder, naar Uvejr kommer ind fra Havet.

Men disse Fremmede, der tog Landet i Eje, var de stærke Fiskere og Lodbjer, som maaske gennem tusen Ved avlede dem, der nu bor her.

Saadanne Tanter fra de gamle Dage tænker man uvilkaarlig her. Thi der er noget af en høj Alder over alt: de gamle ludende Hytter, Mennestenes Skifte, deres Tro og deres langsomme Tale.

Omkring Husene strækker sig nøgne Holmer, hist og her gror brun Lyng og nogle magre Ryper. Intet Liv paa lange Veje . . . kun Ruter, Stene, Forsteninger fra en urgammel Tid.

Maaske deraf det kommer, at Vinden er saa frisk, Luften er saa ren — som en bred stærk Strøm. Og man ved det og man føler det, og en og anden Læge sender maaske sin Patient ud her, hvor Sjøbrisen blæser.

Her bor ialfald én, en gammel Mand, som skulde døet for længe siden. Han sidder ofte ved Stranden med mange Tørklæder omkring sig, soler sig, naar han kan, og trækker Pusten dybt for at ta ind saamegen Luft som muligt. Ganske alene sidder han hele Dagen. Men henimod Kvæld følger man ham did, hvor han bor. Og hver Dag spørger den syge: „Hvordan ser jeg ud idag?“ —

og han vender de ængstelige Øjne mod en. „Jo,“ svarer man, „idag er det bedre. De ser friskere ud“. „Ja — jeg er jo snart ganske frisk“. —

Hver Morgen fortæller han saa den, som vil høre, at da han rejste, saa tog han Farvel med nogen hver, som han kjendte. Og alle saa de paa ham, ligesom de tænkte: Staffars ham, nu er det vel snart ude med ham. Og saa faar han isteden høre, at de er døde; for tolv Aar siden kom han herud . . . for otte Aar siden døde den første af dem; han var endog Doktor . . . for fem Aar siden døde den anden, som sad og gjorde sig til af, at han bare spiste Næper, Kaaalrabi, Korn og Potetes og andre Grønsager . . . og siden var fire andre døde, allesammen uden ham, som sad her og bare blev friskere, jo ældre han blev.

Og den syge Mand tar Tørklæderne om sig og naar ned til sin Stol og blir siddende at stirre udover.

Man kunde næsten tro, at Manden ikke har sig saa dumt ad. Thi sikkert er det, at her gaar mange Folk omkring, som aldrig synes at skulle kunne dø. Gamle Folk ser ud, som var de mosbegroede, med Øinene lukkede og Munden halvaaben; de gaar og lever — lever uafslædig.

Men her er Folkets Sind ungt og rent. Her har ingen Skilingslærdom trængt ind og vistet ud Barnet og den vilde hos Menneket. Her synges Sange, som har hentet sin Saft og Kraft fra Naturens Skjød — snart klare som en blank Sommerdag, snart dunkle og vilde som en stormfuld Vinternat. Og Egnen ligger og

svarer. Alt her er stemt sammen som en smuk, ren Melodi, ikke noget drømmeshgt, men snarere drømmestærkt som et Eventyr.

Jeg mindes noget . . . som et Sagn derfra:

Jeg har før nævnt det, da jeg fortalte om „To Brødre“.

For Endre Lodal havde alt her i Verden visnet. Hans vilde Bror Hall havde taget hans Hustru Marie med sig i Sjøen. Man fandt dem en Dag; han omsavnede hende vildt, hun stridende imod i Rædsel.

Endre blev en stille Mand fra den Dag. Han gik omkring uden at mæle stort. Han stillede med at saa Rug og sætte Poteter paa den lille Jordflæk, han ejede, og fiskede nu og da fra Vaad. Ellers lod han Dagene gaa uden at bekymre sig om noget.

„Det faar ikke sige stort om vore Dage gaar i Glæde eller Kummer,“ sa han til nogle, han fulgtes med en Kvæld. „De gaar jo og de faar en Ende, hvordan de end gaar. Dø'en kommer jo til Slut alligevel“.

„Kjender du ikke Nag til din Bror?“ spurgte en.

Endre rysted paa Hovedet: „Nej, jeg gjør ikke. Hall var som Fuglen, der flyr i Mørke. Og han dømte jo sig selv“.

Endre levede Dag efter Dag og Aar efter Aar derne ved Svartsundet. Han drev ikke sit Haandværk mere, men han fik det til at gro paa sin lille Mark, saa den blomstrede som en Have. Og saa haendte det, at han lidt efter lidt blev en gammel Mand — en gammel Mand, som kun sjelden havde smilet.

Noget holdt han af foruden Blomsterne; det var Træfuglene, de urolige Drømmefugle. Han kjendte dem alle: den tidlige Lærke,

den sstrigende Svale og Graagaafens vakre Luftstib. Men ingen slog sig ned i Svartsundet: der var for koldt og mørkt; de maatte videre.

Men en Vaardag saa han, at en ung Svane var bleven tilbage. Endre gik helt ned til Stranden, og Svanen var ikke bange; den svømmed ham ganske nær. Næste Dagen var den der og den derpaa følgende og endnu to Dage til. Og den kom Endre nærmere og nærmere, og tilslut kunde han klappe dens hvide Fjær.

Men femte Dags Morgen, da Endre saa ud, var den der ikke længer. „Ja, nu er den vel borte for bestandig,“ tænkte han.

Han troede ikke, han skulde se Svanen igjen; men dog fik han se den endnu engang. Det var paa den Tid, da Sommeren svinder og Høsten tager til; ja rigtig, da saa han Svanejuglen. Men da Kvælden kom og Mørket sænkede sig, medens Maanen lydløst gik op i Sør — da begyndte Svanen pludselig at synge, og dens Toner gik ligetil Hjertet, og den slog med Vingerne, saa Havskummet fossede. En Stund efter syntes det ham, som om den sank ned i Dybet og blev borte.

Den Nat blev Endre længe liggende vaagen og tænke . . . denne Svaneugl mindede ham om én, han engang havde ejet. Den hvide Svane med de bløde, varme Dun.

*

Saadanne Sagn kjender man derude.

Og nu, da jeg er vendt tilbage til Byerne, hvor man gaar om og længes efter og savner, man ved ikke selv hvad, — saa mindes

jeg pludselig hine Dages blege Lys med de kjølige Vift fra det evige Hav.

· Og maatte vil jeg atter høre fjerne Raab, og jeg vil gaa henad de sorte Marker, medens Aftenen falder paa og Dagens Skyer mod Vest visner. Disse tausø Timer . . . Stilhed omkring mig, Stilhed højt over mig til de blanke Stjerner . . . og her disse Marker, hvor Natten snart vil tætnes! . . . Nu begynder jeg at fatte Dets Skjønhed, og jeg higer efter at fornemme dets dybe No.

